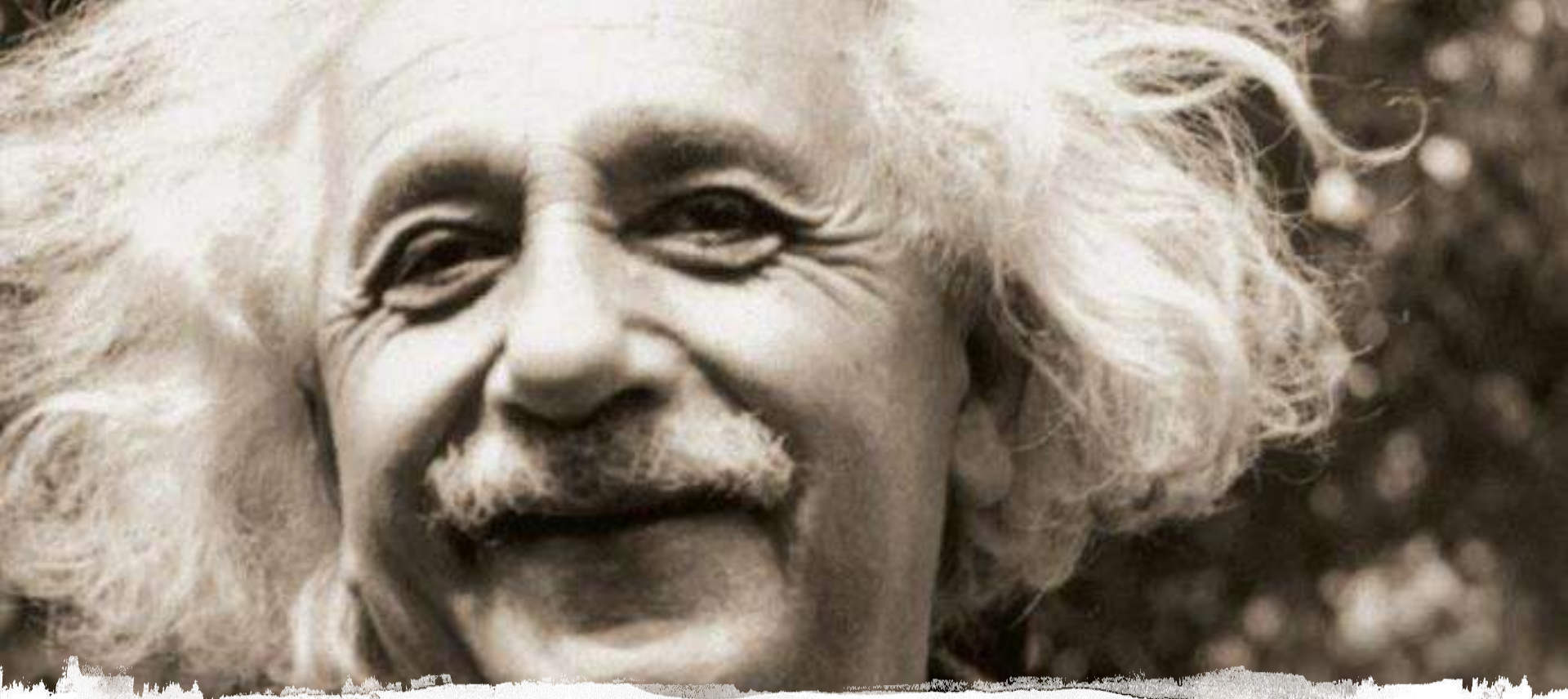


# Hehe – Messy Play, Art & Therapy

Το Hehe – Messy Play, Art & Therapy, μεταξύ άλλων, προωθεί το αισθητηριακό παιχνίδι ως μέσο ανάπτυξης, έκφρασης, αλλά και θεραπείας του ατόμου, καθώς και το δικαίωμα των παιδιών, και όλων των ανθρώπων, στο ελεύθερο παιχνίδι και την τέχνη, πάντα σε κλίμα ενθάρρυνσης, αποδοχής και ενσυναίσθησης.





Ο νους δεν μπορεί να συλλάβει καμία ιδέα  
ανεξάρτητη από τις πέντε μας αισθήσεις.

A. Einstein



*«... οι αισθήσεις, οι εξερευνητές του περιβάλλοντος,  
ανοίγουν τον δρόμο προς τη γνώση.  
Τα υλικά για την εκπαίδευση των αισθήσεων προσφέρονται  
ως ένα είδος κλειδιού που θα ανοίξει μια πόρτα για την  
εξερεύνηση του εξωτερικού κόσμου...»*

*Maria Montessori*




























A young child with curly hair is looking out a window, resting their chin on the windowsill. The child is wearing a yellow and white patterned top. The window looks out onto a green, leafy outdoor scene. The text is overlaid on a white circular background on the left side of the image.

Σκεφτείτε ένα σπίτι με  
μεταλλικούς τοίχους και στέγη,  
χωρίς κανένα παράθυρο, χωρίς  
ήχους, χωρίς μυρωδιές, χωρίς  
χρώματα...

Τα αισθητηριακά μας όργανα  
είναι σαν παράθυρα, μέσα από  
τα οποία ανακαλύπτουμε τον  
κόσμο και τον εαυτό μας.





Πώς μαθαίνουν τα  
παιδιά;



*«Όλα όσα τα παιδιά βλέπουν, ακούνε, νιώθουν, αγγίζουν ή και μυρίζουν, επιδρούν στον εγκέφαλό τους και επομένως επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουν και αλληλοεπιδρούν με τον κόσμο τους».*

**Daniel J. Siegel**



---

## Πώς μαθαίνουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας;

---

Ο εγκέφαλος τους αρχικά, μαθαίνει από τις εμπειρίες που τους παρέχει το σώμα, μέσα από τις αισθήσεις δηλαδή.

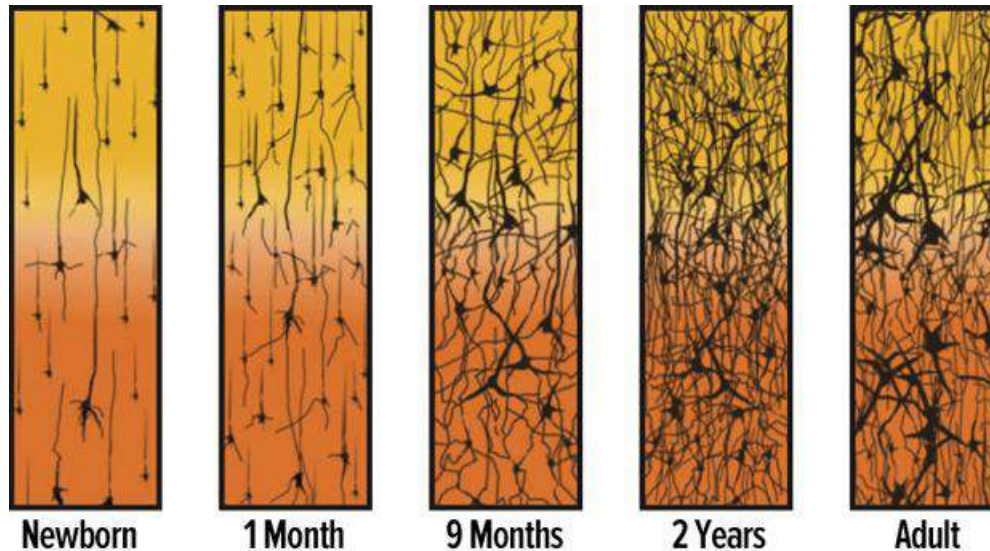
---

Κάθε αισθητηριακή εμπειρία θέτει τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζονται η σκέψη, η μάθηση & η δημιουργικότητα.

---

Κάθε φορά που ένα παιδί καταγράφει ένα αισθητηριακό ερέθισμα, ένας **νευρώνας** συνδέεται με έναν άλλο, **δημιουργώντας έτσι νέες συνάψεις** στον εγκέφαλο.

Σύντομα δημιουργούνται πολύπλοκα νευρωνικά δίκτυα, με σήματα που ρέουν από τον έναν νευρώνα στον άλλον, τα οποία επιτρέπουν στα κύτταρα του εγκεφάλου να επικοινωνούν μεταξύ τους και να αναμεταδίδουν πληροφορίες για το πώς νιώθουμε για όλα όσα αντιλαμβανόμαστε μέσα από τις αισθήσεις μας.



Κάθε νέο αισθητηριακό ερέθισμα προσθέτει στο δίκτυο, ενώ επανειλημμένες εμπειρίες αυξάνουν το πάχος και την αντοχή των συνδέσεων, βοηθώντας τα σήματα να ταξιδεύουν πιο γρήγορα.

# Το αισθητηριακό μας σύστημα



- Είναι το μέρος του νευρικού μας συστήματος που είναι αφιερωμένο στο να λαμβάνει και να επεξεργάζεται πληροφορίες από τον κόσμο γύρω μας.

- Αυτή η επεξεργασία μας επιτρέπει να συγκρίνουμε τις πληροφορίες που λαμβάνουμε με προηγούμενες εμπειρίες τους, να επικαιροποιήσουμε την γνώση μας και να δρούμε με βάση αυτές τις πληροφορίες.

- Όμως: Ο εγκέφαλος μας δεν πρέπει απλά να επεξεργαστεί πληροφορίες, αλλά πρέπει να επεξεργαστεί και να αφομοιώσει πληροφορίες από πολλές αισθήσεις ταυτόχρονα.

**Για να συμβεί αυτό χρειαζόμαστε την αισθητηριακή ολοκλήρωση!**

## Τι είναι η αισθητηριακή ολοκλήρωση;

Αισθητηριακή ολοκλήρωση είναι η ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας των αισθητηριακών μηνυμάτων που λαμβάνουμε, με σκοπό να δράσουμε με έναν σκόπιμο -και σύμφωνο με την απαίτηση- τρόπο. (Ayers, 1972)

Το νεογέννητο παιδί αρχικά χρειάζεται τη βοήθεια μας για να υποδεχτεί και να διαχειριστεί τις εισερχόμενες αισθητηριακές πληροφορίες και να μάθει να τις χρησιμοποιεί για να ενεργεί αποτελεσματικά.

Μεγαλώνοντας, μαθαίνει να χρησιμοποιεί όλα τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος για να εξερευνήσει και να μάθει για το ίδιο και τον κόσμο γύρω του.

Μέσα από τη δική μας σταθερή υποστήριξη και φροντίδα, μαθαίνει να κατακτά τις απαραίτητες δεξιότητες ώστε να καταφέρνει όλο και περισσότερα μόνο του, και να αυτορρυθμίζεται.

Πολύ συχνά, τα μικρά παιδιά (ή και μεγαλύτερα φυσικά) δεν καταφέρνουν να αφομοιώσουν ή να συνδυάσουν τα διάφορα αισθητηριακά μηνύματα πολύ αποτελεσματικά.

Όταν συμβαίνει αυτό, τα παιδιά μπορεί να έχουν δυσκολία να σχεδιάσουν τις κατάλληλες αντιδράσεις, οπότε αυτό εκφράζεται στη συμπεριφορά τους.

- *"Ο Κώστας δεν προσέχει καθόλου, συνέχεια σκουντουφλάει πάνω σε πράγματα"*
- *"Η Ειρήνη ποτέ δε μου δίνει σημασία όταν της μιλάω, είναι πολύ αγενής"*
- *«Η Ματίνα δεν προσπαθεί αρκετά σκληρά να μάθει να γράφει αριθμούς και γράμματα"*
- *"Η Πέννυ διαβάζει πολύ γρήγορα και παραλείπει λέξεις"*
- *"Ο Γιάννης είναι πολύ πεισματάρης, δεν θέλει με τίποτα να φορέσει τη στολή του για το σχολείο"*



# Ας δούμε όμως αναλυτικά τις αισθήσεις μας, οι οποίες...

- ✓ Είναι σε διαρκή λειτουργία. Λειτουργούν ακόμα και την ώρα που κοιμόμαστε.
- ✓ Μας παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον μας, μας βοηθάνε να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο τριγύρω μας.
- ✓ Η επιβίωση μας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτές, αλλά και η ευχαρίστησή μας επίσης!
- ✓ Πολλές, και πολύτιμες, αναμνήσεις μας, οφείλονται σε εμπειρίες όπου εμπλέκονταν πολλές από τις αισθήσεις μας.





TASTE



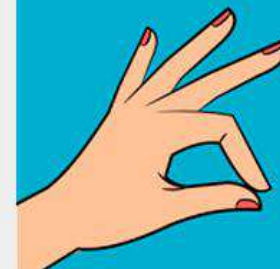
HEARING



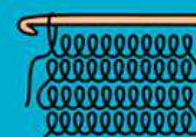
SIGHT



SMELL



TOUCH



Οι 5 (φανερές!)  
αισθήσεις μας

- Όραση

- Αφή

- Γεύση

- Ακοή

- Όσφρηση

# Ακουστικό σύστημα – ακοή

Το αυτί είναι το όργανο όπου γίνεται η πρώτη επεξεργασία του ήχου και εκεί όπου βρίσκονται οι αισθητήριοι υποδοχείς. Η επεξεργασία των ήχων συνεχίζεται στον εγκέφαλο, ώστε να μπορούμε να καταλάβουμε και τη σημασία τους.

Τα αυτιά αρχίζουν και σχηματίζονται πολύ νωρίς στην ενδομήτρια ζωή και παίρνουν την τελική τους μορφή μέχρι την 30η εβδομάδα.

Όταν το παιδί γεννιέται, όλοι οι ήχοι είναι πρωτόγνωροι, άγνωστοι. Σταδιακά, τον 4<sup>ο</sup> με 6<sup>ο</sup> μήνα περίπου αρχίζει το παιδί να εντοπίζει την πηγή ενός ήχου, να στρέφεται προς τα εκεί. Αργότερα καταλαβαίνει πως ο ήχος χρησιμοποιείται για επικοινωνία, και σταδιακά, μέσω της μίμησης αρχίζει να λέει ό,τι ακούει, κατακτώντας έτσι τις δύο άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους λειτουργίες, την ακοή και την ομιλία.



# Όσφρητικό σύστημα- Όσφρηση

Ο εγκέφαλος εξελίχθηκε από ένα ζευγάρι οσφρητικούς αδένες, έτσι η όσφρηση είναι μια αρχαία αίσθηση που μας συνδέει με το υπόλοιπο ζωικό βασίλειο.

Τα πρώτα στοιχεία του οσφρητικού συστήματος εμφανίζονται **στις έξι εβδομάδες της εμβρυικής ηλικίας**. Όταν γεννιούνται η όσφρησή τους είναι ήδη καλά αναπτυγμένη

Το σύστημα της όσφρησης παρέχει πολυάριθμες λειτουργίες στους ανθρώπους **και είναι έντονα συνδεδεμένη με την μνήμη και το συναίσθημα**

Η οσφρητική ικανότητα επηρεάζει την πεπτική συμπεριφορά (αποφασίζει να φάει ή να πιεί κανείς, αφού πρώτα χρησιμοποιήσει την όσφρησή του), προειδοποιεί για περιβαλλοντικούς κινδύνους και επιτρέπει την ασφαλή κοινωνική επικοινωνία.



# Απτικό σύστημα- Αφή

Το απτικό σύστημα έχει τους αισθητηριακούς υποδοχείς στο δέρμα μας και μέσω αυτών κατορθώνουμε να λαμβάνουμε τις πληροφορίες για τον κόσμο, από τη στιγμή της γέννησής μας.

Μας στέλνει πληροφορίες που σχετίζονται με το άγγιγμα, την πίεση, τον πόνο, τη θερμοκρασία, μας επιτρέπει να εξερευνούμε τον κόσμο, να ανακαλύπτουμε.

Η ικανότητα μας να διαχειριζόμαστε αυτές τις πληροφορίες μας επιτρέπει να νοιώθουμε ασφάλεια και δέσιμο με τα άτομα που μας αγαπούν. Δηλαδή, η ικανότητα αυτή συνεπάγεται την κοινωνική & συναισθηματική μας εξέλιξη.





# Απτικό σύστημα- Αφή

Τα μικρά παιδιά δεν ευημερούν χωρίς την ανθρώπινη αφή.

Θέλουν να αγγίξουν τα πάντα γύρω τους!

Και πολύ καλά κάνουν, γιατί έτσι αναπτύσσουν το απτικό σύστημά και ενδυναμώνουν τον εγκέφαλό τους με κάθε νέα εμπειρία.

*«Χωρίς την αφή, τα βρέφη πρωτεύοντα πεθαίνουν. Τα ενήλικα πρωτεύοντα με έλλειψη αφής γίνονται πιο επιθετικά»*

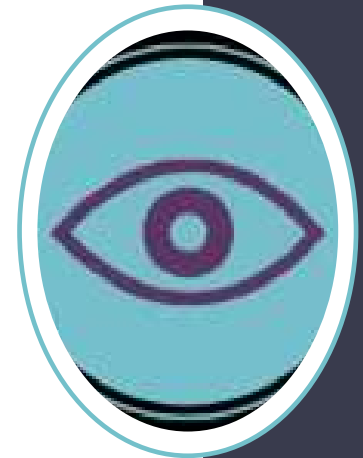
*Nancy Dess*



# Οπτικό σύστημα – όραση

Οι άνθρωποι δεν γεννιούνται με μια πλήρως ανεπτυγμένη αίσθηση όρασης. Το νεογέννητο μπορεί να δει σε απόσταση περίπου 30 εκατοστών. Δεν μπορεί να ελέγξει την εστίαση, την κίνηση των ματιών ή να χρησιμοποιήσει τα μάτια του συγχρόνως. Η ανάπτυξη της όρασής τους εξελίσσεται με γρήγορο ρυθμό μέσα στα πρώτα δύο χρόνια της ζωής.

Προφανώς για τα μικρά παιδιά τα περισσότερα πράγματα τριγύρω είναι μια έκπληξη, οπότε έχουν πολλές και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες οπτικές εμπειρίες.





Μέσα στην καθημερινότητά τους τα ματάκια τους συνεχώς αναρωτιούνται, ψάχνουν, βρίσκουν κρυμμένα αντικείμενα, παρατηρούν, επιλέγουν, απορρίπτουν...και έτσι ενθουσιασμένα όπως είναι, δεν είναι δύσκολο κάποιες φορές να νιώσουν πολύ έντονα συναισθήματα αν πχ δεν μπορούν να έχουν ένα επιθυμητό χρώμα, σχέδιο ή υφή, και αυτό φυσικά θα φανεί στην αντίδρασή τους!

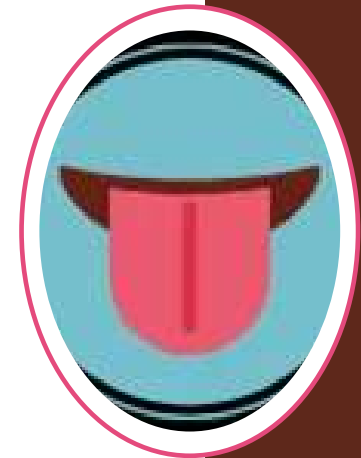
# Γευστικό σύστημα – Γεύση

«Η γεύση είναι η πύλη των βρεφών στον κόσμο».

Το στόμα είναι ένα από τα πρώτα όργανα που εμφανίζονται στα ανθρώπινα έμβρυα και συνεχίζει να είναι πρωτεύον στα μωρά, τα οποία **βάζουν συνεχώς αντικείμενα στο στόμα τους** για να συγκεντρώσουν πληροφορίες.

Η γεύση συνεχίζει να είναι μια έντονη και συναισθηματική αίσθηση για τα μικρά παιδιά. Η γλώσσα των γεύσεων και των υφών είναι απέραντη - ξινό, γλυκό, έντονο, στυφό, αλμυρό, απαλό, τραγανό, ζεστό και κρύο.

Τα φρούτα και τα λαχανικά βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν προτίμηση σε υγιεινά και με έντονες γεύσεις τρόφιμα.





Και οι τρεις «κρυφές»!!



# Αιθουσαίο Σύστημα

## Η Αίσθηση της Κίνησης/Βαρύτητας

Το Αιθουσαίο Σύστημα χρησιμοποιεί το εσωτερικό αυτί για να εντοπίσει την κίνηση και την βαρυτική έλξη.

Είναι ίσως ο «κεντρικός επεξεργαστής» μας, γιατί χωρίς αυτό είναι πολύ πιθανό οι άλλες αισθήσεις, όπως η όραση και η ακοή, να μη λειτουργούν σωστά. Το όργανο αυτό μας βοηθά να κινούμαστε στον χώρο και να γνωρίζουμε την θέση μας μέσα σε αυτό.

Είναι το πρώτο αισθητηριακό σύστημα που αναπτύσσεται πλήρως, και καθώς συντονίζει πληροφορίες από άλλες αισθήσεις, επηρεάζει σχεδόν όλα όσα κάνουμε.



# Ιδιοδεκτικό Σύστημα

## Η Αίσθηση της θέσης του σώματός

Το ιδιοδεκτικό σύστημα **αφορά κάθε κίνηση που κάνουμε συνειδητά**. Υποδοχείς στους μυς και στις αρθρώσεις μας πληροφορούν και μας επιτρέπουν να γνωρίζουμε πού βρίσκονται τα μέλη του σώματός μας, χωρίς να χρειάζεται να τα κοιτάζουμε.

Επίσης μας βοηθάει να αντιληφθούμε **πόση πίεση πρέπει να χρησιμοποιήσουμε** για να εκτελέσουμε ορισμένες δραστηριότητες.

- Χάρη σε αυτή την αίσθηση δεν πέφτουμε πάνω σε άλλους ανθρώπους όταν περπατάμε.
- Αυτή η αίσθηση χρησιμοποιείται όταν κρατάμε ένα πλαστικό ποτηράκι μίας χρήσης χωρίς να ρίξουμε το νερό έξω ή να το κρατάμε πολύ σφιχτά, μας βοηθάει να κρατάμε πχ ένα αυγό χωρίς να το συνθλίβουμε κ.α.



# Ενδοδεκτική αίσθηση: Η αίσθηση του τί συμβαίνει μέσα στο σώμα μας

Χάρη σε αυτήν έχουμε την ικανότητα να καταλαβαίνουμε τί συμβαίνει βοηθάει ΜΕΣΑ στο σώμα μας.

Μπορούμε να αντιλαμβανόμαστε και να αναγνωρίζουμε καταστάσεις του οργανισμού μας: αν κρυώνουμε, αν ζεσταινόμαστε, αν πεινάμε, αν διψάμε, αν έχουμε φαγούρα, αν η καρδιά μας χτυπάει γρήγορα κλπ., και επομένως προβαίνουμε στις αντίστοιχες κινήσεις ώστε να τις ρυθμίσουμε και πάλι στα φυσιολογικά επίπεδα.

Δυσλειτουργίες στην αίσθηση της ενδοδεκτικότητας μπορεί να κάνουν την αυτορρύθμιση μεγάλη πρόκληση. Πώς να νιώσει κάποιος τις ανάγκες του αν δεν μπορεί να ερμηνεύσει τις αισθήσεις του σώματός του;



# Οι διαταραχές αισθητηριακής επεξεργασίας

## 1. Διαταραχή αισθητηριακής ρύθμισης

- αισθητηριακή **υπέρ-ερεθιστικότητα** (νιώθει τα ερεθίσματα με πολύ μεγαλύτερη ένταση)
- αισθητηριακή **υπο-ερεθιστικότητα** (λαμβάνει μία αίσθηση σε μικρότερη ένταση)
- **αισθητηριακή αναζήτηση** (έχει την ανάγκη να αναζητά συνέχεια ερεθίσματα)

## 2. Κινητικές διαταραχές με αισθητηριακή βάση

όπως είναι η δυσπραξία και η διαταραχή ισορροπίας.

## 3. Διαταραχή αισθητηριακής διάκρισης

Δυσκολία να εντοπίσει και να διακρίνει κάποιος το ερέθισμα στο οποίο εκτίθεται (αφή, πίεση, ήχος, εικόνα).

## **Δυσλειτουργίες αισθητηριακής επεξεργασίας**

Μη ανοχή σε υφές και σε αγγίγματα.

Επιλεκτικότητα στο φαγητό.

Κλείσιμο αυτιών σε ήχους, όχι πάντα μεγάλης έντασης π.χ κόρνα, ηλεκτρική σκούπα κλπ.

Ενόχληση από μυρωδιές και γεύσεις.

Δυσκολία στις δραστηριότητες καθημερινής ζωής (πλύσιμο δοντιών, τουαλέτα, ένδυση, μπάνιο, κόψιμο νυχιών).

Αποφυγή του παιδιού να είναι ξυπόλυτο.

Συχνό άγγιγμα ανθρώπων και αντικειμένων.

Υπερκινητικότητα και υπερδραστηριότητα

Αποφυγή κίνησης.

Φτωχές δεξιότητες αδρής και λεπτής κινητικότητας.

Ενόχληση σε αγκαλιές, φιλιά, γαργάλημα.

Εντονο μασούλημα αντικειμένων.

## **Τρόποι εκδήλωσης της δυσλειτουργίας αισθητηριακής επεξεργασίας/ ολοκλήρωσης**

Δυσκολία μετάβασης από μία κατάσταση σε μία άλλη.

Ανήσυχος ύπνος.

Υπερκινητικότητα και διάσπαση προσοχής.

Χαμηλή αυτοπεποίθηση.

Συναισθηματικές δυσκολίες.

Δυσκολία στην κοινωνική αλληλεπίδραση.

Μαθησιακές δυσκολίες.

Κινητική ανωριμότητα.

Έντονες δυσκολίες στη σίτιση.

Καθυστέρηση λόγου και ομιλίας.

Απουσία κινήτρου.

## **Διαγνωστικές κατηγορίες που παρουσιάζουν δυσλειτουργία αισθητηριακής επεξεργασίας/ ολοκλήρωσης**

Διαταραχές αυτιστικού φάσματος.

Αναπτυξιακή καθυστέρηση.

Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής/  
Υπερκινητικότητα.

Μαθησιακές δυσκολίες.

Κοινωνικές και συναισθηματικές δυσκολίες.

Εγκεφαλική παράλυση.

Βρέφη υψηλού κινδύνου.

Νοητική υστέρηση.

Σύνδρομο Down.

Περιβαλλοντική υστέρηση.

Γενετικά σύνδρομα.

Πρωρότητα.

Χωρίς συνοδό διάγνωση/ Πάθηση.

## Αναζητητής Ερεθισμάτων

Μπορώ να χοροπηδώ στο τραμπολίνο ή να στριφογυρνώ στην κούνια όλη τη μέρα!

Μου αρέσει να μυρίζω αντικείμενα

Μου αρέσει να παίζω με τα φώτα ανοιγοκλείνοντάς τα

Απολαμβάνω να κάνω διάφορους θορύβους - όσο πιο δυνατοί τόσο καλύτερα!

Δεν ανηλαμβάνομαι αν τα ρούχα μου είναι τσαλακωμένα ή φορεμένα στραβά

Λατρεύω να παίρνω ρίσκα, να πηδάω από ύψος, να συγκρούομαι σε αντικείμενα!



Απολαμβάνω το βούρτσισμα των μαλλιών

Μασουλάω ό,τι βρω! Λατρεύω τα τραγανά φαγητά!

Λατρεύω το γαργαλητό και το μασάζ!

Δεν μου αρέσει να φοράω παπούτσια

Κυλίσου μαζί μου στο πάτωμα, κάνε μου σφιχτές αγκαλιές!

## Ευαίσθητος σε ερεθίσματα

Φοβάμαι το τραμπολίνο, τα πολυζυγα, δεν κουνιέμαι ψηλά στην κούνια

Δεν μου αρέσει το βούρτσισμα των μαλλιών

Δεν μου αρέσουν κάποιες υφές φαγητών, είμαι επιλεκτικός/ή στα φαγητά

Κλείνω τα μάτια σε έντονο φως

Κλείνω τα αυτιά μου σε δυνατό θόρυβο



Είμαι ευαίσθητος/ή σε μυρωδιές

Δεν μου αρέσει να με γαργαλάνε

Είμαι προσεκτικός/ή σε κάθε βήμα μου!

Βγάζω τις ετικέτες των ρούχων και δεν φοράω κάποια υφάσματα

Μη με ακουμπάς!

Δεν μου αρέσει να είμαι ξυπόλητος/ή

# Η Πυραμίδα της Μάθησης

Προσαρμοσμένη από την πυραμίδα της μάθησης (Williams & Shellenberger, 1996)

Νόηση και Νοημοσύνη

Ικανός, επιδέξιός, βαθιά σκεπτόμενος μαθητής

Δραστηριότητες καθημερινής ζωής - αυτοβοήθεια, σκέψη, ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων

Συμπεριφορά - Ο τρόπος με τον οποίον αντιδράμε / προσαρμόζομαστε σε καταστάσεις

Προσαρμογή της στάσης - προσαρμογή για να παραμείνουμε ισορροπημένοι

Κέντρα προσοχής - ικανότητα συγκέντρωσης

Οπτική χωρική αντίληψη - ερμηνεία του αν τα αντικείμενα είναι κοντά ή μακριά

Συντονισμός χεριού-ματιού - μετακίνηση πραγμάτων από το ένα χέρι στο άλλο

Ακουστικές γλωσσικές δεξιότητες - ερμηνεία ήχων σε νόημα

Έλεγχος ματιών - κλείσιμο βλεφάρων για να ελέγξουμε την ποσότητα φωτός που εισέρχεται

Ικανότητα διαλογής πληροφοριών από τις αισθήσεις και κατανόησής τους

Ορμότητα αντανakλαστικών - ικανότητα συνδυασμού κινήσεων καθώς αναπτύσσεται η προσοχή

Σχέδιο σώματος - εσωτερική επίγνωση του σώματος και της σχέσης με τα άλλα μέρη

Σχεδιασμός κινητικότητας - πώς να σχεδιάσετε μια ενέργεια σε αντίδραση στην αισθητηριακή εισροή

Ασφάλεια της στάσης - ικανότητα να κρατήσουμε την ισορροπία μας

Ενδιάμεση επίγνωση των δύο πλευρών του σώματος - ολοκλήρωση εργασιών που σχετίζονται και με τις δύο πλευρές του σώματος

Γεύση - συνδέεται στενά με την απτική αίσθηση και τη μυρωδιά

Ακοή - οι δονήσεις μετατρέπονται σε ήχο

Όραση - το φως που εισέρχεται στο μάτι μας ερμηνεύει το περιβάλλον μας

Όσφρηση - ανιχνεύεται από μόρια στο περιβάλλον

Αφή - πάνω στο δέρμα μας, περιλαμβάνει την πίεση, τον πόνο και την θερμοκρασία

Αιθουσαία αίσθηση - η αίσθηση της κίνησης που εξισορροπείται στο εσωτερικό μας αυτί (εκπαιδεύεται με την κίνηση - ολίσθηση, ταλάντευση, περιστροφή και άλμα - συνδέεται στενά με την ιδιοδεκτική και την απτική αίσθηση)

Ιδιοδεκτική αίσθηση - ανιχνεύεται από την λειτουργία των αρθρώσεων και τους μύες μας (εκπαιδεύεται με την κίνηση - ώθηση, έλξη, μεταφορά βαριών / άβολων αντικειμένων, αναρρίχηση)

## Κεντρικό Νευρικό Σύστημα -

Ο εγκέφαλος και ο ωτιαίος μυελός λαμβάνουν τα αισθητηριακά ερεθίσματα, ερμηνεύουν και στέλνουν κινητικά ερεθίσματα έξω.

Στα πρώτα χρόνια ο εγκέφαλος δίνει προτεραιότητα στην κίνηση. Όταν η κίνηση είναι αυτοματοποιημένη (ώστε το παιδί να μπορεί να κινηθεί χωρίς να το σκεφτεί) η ικανότητα του εγκεφάλου για μάθηση και σκέψη ανοίγει.

Αισθητικό-κινητική Ανάπτυξη

Αντιληπτικό-κινητική Ανάπτυξη

Αισθητηριακά Συστήματα



# Θυμόμαστε πως...

---

- Η μάθηση είναι **σταδιακή**.
- Τα παιδιά μαθαίνουν μόνο όταν και ό,τι είναι **έτοιμα** να μάθουν.
- Μαθαίνουν μέσω της **μίμησης** και της **επανάληψης**.
- Μαθαίνουν μέσα από **πειραματισμούς** και **εξερευνήσεις**.
- Η αισθητηριακή ολοκλήρωση ενός παιδιού διαδραματίζει τεράστιο ρόλο στην ανάπτυξή του και στην πορεία της μάθησης.
- **Οι αισθήσεις και οι δεξιότητες των παιδιών είναι αλληλοσυνδεόμενες**. Για να μπορεί το παιδί να μάθει και να κατακτήσει τις «υψηλότερες» δεξιότητες, όπως η ομιλία, η γλώσσα, η επίλυση προβλημάτων και η κριτική σκέψη, χρειάζεται να λειτουργεί καλά η αισθητηριακή ολοκλήρωση.
- Εάν το νευρικό σύστημα και οι αισθητηριακές διεργασίες ενός παιδιού δε λειτουργούν όπως θα έπρεπε, αυτό επιδρά σε όλη τη διαδρομή μέχρι την κορυφή της πυραμίδας.
- Εάν αυτό δε συμβαίνει είναι πολύ πιθανόν να προκύψουν προβλήματα επικοινωνίας, συμπεριφοράς και μάθησης.

Τα παιδιά  
είναι μικροί  
επιστήμονες!

Τα βήματα της  
Επιστημονικής μεθόδου:

θέτω ένα **ερώτημα**,  
αναπτύσσω μια **υπόθεση**,  
κάνω ένα **πείραμα**,  
αναλύω τα **αποτελέσματα**,  
καταλήγω σε **συμπέρασμα**,  
επαληθεύω



# Πότε μια δραστηριότητα είναι παιχνίδι;

## 1. Ποιος έχει τον έλεγχο;

Όταν τα παιδιά έχουν τον έλεγχο της κατάστασης και **τους δίνεται η ελευθερία** να επιλέξουν μια δραστηριότητα από μια ευρεία ποικιλία επιλογών, αυτό είναι παιχνίδι. Αν ένας ενήλικας έχει τον έλεγχο, συνήθως οι επιλογές των παιδιών είναι πιο περιορισμένες.

## 2. Γιατί ποιο λόγο παίζουν τα παιδιά;

Όταν τα παιδιά παίζουν **επειδή θέλουν να παίξουν**, χωρίς να περιμένουν μια εξωτερική ανταμοιβή, αυτό είναι παιχνίδι.

## 3. Ποιοι είναι οι περιορισμοί του περιβάλλοντος στη συμπεριφορά των παιδιών;

Όταν τα παιδιά είναι ελεύθερα να χρησιμοποιήσουν τα διάφορα υλικά όπως εκείνα θέλουν, **χωρίς να χρειάζεται να συμμορφώνονται** με τις επιταγές ή τις προσδοκίες των ενηλίκων, αυτό είναι παιχνίδι. (Isenberg & Jalongo, 1997)

# Πότε μια δραστηριότητα είναι παιχνίδι;

Το παιχνίδι είναι μια δραστηριότητα ελεύθερη, η οποία παύει να υπάρχει μόλις πάρει το χαρακτήρα υποχρέωσης ή ενταχθεί σε μια παραγωγική σκοπιμότητα. Σύμφωνα με τον **Roger Caillois** χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- Είναι ελεύθερο, δεν είναι υποχρεωτικό.
- Είναι ξεχωριστό (από τη ρουτίνα της ζωής), καταλαμβάνοντας τον δικό του χρόνο και χώρο.
- Είναι αβέβαιο, τα αποτελέσματά του δεν μπορούν να προκαθοριστούν.
- Είναι μη παραγωγικό.
- Διέπεται από κανόνες που αναστέλλουν τους συνήθεις νόμους και συμπεριφορές και που πρέπει να ακολουθούνται από τους παίκτες.

# Johan Huizinga

Στο κλασικό του έργο Homo Ludens (1955) έδωσε τον ακόλουθο ορισμό:

*«Το παιχνίδι είναι ελεύθερη δραστηριότητα που γίνεται με τρόπο συνειδητό, έξω από την “κανονική” ζωή, καθώς είναι κάτι “μη σοβαρό” αλλά ταυτόχρονα απορροφά εντελώς το παιδί που παίζει. Δε σχετίζεται με κάποια υλική ανταμοιβή και έχει τους δικούς του κανόνες και τα δικά του όρια».*

Σύμφωνα με τον Peter Gray, ο ορισμός του παιχνιδιού πρέπει να εμπεριέχει τα παρακάτω πέντε στοιχεία:

1. Τη δραστηριότητα την έχουν επιλέξει τα παιδιά και είναι αυτό-κατευθυνόμενη

2. Η δραστηριότητα έχει εσωτερικά κίνητρα.

3. Η δραστηριότητα κατευθύνεται από εσωτερικούς κανόνες

4. Η δραστηριότητα προϋποθέτει φαντασία.

5. Το παιδί είναι ενεργητικό και σε εγρήγορση, αλλά δεν έχει ένταση και εκνευρισμό.



Sue Gascoyne

*Messy Play in the  
Early Years, 2019*

## • Πώς μαθαίνουν τα παιδιά;

• Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα όταν είναι σε θέση να απολαμβάνουν ελεύθερα μέσα από το παιχνίδι τους άφθονες και ποικίλες αισθητηριακές εμπειρίες με όλο τους το σώμα. Αυτό είναι δυνατό μόνο εάν ένα παιδί αισθάνεται αρκετά ασφαλές ώστε να εξερευνά το περιβάλλον γύρω του με τη φυσική περιέργεια που το διακρίνει.

**Οπότε, τί χρειάζονται τα παιδιά , με ή χωρίς  
αισθητηριακές δυσκολίες;**

**Αισθητηριακά ερεθίσματα, σε έναν ασφαλή χώρο.**

Η σημασία των  
αισθητηριακών εμπειριών  
έγκειται στην ανάπτυξη  
που βιώνουν τα παιδιά,  
όταν έχουν την ευκαιρία  
για ελεύθερη εξερεύνηση  
μιας ποικιλίας ουσιών και  
αντικειμένων .



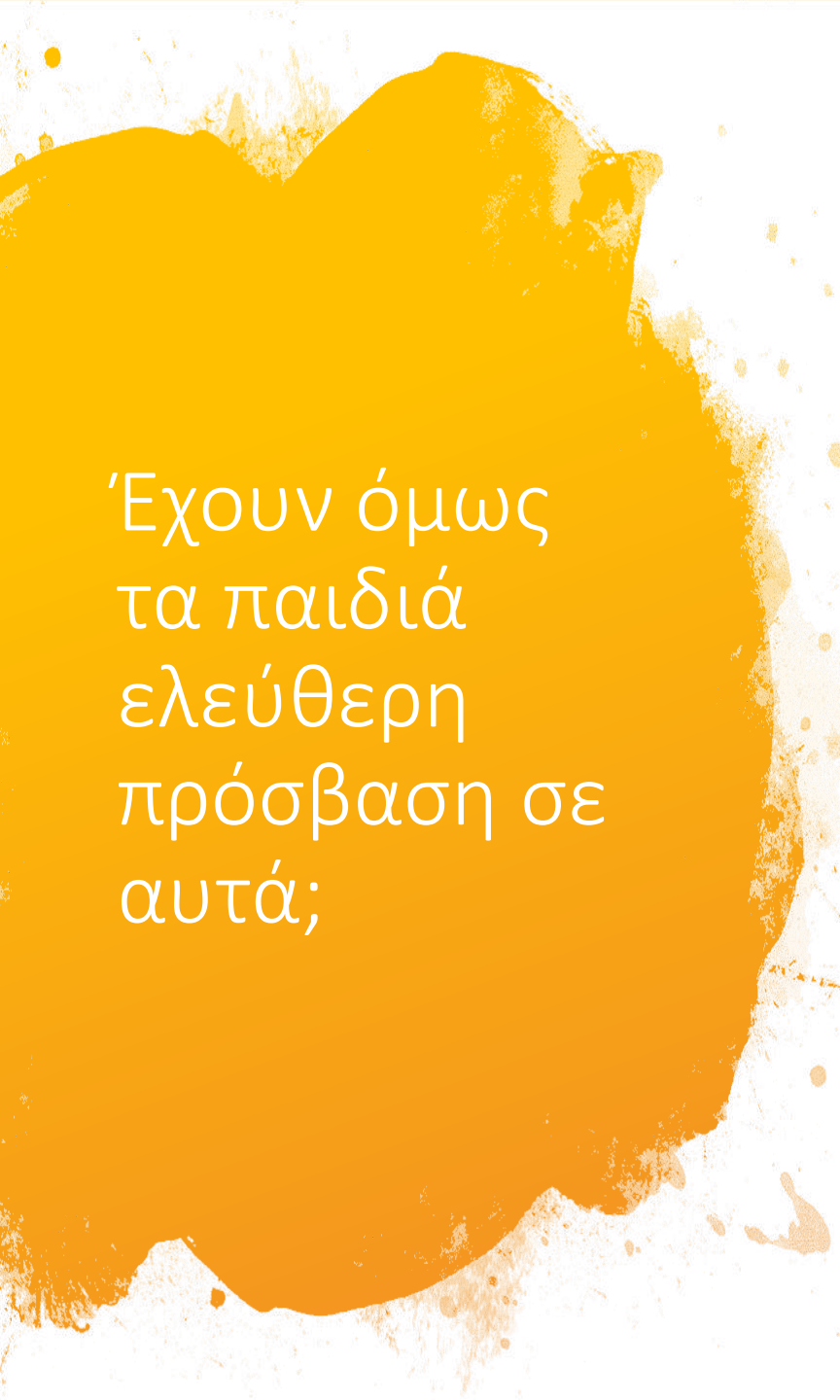
Κάθε ένα από τα υλικά και τα  
αντικείμενα στη ζωή των παιδιών,  
με τις διαφορετικές ιδιότητες  
τους, τις διαφορετικές υφές, τις  
διαφορετικές θερμοκρασίες, τη  
διαφορετική πυκνότητα, το  
διαφορετικό βάρος, γυμνάζει το  
αισθητηριακό σύστημα και τον  
εγκέφαλο, και ωθεί τα παιδιά να  
ανακαλύψουν τα γεγονότα μέσα  
από τις δικές τους παρατηρήσεις.



Πού όμως βρίσκουμε τα αισθητηριακά υλικά;

Αισθητηριακά ερεθίσματα  
υπάρχουν παντού!!!





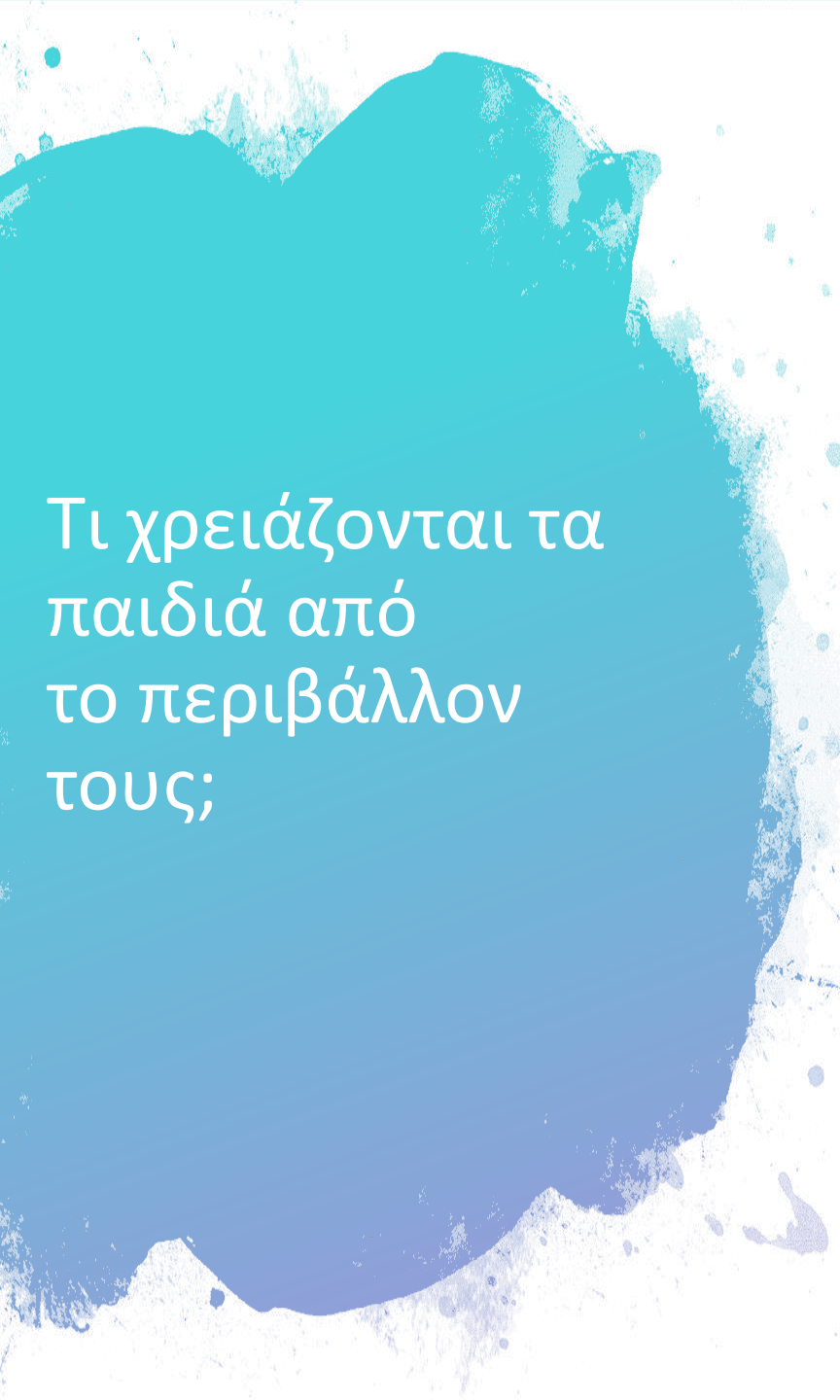
Έχουν όμως  
τα παιδιά  
ελεύθερη  
πρόσβαση σε  
αυτά;

«Όχι, μην το πιάνεις αυτό,  
είναι βρώμικο!»

«Μην πιάνεις την άμμο,  
πηγαίνουν τα αδέσποτα!»

«Πρόσεχε, θα βραχείς και  
θα αρρωστήσεις!!»

«Αμάν, άνω κάτω μου  
έκανες την κουζίνα!»



Τι χρειάζονται τα  
παιδιά από  
το περιβάλλον  
τους;

Ο φυσικός εσωτερικός και εξωτερικός  
χώρος πρέπει να παρέχει στα παιδιά:

- Μια αίσθηση του ανήκειν
- Συναισθηματική ασφάλεια
- Άπλετο χώρο
- Προκλήσεις
- Ευκαιρίες ενασχόλησης με «επικίνδυνα» πράγματα!
- Εμπειρίες που βασίζονται στα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες τους
- Αντικείμενα και αισθητηριακά υλικά (πόρους) που τα ερεθίζουν και τα ενεργοποιούν, και που έχουν κάποιο νόημα για αυτά τα ίδια.

# Αξιολογώντας τις παροχές του χώρου μας σε αισθητηριακές εμπειρίες

Οι ευκαιρίες για αισθητηριακό παιχνίδι βρίσκονται παντού γύρω μας, ο μόνος περιορισμός συχνά είναι μόνο η στάση και η φαντασία των ενηλίκων.

Για να αξιολογήσουμε το κατά πόσο ο χώρος μας προσφέρει στα παιδιά τα απαραίτητα αισθητηριακά ερεθίσματα ξεκινάμε λαμβάνοντας υπόψιν μας τους ακόλουθους τρεις παράγοντες:

1. Το περιβάλλον
2. Τον εαυτό μας
3. Τα παιδιά

# 1. Το περιβάλλον

Το πιο απλό, το πιο φυσικό περιβάλλον προσφέρει μια πολύ πλούσια σε ερεθίσματα εμπειρία!

**Ερωτήσεις που μπορούμε να κάνουμε στον εαυτό μας:**

- Υπάρχουν αισθήσεις που έχουν πολλά ερεθίσματα να αναφέρονται σε αυτές;
- Υπάρχουν αισθήσεις που δεν τονώνονται και τόσο εξαιτίας της έλλειψης κάποιων υλικών;
- Θα μπορούσε το αισθητηριακό περιβάλλον να βελτιωθεί με κάποιες απλές ενέργειες;

## 2. Ο εαυτός μας

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τη δική μας στάση απέναντι στο αισθητηριακό παιχνίδι, να έρθουμε σε επαφή με οποιεσδήποτε παιδικές αναμνήσεις παιχνιδιού έχουμε από την παιδική μας ηλικία και να εκτιμήσουμε μέσω της πρακτικής ενασχόλησης κάποιες από τις αισθητηριακές εμπειρίες που απολαμβάνουν τα παιδιά.

### **Ερωτήσεις που μπορούμε να κάνουμε στον εαυτό μας:**

- Έχω κάποια ιδιαίτερη αισθητηριακή προτίμηση; Τί μου αρέσει, τί δεν μου αρέσει;
- Μήπως η οργάνωση και τα ερεθίσματα που προσφέρει ο χώρος μου ευνοούν τις δικές μου αισθητηριακές προτιμήσεις;
- Μήπως η δική μου στάση, εμπειρία ή «φοβίες» περιορίζει το πλούσιο αισθητηριακό παιχνίδι;

## 3. Τα παιδιά

Μιλώντας με τα παιδιά, ακούγοντας και παρατηρώντας τα να παίζουν, μπορούμε να κατανοήσουμε τις αισθητηριακές προτιμήσεις τους και τυχόν ευαισθησίες ή δυσκολίες που μπορεί να βιώνουν.

### **Ερωτήσεις που μπορούμε να κάνουμε στον εαυτό μας:**

- Υπάρχουν παιδιά που προτιμούν συγκεκριμένες αισθητηριακές εμπειρίες;
- Υπάρχουν παιδιά που αποφεύγουν κάποιες συγκεκριμένες αισθητηριακές εμπειρίες;
- Πώς μπορώ να υποστηρίξω καλύτερα όλες τις αισθητηριακές ανάγκες των παιδιών;


A young child with curly hair, wearing a pink shirt, is focused on painting a green and purple object, possibly a toy or a piece of art. The child's hands are covered in paint, and there is a small green smudge on their left arm. The background is a colorful, abstract pattern of paint strokes in various colors like blue, yellow, and purple.

## Ας σκεφτούμε λίγο...

---

Σκεφτείτε διάφορες καταστάσεις, συνθήκες, στερεότυπα που πιθανόν έχετε συναντήσει που έρχονται σε αντίθεση με τις πραγματικές ανάγκες των παιδιών.





«Ο δρόμος για τον εγκέφαλο  
είναι μέσα από τα χέρια».  
(Jung, 1959)

- Μπορεί τα αισθητηριακά παιχνίδια να λερώνουν...
- Μπορεί για πολλούς ενήλικες να είναι ακατανόητο το τί μπορεί να κερδίζουν τα παιδιά από την επαφή τους με αυτά...
- Μπορεί για ένα σχολείο ή για μια οικογένεια να φαίνεται αρχικά δύσκολο να ενσωματώσει αισθητηριακές δραστηριότητες στο πρόγραμμά του...

## ΟΜΩΣ

Η αξία του αισθητηριακού παιχνιδιού υπερέχει της ανοχής οποιουδήποτε ενήλικα για την ακαταστασία.

Είναι απαραίτητο για το αισθητηριακό σύστημα του παιδιού και συνεπώς για τη συνολική του ανάπτυξη

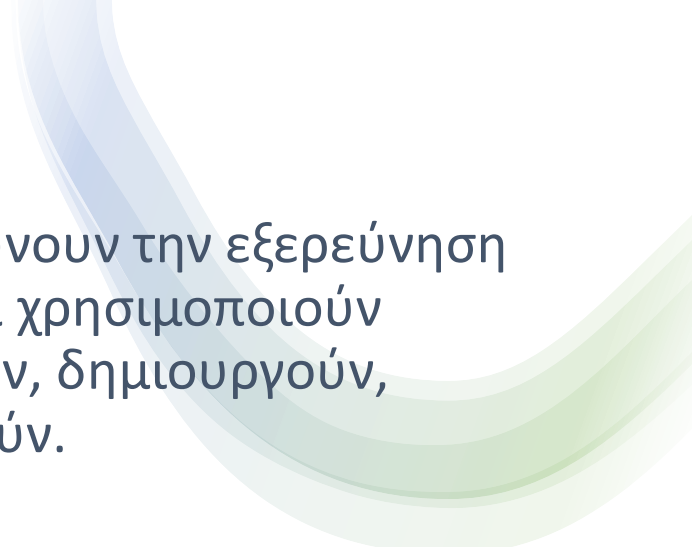
Το αστικό τοπίο δεν μπορεί δυστυχώς να το προσφέρει αυτό στα παιδιά

**ΟΠΟΤΕ είναι δικό μας χρέος να το φροντίσουμε!**

**Χρειάζεται σκόπιμα και συστηματικά να προσφέρουμε στο σχολείο ή σε εξωσχολικές δραστηριότητες πολυαισθητηριακά ερεθίσματα, διασφαλίζοντας έτσι πως όλα τα παιδιά θα έχουν πρόσβαση σε αυτά.**

# Αισθητηριακό παιχνίδι (sensory play)

Το αισθητηριακό παιχνίδι περιλαμβάνει  
κάθε δραστηριότητα που διεγείρει τις  
αισθήσεις του ανθρώπου.



Οι αισθητηριακές δραστηριότητες διευκολύνουν την εξερεύνηση και φυσικά ενθαρρύνουν τα παιδιά να χρησιμοποιούν επιστημονικές διαδικασίες ενώ παίζουν, δημιουργούν, διερευνούν και εξερευνούν.

Βοηθούν τα παιδιά να βελτιώσουν τα όρια τους για διάφορα αισθητηριακά ερεθίσματα **ωθώντας έτσι τον εγκέφαλό να δημιουργήσει ισχυρότερες συνδέσεις για την επεξεργασία και την ανταπόκριση στις αισθητηριακές πληροφορίες.**

Το αισθητηριακό παιχνίδι **βοηθά στη διαμόρφωση των επιλογών που κάνουν τα παιδιά**, επηρεάζει το τί τα παιδιά θεωρούν ασφαλές και θετικό και τελικά, **επηρεάζει και τη συνολική συμπεριφορά του παιδιού.**

# Παράδειγμα

**Κάποιο παιδί αρχικά μπορεί να είναι ιδιαίτερα ιδιότροπο με την κατανάλωση τροφίμων.**

Η χρήση του αισθητηριακού παιχνιδιού μπορεί να βοηθήσει το παιδί να εξοικειωθεί με το άγγιγμα, τη μυρωδιά και το παιχνίδι με την υφή που το δυσκολεύει, αρκεί βέβαια να βρίσκεται σε ένα περιβάλλον όπου νιώθει ασφάλεια και όπου κανείς δεν έχει κάποια συγκεκριμένη προσδοκία από αυτό.

Χρειάζονται όμως συχνές εμπειρίες σε όσο το δυνατόν περισσότερα πλαίσια μέσα σε κλίμα χαλαρό και φροντιστικό.

Αυτές οι εμπειρίες σταδιακά βοηθούν το παιδί να αναπτύξει εμπιστοσύνη και κατανόηση αυτής της υφής, οπότε οικοδομούνται θετικοί οδοί στον εγκέφαλο και το παιδί σταδιακά αρχίζει να νιώθει πως είναι ασφαλές να φάει αυτό το φαγητό.

## Θεωρίες και εφαρμογές που συνεισφέρουν στη γνώση γύρω από το αισθητηριακό παιχνίδι

- **John Comenius** (1592 – 1670 ): Τα παιδιά για να μάθουν, χρειάζονται αισθητηριακές εμπειρίες και όχι τυπική διδασκαλία (χάρη σε αυτόν άρχισαν να εικονογραφούνται τα βιβλία!)
- **Johann Pestalozzi**(1746 – 1827): έδωσε μεγάλη έμφαση στη σημαντικότητα των αισθήσεων και της μάθησης μέσω πραγμάτων και καταστάσεων οικείων στα μικρά παιδιά.
- **Friedrich Froebel** (1782 –1852): το νηπιαγωγείο του Friedrich Froebel (1782–1852) έφερε την επανάσταση στις αντιλήψεις για την παιδική ηλικία, κατοχυρώνοντας την σημασία του ανοιχτού παιχνιδιού που ξεκινά με πρωτοβουλία του παιδιού. Σύμφωνα με τον Froebel, το αισθητηριακό και βιωματικό παιχνίδι είναι τα πιο σημαντικά εργαλεία για την μάθηση στην προσχολική ηλικία.

## Θεωρίες και εφαρμογές που συνεισφέρουν στη γνώση γύρω από το αισθητηριακό παιχνίδι

- **Rudolph Steiner** (1861-1925) αναγνώρισε πως τα παιδιά μαθαίνουν από τους ανθρώπους και το περιβάλλον. Οι χώροι Steiner χαρακτηρίζονται από την έμφαση στα φυσικά, ανοιχτά υλικά τα οποία τα παιδιά μπορούν να τα εξερευνούν με το δικό τους ρυθμό και τρόπο.
- Τα νηπιαγωγεία **Reggio Emilia**: ποιοτικό περιβάλλον, αισθητηριακό παιχνίδι στη φύση, υποστηρικτικοί ενήλικες.
- **Jean Piaget**: Μέσα από τα πειράματα και τις έρευνες του απέδειξε πως το πρώτο στάδιο της ζωής του παιδιού είναι το **αισθητικοκινητικό** το οποίο χαρακτηρίζεται από μάθηση που προκύπτει μέσα από το σώμα, την κίνηση, τις αισθήσεις, την αλληλεπίδραση με αντικείμενα/εργαλεία και την κίνηση.



# Maria Montessori (1870-1952)

Σύμφωνα με την Montessori, **τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα μέσα από τις αισθήσεις** τους. Είναι υποχρέωση των ενηλίκων να παρέχουμε ένα ενδιαφέρον και ελκυστικό αισθητηριακό περιβάλλον και τον χρόνο και την ελευθερία που χρειάζονται για να το εξερευνήσουν.

Αναγνώρισε την δύναμη των υλικών για **«να εκπαιδύσουμε τις αισθήσεις»** και ισχυρίστηκε πως αυτό **«προσφέρει στο παιδί ένα κλειδί για να καθοδηγήσει την εξερεύνησή του στον κόσμο»** (Mooney, 2000: 27).

Θεωρούσε **«το μυαλό και την κίνηση ως μέρη της ίδιας οντότητας»** (Lillard, 2005), υποστηρίζοντας πως **στα παιδιά θα έπρεπε να επιτρέπεται να «κινούνται ελεύθερα, σε αντίθεση με το να είναι παγιδευμένα σαν πεταλούδες σε μια σανίδα»** (Povell, 2017: 23), μια θέση που επίσης είχε το κίνημα Pikler (Marlen, 2014).





"Το μυαλό  
θυμάται ό,τι  
κάνουν τα  
χέρια"

M. Montessori



**Vygotsky**  
**(1896-1934)**

**Ο ρόλος του**  
**ενήλικα**

**«Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης»:** Είναι η διαφορά μεταξύ αυτού που μπορεί να κάνει το παιδί χωρίς βοήθεια και αυτού που μπορεί να κάνει με τη φροντίδα κάποιων ενηλίκων ή άλλων παιδιών

Οι ενήλικοι μπορούν να βοηθήνε τα παιδιά να πάνε ένα βήμα παρακάτω τη σκέψη τους, εάν είναι βέβαια έτοιμα για κάτι τέτοιο:

- με τη δημιουργία ενός σωστού περιβάλλοντος για τα παιδιά, που να προσφέρει **συναισθηματική ασφάλεια**
  - με **ανοιχτές ερωτήσεις** και συζητήσεις
  - με **προσφορά υλικών** ή προτάσεις μας
- Αυτό είναι το λεγόμενο **scaffolding** (σκαλωσιά), το να αξιοποιούμε τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών και γύρω από αυτές να βοηθάμε να χτιστούν οι επόμενες.



# Sue Jennings

## Στάδια αλληλεπιδράσεων με τα υλικά

Με το σώμα να θεωρείται το «πρωταρχικό μέσο μάθησης», η Sue Jennings (1990) υποδεικνύει **τρία στάδια αλληλεπιδράσεων με τα υλικά**, που συμβαίνουν σε διευκολυντικά περιβάλλοντα:

1. **Ενσωμάτωση** – Τα μωρά και τα μικρά παιδιά απορροφούνται και βιώνουν τα υλικά σωματικά, μέσω της κίνησης και των αισθήσεών τους.
2. **Προβολή** – Τα παιδιά ανακαλύπτουν τι μπορούν να κάνουν τα υλικά και πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν.
3. **Ρόλος** – Τα μεγαλύτερα παιδιά χρησιμοποιούν τα υλικά με φαντασία.



Sue Jennings

Στάδια  
αλληλεπιδράσεων  
με τα υλικά

Όταν τα παιδιά έχουν άφθονες αισθητηριακές ευκαιρίες να εξερευνήσουν και την προσηλωμένη, θετική παρουσία ενός ενήλικα, **κινούνται φυσικά από το ένα στάδιο στο επόμενο**, χωρίς καμία ανάγκη για προτροπή ή βιασύνη.

**Αν ένα παιδί χάσει ένα στάδιο** θα χρειαστεί να καλύψει αυτά τα κενά αργότερα.

Πολύ συχνά συναντάμε **μεγαλύτερα παιδιά** που έχουν ολοφάνερη την **ανάγκη να ενσωματώσουν** τα υλικά.

Ενσωμάτωση!





# Piaget και Hughes

## Τα στάδια του παιχνιδιού με αντικείμενα

- **1ο στάδιο: «Τί είναι αυτό το αντικείμενο;»**  
(παιδιά 5-10 μηνών)

Το παιχνίδι της πολύ νεαρής ηλικίας χαρακτηρίζεται από την εξερεύνηση καθώς τα παιδιά εστιάζουν στο τι είναι κάποιο αντικείμενο, στο πώς αυτό μοιάζει.

Έχουν μία φυσική περιέργεια να εξερευνήσουν τις ιδιότητες των αντικειμένων απλά και μόνο για την ικανοποίηση της ανακάλυψης. Συνήθως αφιερώνουν πολλές ώρες σε αυτές τις εξερευνήσεις.

- **2ο στάδιο: «Τί μπορώ να κάνω εγώ με αυτό;»**  
(παιδιά 10-20 μηνών)

Καθώς μεγαλώνουν αρχίζουν σταδιακά να παίζουν με έναν πιο πολύπλοκο τρόπο. Αρχίζουν να συνδυάζουν παιχνίδια και αντικείμενα με άλλα υλικά και αναρωτιούνται πώς μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν

- **3ο στάδιο: «Τί άλλο μπορεί να γίνει με αυτό;»**  
(άνω των 20 μηνών)

Σταδιακά προχωράνε στο στάδιο όπου αρχίζουν να χρησιμοποιούν με διαφορετικούς τρόπους τα αντικείμενα, συχνά με τρόπους που εμείς δε θα φανταζόμασταν!



Ποια είναι τα οφέλη του αισθητηριακού παιχνιδιού;





# Τί προσφέρει το αισθητηριακό παιχνίδι;

(Εκτός από ατελείωτες ώρες  
χαράς και ανεμελιάς!!)

Ενθαρρύνει και ενισχύει την:

- Γνωστική και μαθηματική ανάπτυξη, την επιστημονική σκέψη
- Κοινωνική & συναισθηματική ανάπτυξη
- Κινητική ανάπτυξη
- Δημιουργική/καλλιτεχνική ανάπτυξη
- Επικοινωνία & ανάπτυξη της γλώσσας



# Γνωστική Ανάπτυξη



Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τα παιδιά:

- αναπτύσσουν τη **συγκέντρωση** και τη μνήμη τους.
- παρατηρούν, προβλέπουν, δοκιμάζουν, αξιολογούν τα αποτελέσματα, ξαναδοκιμάζουν.
- ομαδοποιούν, ταξινομούν, οργανώνουν στοιχεία σε μια **λογική σειρά**.
- έρχονται κοντά σε **έννοιες**, όπως του σχήματος και του μεγέθους.
- αναπτύσσουν δεξιότητες **σχεδιασμού** και **επίλυσης** προβλημάτων.
- κατανοούν τη **σχέση αιτίας και αποτελέσματος**.

# Κινητική Ανάπτυξη

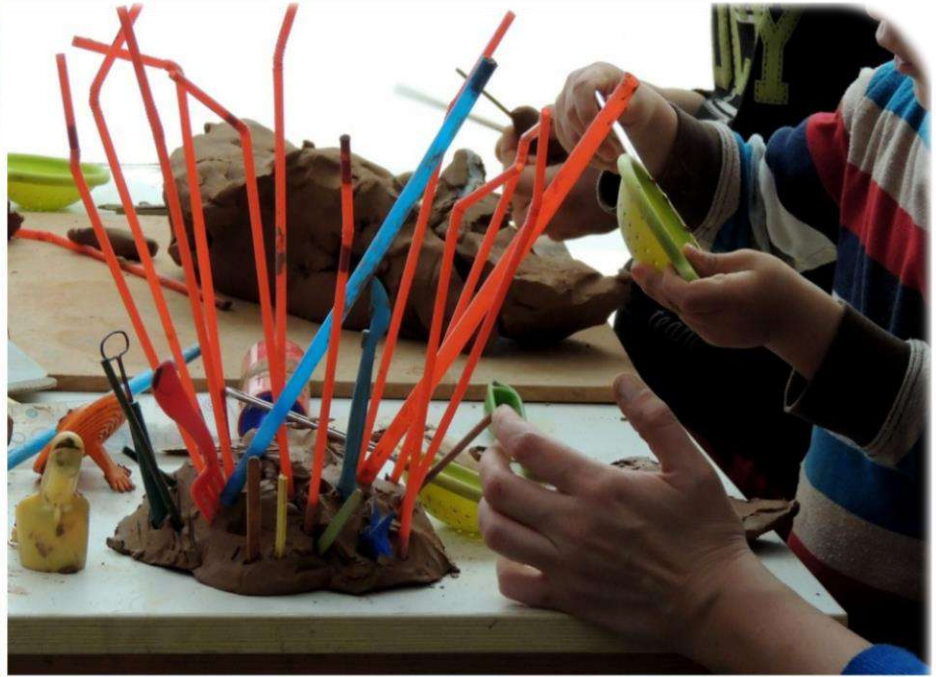
Καθώς ανακατεύουν, σκαλίζουν, χαράζουν, πετάνε, κόβουν, σκάβουν κλπ. ασκείται:

- η λεπτή κινητικότητα.
- ο συντονισμός ματιού-χεριού.
- η δεξιότητα του κοψίματος, της γραφής, της χρήσης εργαλείων.



Καθώς μετακινούν, αδειάζουν και γεμίζουν μεγάλα δοχεία, καθώς βάφουν με όλο τους το σώμα, καθώς βάζουν δύναμη στα εύπλαστα υλικά:

- ασκείται η αδρή κινητικότητα .
- αποκτούν μια εικόνα του τί σημαίνει προσωπικός χώρος.
- βελτιώνουν τον έλεγχο του σώματος, την στάση, την ισορροπία και τον συντονισμό



## Προσωπική, Κοινωνική & Συναισθηματική Ανάπτυξη



- Μέσω του παράλληλου παιχνιδιού εξασκούνται οι δεξιότητες **αλληλεπίδρασης** και **συνεργασίας**.
- Τα παιδιά χτίζουν **αυτοπεποίθηση**, **αυτοσεβασμό** και σεβασμό για τους άλλους.
- Ενθαρρύνεται η **φυσική περιέργεια** και η **θετική προσέγγιση** απέναντι στις νέες εμπειρίες.
- Επεξεργάζονται τα δύσκολα βιώματα, βρίσκουν μια **διέξοδο** για τα **συναισθήματα**, τις εμπειρίες και τις σκέψεις τους.
- Χτίζεται η **ανεξαρτησία** τους
- Συναισθήματα **ηρεμίας**, αίσθηση **ικανοποίησης**, **αποτελεσματικότητας** & **αυτοελέγχου**.

## Επικοινωνία & Ανάπτυξη της Γλώσσας



- Δύο παιδιά που παίζουνε συνεργατικά, μοιράζονται σκέψεις, χρησιμοποιούν **λέξεις** και **χειρονομίες** για να περιγράψουν και να διαπραγματευτούν, κάνουν **ερωτήσεις** για πράγματα που θέλουν να μάθουν, εξηγούν τις **ενέργειές** τους.
- Σταδιακά ενθαρρύνεται το παραστατικό παιχνίδι και η αφήγηση ιστοριών
- Αναπτύσσουν **γλωσσικές δεξιότητες** και δεξιότητες **ακρόασης** και **παρατήρησης, σκέψης** και **αφήγησης**.
- Καθώς αποκτάνε όλο και μεγαλύτερες λεκτικές δεξιότητες, **αρχίζουν να περιγράφουν** τις ιδιότητες, τις διαφορές και τις ομοιότητες των υλικών και των καταστάσεων.

## Δημιουργική Ανάπτυξη



- Έρχονται σε επαφή και εξοικειώνονται με **υλικά της φύσης και καλλιτεχνικά υλικά**.
- Εξερευνούν τα **χρώματα**, τα **σχήματα** και τον **χώρο**.
- Εκφράζουν τα **συναισθήματα** και τις **σκέψεις** τους μέσα από το χρώμα, τις υφές και τα σχήματα, με τρισδιάστατο ή δισδιάστατο τρόπο.
- Ενθαρρύνεται η **φαντασία**, το αισθητηριακό παιχνίδι σταδιακά αρχίζει και γίνεται και **παραστατικό/συμβολικό**.

Βασικές αρχές του  
αισθητηριακού παιχνιδιού  
(Σύμφωνα με τους hehe!)

- Ελευθερία
- Αποδοχή
- Σεβασμός
- Ισότητα
- Αυτονομία
- Πίστη στις ικανότητες του παιδιού





Στην αλληλεπίδρασή μας με τα παιδιά λειτουργούμε με βάση τις αρχές της θετικής διαπαιδαγώγησης και της μη-κατευθυντικής παιγνιοθεραπείας, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Axline (1989).

1) Αναπτύσσουμε μια ζεστή, φιλική σχέση εμπιστοσύνης με το παιδί, όσο το δυνατόν συντομότερα.

2) Δεχόμαστε το παιδί όπως ακριβώς είναι.

3) Χτίζουμε ένα αίσθημα επιτρεπτικότητας, ώστε το παιδί να νιώθει ελεύθερο να εκφράσει τα συναισθήματά του.

4) Είμαστε σε εγρήγορση ώστε να αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα του παιδιού και να τα καθρεφτίζουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να βοηθιέται το παιδί να κατανοήσει τις συμπεριφορές του και τον εαυτό του.

Στην αλληλεπίδρασή μας με τα παιδιά λειτουργούμε με βάση τις αρχές της θετικής διαπαιδαγώγησης και της μη-κατευθυντικής παιγνιοθεραπείας, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Axline (1989).



5) Πιστεύουμε στην ικανότητα του παιδιού να κάνει τις δικές του επιλογές, να λύσει τα δικά του προβλήματα.

6) Δεν κατευθύνουμε τις δράσεις του, το παιδί χαράζει το δρόμο και εμείς ακολουθούμε.

7) Δε βιάζομαστε, δεν προσπαθούμε να «μάθουμε» κάτι στο παιδί, το παιδί μαθαίνει ό,τι χρειάζεται στο δικό του χρόνο.

8) Θεσπίζουμε μόνο λίγα, απαραίτητα όρια, ώστε όλα τα παιδιά να νιώθουν ασφάλεια στο χώρο.

## Κάποιοι ΣΤΟΧΟΙ των αισθητηριακών παιχνιδιών

- να εισάγουμε στη ζωή κάθε παιδιού υλικά με διαφορετικές υφές και συστάσεις.
- να προσφέρουμε το κατάλληλο περιβάλλον την εξερεύνηση αυτών των υλικών.
- να εξερευνήσουν το «γνωστό».
- να εξερευνήσουν το «άγνωστο», το απροσδόκητο.
- να αρχίσουν κάνουν προβλέψεις σχετικά με μετασχηματισμούς.
- να αναπτύξουν έννοιες βασισμένες στις εξερευνήσεις τους.
- να μάθουν καινούργιο λεξιλόγιο γύρω από την κάθε εμπειρία.

## Κάποιοι ΣΤΟΧΟΙ των αισθητηριακών παιχνιδιών

- να αποκτήσουν κοινές γλωσσικές εμπειρίες με τα άλλα παιδιά γύρω τους.
- να γνωρίσουν υλικά, υφές και μυρωδιές διαφορετικών πολιτισμών.
- να ασκήσουν τη λεπτή και την αδρή κινητικότητα μέσω της έκχυσης, της συλλογής, του κοσκινίσματος, της πίεσης, της μεταφοράς υλικών από το ένα χέρι στο άλλο ή από το ένα δοχείο στο άλλο.
- να συμμετάσχουν σε παιχνίδια ρόλων σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον.
- να διασκεδάσουν εξερευνώντας υλικά, δημιουργώντας έτσι ένα πλαίσιο αναφοράς για μελλοντική επιστημονική ανακάλυψη.
- να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που τους επιτρέπει να εκτονώσουν τις εντάσεις.

## Το αισθητηριακό παιχνίδι ως μέσο ανάπτυξης, σύνδεσης & θεραπείας

- Το αισθητηριακό παιχνίδι είναι απαραίτητο για την **ολιστική ανάπτυξη** του παιδιού
- Το αισθητηριακό παιχνίδι δεν είναι καλό και χρήσιμο μόνο για το ίδιο το παιδί. Είναι και για εμάς, αλλά και για τη **σχέση μας με το παιδί**
- Το αισθητηριακό παιχνίδι **λειτουργεί ως πρόληψη και ως θεραπεία**, σε επίπεδο σωματικό και ψυχικό (συχνά ακόμα και χωρίς να παρευρίσκεται κάποιος θεραπευτής!)

## Τα είδη του αισθητηριακού παιχνιδιού

- **Sensory Play (παιχνίδι που δε λερώνει και τόσο!)**
  - **Heuristic Play (Ευρετικό Παιχνίδι)**
  - **Messy Play (παιχνίδι που λερώνει!)**
  - **Clay Play (παιχνίδι με φυσικό πηλό)**
  - **Nature Play (παιχνίδι στη φύση)**

Sensory Play –  
το αισθητηριακό παιχνίδι  
που δε λερώνει και τόσο!

---

- Treasure Baskets  
(Heuristic Play)
- Sensory Bins
- Sensory Tables
- Sensory Bottles



## Τα καλάθια των θησαυρών! (Treasure baskets)

**Elinor Goldschmied (1940's):** στα ορφανοτροφεία της αγροτικής Ιταλίας, παρατήρησε τον ενθουσιασμό των μικρών παιδιών για παιχνίδι με τα πιο απλά οικιακά εργαλεία.

Από αυτές τις παρατηρήσεις της πρωτογεννήθηκε η ιδέα των **Treasure Baskets**, για παιδιά 7-12 μηνών αρχικά.

Αργότερα οι έρευνες και η παρατήρηση του τρόπου παιχνιδιού των μεγαλύτερων παιδιών έδειξαν την αξία του παιχνιδιού αυτού και για τα μεγαλύτερα παιδιά.

Έτσι η **χρήση τους επεκτάθηκε και στα μεγαλύτερα παιδιά –**  
ως και 9 ετών σχεδόν (Gascoyne, 2012)



## Τα καλάθια των θησαυρών!

Ένα Καλάθι Θησαυρού (Goldschmied & Jackson, 1994) είναι μια συλλογή φυσικών και οικιακών θησαυρών, που έχουν επιλεγθεί για τις αισθητηριακές και αισθητικές τους ιδιότητες

Όταν προσφέρονται με «ανοιχτά» υλικά, όπως χώμα, άμμο, νερό κλπ ως μέρος του Συνεχούς του Αισθητηριακού Παιχνιδιού (Gascoyne, 2009), οι δυνατότητες για επίλυση προβλημάτων και ανακάλυψη μεγιστοποιούνται.

Το «Ευρετικό Παιχνίδι» (Goldschmied & Jackson, 1994) και το «Παιχνίδι με Χαλαρά Κομμάτια» (Loose Parts) του Simon Nicholson, έρχονται σαν φυσική εξέλιξη των «Καλαθιών των Θησαυρών».



## Με τα λόγια της Goldschmied...

*«Το καλάθι των θησαυρών συγκεντρώνει μια πλούσια ποικιλία καθημερινών αντικειμένων και προσφέρει μια εστίαση σε αυτά.*

*Είναι ένας τρόπος να εξασφαλίσουμε πως το μικρό παιδί θα πάρει τις απαραίτητες εμπειρίες στις κρίσιμες περιόδους της ανάπτυξής του, και έτσι ο εγκέφαλος θα λάβει τα ερεθίσματα που χρειάζεται, θα τα επεξεργαστεί, θα κάνει συνδέσεις και θα αναπτυχθεί!*

(Goldschmied και Jackson, People Under Three)

# Πώς προετοιμάζουμε το παιχνίδι με τα καλάθια των θησαυρών (σύμφωνα με την Goldschmid)

- Ετοιμάζουμε ένα ή περισσότερα καλοφτιαγμένα καλάθια, γεμάτα με ερεθίσματα. Αν είναι μικρή η ομάδα των παιδιών, αρκούν γύρω στα 40-50 αντικείμενα. Αν η ομάδα είναι πάνω από 10 παιδιά θα χρειαστούν 2-3 καλάθια.
- Επιλέγουμε καλής ποιότητας, ανθεκτικά ψάθινα καλάθια. Τα υψηλής ποιότητας καλάθια και ευχάριστα και ενδιαφέροντα για τις αισθήσεις. Καλό είναι να είναι σχετικά ρηχό και στρογγυλό, ειδικά αν πρόκειται για μωράκια ώστε να τα διευκολύνουμε να απλώνουν τα χέρια τους μέσα με ευκολία.
- Διαμορφώνουμε το χώρο με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχουν πολλές διασπάσεις τριγύρω.
- Απλώνουμε ένα μεγάλο χαλί που θα σηματοδοτεί πως αρχίζει το αισθητηριακό παιχνίδι.
- Βεβαιωνόμαστε ότι τα μικρά παιδιά κάθονται άνετα και με ασφάλεια στο πάτωμα, εάν χρειάζεται με μικρά μαξιλαράκια από πίσω τους.
- Τοποθετούμε τα καλάθια στο κέντρο ή αν είναι πολύ μικρά το βάζουμε μπροστά τους ή δίπλα τους στα παιδιά.
- Καθόμαστε άνετα και τα παρατηρούμε να παίζουν!

Το «συνεχές του  
αισθητηριακού παιχνιδιού»  
(*The sensory play  
continuum, Gascoyne, 2009*)

Τα τρία στάδια

---

Στάδιο 1°

Ελεύθερο παιχνίδι με τα αντικείμενα του  
καλαθιού με τους θησαυρούς



Στάδιο 2°

Προσφέρουμε κάποιο αισθητηριακό υλικό  
δίπλα στο καλάθι με τους θησαυρούς



Στάδιο 3°

Προτείνουμε παιχνίδια και δραστηριότητες  
στα παιδιά - scaffolding

Στάδιο 1<sup>ο</sup> : Ελεύθερο παιχνίδι με τα αντικείμενα του καλαθιού

### **Τι κάνουμε κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου:**

- Επιλέγουμε τα αντικείμενα του καλαθιού. Βεβαιωνόμαστε πως είναι όλα τα αντικείμενα ασφαλή για την ηλικία των παιδιών.
- Προσφέρουμε το καλάθι, ιδανικά στο πάτωμα, με μαξιλαράκια για τη στήριξη των παιδιών, αν πρόκειται για μικρούλια.
- Καθόμαστε κοντά και παρατηρούμε προσεκτικά τον τρόπο με τον οποίο θα ασχοληθούν τα παιδιά, τις κινήσεις τους, τις αποφάσεις τους, την αλληλεπίδρασή τους.
- Αντιστεκόμαστε στην πιθανή διάθεση να παρέμβουμε. Δεν κάνουμε προτροπές, δεν προσφέρουμε συνεχώς αντικείμενα, δεν προτείνουμε χρήσεις τους.
- Πού και πού μπορούμε να προσθέτουμε καινούρια αντικείμενα, ώστε να ανανεώσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών.
- Θυμόμαστε πως δεν υπάρχει σωστός ή λάθος τρόπος να παίξει κάποιος.

**Στάδιο 2°** Προσφέρουμε το Καλάθι Θησαυρού δίπλα σε κάποιο ακόμα υλικό, όπως νερό, άμμο, βρώσιμα υλικά, μαγνήτες, καθρέφτες κ.α.

- Διαλέγουμε το αισθητηριακό υλικό που θα προσφέρουμε δίπλα στο καλάθι του θησαυρού. Αν δεν είμαστε εξοικειωμένες μπορούμε αρχικά να προσφέρουμε άμμο, και σταδιακά βρώσιμα υλικά, χώμα, νερό.
- Αποφασίζουμε αν θα προσφέρουμε ολόκληρο το καλάθι με τα αντικείμενα ή αν χρειαστεί να αφαιρέσουμε κάποια (πχ πολλά ξύλινα εργαλεία μπορεί να χρειαστεί να βγουν εκτός καλάθιού αν προσφέρουμε νερό).
- Φροντίζουμε να κάνουμε σωστή επιλογή των αντικειμένων, ώστε να υπάρχει ποικιλία όσον αφορά την εμφάνιση και τις ιδιότητες, αλλά και τη λειτουργία τους.
- Συνήθως τα παιδιά παίζουν πολύ συγκεντρωμένα, με πολύ φαντασία και για πολύ ώρα, ειδικά όταν τους επιτρέπουμε να αναμειγνύουν μεταξύ τους υλικά και εργαλεία.
- Φροντίζουμε να έχουμε αρκετό χρόνο μπροστά μας. Η βιασύνη στο τέλος μπορεί να επηρεάσει την όλη εμπειρία, ειδικά εάν είναι πολλά τα παιδιά που δεν είναι έτοιμα να αφήσουν το παιχνίδι τους.

- Όταν τα παιδιά ξεκινήσουν το παιχνίδι απλά καθόμαστε κοντά τους και **παρατηρούμε** το παιχνίδι τους ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο παίζουν, ώστε να προετοιμάσουμε με επιτυχία και τα επόμενα παιχνίδια τους.
- Προσφέρουμε την βοήθεια μας και εμπλεκόμαστε μόνο όταν αυτό πραγματικά χρειάζεται για να διασφαλίσουμε την ασφάλεια τους και τη διαβεβαίωση ότι είμαστε εκεί για αυτά.
- Θυμόμαστε να αφήνουμε τα αντικείμενα **δίπλα** στο υλικό που θα προσφέρουμε και όχι μέσα σε αυτό, να αφήνουμε δηλαδή την επιλογή στο παιδί για το πότε και το πώς θα τα συνδυάσει.

Για πολλούς ενήλικες μπορεί να είναι πραγματικά δύσκολο το να κάτσουν απλά πίσω και μόνο να παρατηρούν. Χρήσιμο είναι να λειτουργούμε ως πρότυπο για τους γονείς εξηγώντας φυσικά ποιος είναι ο στόχος αυτής της μη παρεμβατικότητας.

### Στάδιο 3<sup>ο</sup> Προτείνουμε απλές δραστηριότητες στα παιδιά

- **Προτείνουμε απλές δραστηριότητες** στα παιδιά, με βάση τα ενδιαφέροντά τους. Φροντίζουμε να ταιριάζουν στο αναπτυξιακό στάδιο των παιδιών.
- Η επιτυχία ή μη αυτού του τρίτου σταδίου εξαρτάται από την ικανότητα του επαγγελματία να επιλέγει μια **κατάλληλη δραστηριότητα** με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών και μια **διευκολυντική προσέγγιση**, με ευαισθησία και προσοχή που ενθαρρύνει τα παιδιά να κατακτήσουν τη διαδικασία.
- Ο ρόλος του ενήλικα είναι σαφώς πιο ενεργητικός: μέσα από ερωτήσεις και προτάσεις υποστηρίζει και επεκτείνει το παιχνίδι των παιδιών. Μέσω αυτής της υποστήριξης και των προτροπών, ο ενήλικας μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να προχωρήσουν προς τη **ζώνη της επικείμενης ανάπτυξης** ώστε να διευρυνθεί η γνώση τους, περισσότερο από ότι θα πετύχαιναν μόνα τους μέσα από το ανεξάρτητο παιχνίδι.

**Αυτό όμως πρέπει να γίνει με προσοχή, διακριτικότητα και χωρίς βιασύνη.**



- **Η Goldschmied προτείνει να μην παρεμβαίνουμε, αλλά να αφήσουμε τα παιδιά να μας δείξουν ποια είναι τα δικά τους ενδιαφέροντα μέσα από το παιχνίδι τους.**

Για να το πετύχουμε αυτό

- αποφεύγουμε να κάνουμε ερωτήσεις
- αποφεύγουμε να προσφέρουμε συγκεκριμένα αντικείμενα
- αποφεύγουμε να σχολιάζουμε το παιχνίδι τους
- παρατηρούμε

***Χρήσιμες ερωτήσεις προς τον εαυτό μας: Πώς παίζουν; Τί προσεγγίζουν αρχικά; Τί εργαλεία προτιμούν; Τα αντικείμενα ή το υλικό; Πώς τα χρησιμοποιούν; Πότε αρχίζουν να τα συνδυάζουν; Ανταλλάσσουν μεταξύ τους; Με τί τρόπους;***

Τα παιδιά πρέπει να μην έχουν κανέναν φόβο ή έγνοια ότι μπορεί κάποιος να κρίνει ή να παρερμηνεύσει τον τρόπο του παιχνιδιού τους.

**Οι έρευνες δείχνουν πως οι παρεμβάσεις μας όχι μόνο διακόπτουν τη ροή της σκέψης των παιδιών αλλά μπορεί και να επηρεάσουν αρνητικά το παιχνίδι τους περιορίζοντας τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους.**



1<sup>ο</sup> στάδιο:  
Τί περιέχουν τα καλάθια των  
θησαυρών;

---

Πρόκειται για μια συλλογή φυσικών και  
οικιακών αντικειμένων, που έχουν  
επιλεγεί για τις αισθητηριακές και  
αισθητικές τους ιδιότητες.



## Αντικείμενα που είναι καλό να περιέχονται στα καλάθια του θησαυρού:

- 1. Πολλά διαφορετικά κουτάλια, σε διάφορα μεγέθη, κουτάλες μεγάλες, μινιατούρες, δοσομετρητές.** Λίγα παιδιά μπορούν να αντισταθούν στην μεταφορά υλικών από το ένα δοχείο στο άλλο και θα πειραματιστούν για πολύ καιρό με μεγάλη προσοχή και συγκέντρωση. Πρώτης τάξεως ευκαιρία για άσκηση της λεπτής κινητικότητας, της ισορροπίας, της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων
- 2. Αντικείμενα με ενδιαφέροντα «προφίλ», πχ αντικείμενα που θα μπορούσαν να αφήσουν παράξενα αποτυπώματα στην άμμο.** Τα περισσότερα παιδιά έχουν εμμονή με τη λεπτομέρεια, συχνά παρατηρούν με μεγάλη προσοχή τα μοτίβα που δημιουργούν οι στάμπες, τα αποτυπώματα στην άμμο ή σε άλλα υλικά, απολαμβάνοντας ιδιαίτερως τη σχέση αιτίας-αποτελέσματος
- 3. Αντικείμενα που μπορεί να επιπλέουν, να βουλιάζουν ή να αλλάζουν όταν μπαίνουν στο νερό, π.χ. ένας φελλός, υφάσματα, ένα σουβέρ.** Συμπεριλαμβάνοντας τέτοια αντικείμενα ο ενήλικας προσφέρει τη δυνατότητα για τέτοιου είδους εξερευνήσεις και ανακαλύψεις, χωρίς όμως να καθοδηγεί το παιχνίδι.
- 4. Αντικείμενα με λαβή που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία, π.χ. λαβίδες, εργαλείο μελιού.** Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ανακάτεμα, ή μπορεί να φανούν πολύ χρήσιμα σε παιδιά με απτική αμυντικότητα που δε θέλουν να πιάσουν υλικά απευθείας.
- 5. Μια ποικιλία από δοχεία, π.χ. μικρά κεραμικά γλαστράκια, χάρτινα κουτιά σε διάφορα μεγέθη, βαζάκια, κουτάκια διαφανή, με ή χωρίς καπάκι, με διαφορετικές υφές, με διαφορετικούς τρόπους ανοίγματος κλπ. .** Τα περισσότερα παιδιά σε κάποιο σημείο της παιδικής τους ηλικίας απολαμβάνουν το να γεμίζουν και να αδειάζουν κουτιά όλων των μεγεθών, να κρύβουν πραγματάκια και να ανακαλύπτουν πως αυτά που έκρυψαν παραμένουν εκεί παρ'όλο που δεν τα έβλεπαν λίγο πριν.

## Περισσότερες ιδέες



- **Μεταλλικά:** κουτάλια, διάφορα σουρωτήρια, μεγάλα κλειδιά, καπάκια βάζου, αυγοδάρτες, μικρά τηγανάκια, καμπανίτσες, μαγνήτες
- **Φυσικά υλικά:** ξύλινα κουτάλια, κύπελλα και μπολ, σφουγγάρια, μεγάλα κοχύλια, κουκουνάρια, κομμάτια κλαδιών, μάλλινα ρομπρο, μεγάλα βότσαλα, σφουγγάρια, ολόκληρα φρούτα και λαχανικά
- **Ξύλινα:** τουβλάκια, κουδουνίστρες, μικρά κουτάκια, αυγουλάκια, μικρά ξύλινα σχήματα, μπαγκέτες, ζωάκια.
- **Ύφασμα:** κασκόλ και άλλα μάλλινα κομμάτια, τούλι, κοτλέ, βελούδο, πλεκτά αντικείμενα, βαμβάκι, μετάξι, δέρμα, γούνα
- **Διάφορα:** μαγνήτες, μεγεθυντικό φακό, καθρεφτάκια, μικρά οχήματα, μικρές φιγούρες



# Μπορούμε επίσης να έχουμε θεματικά καλάθια...

...με βάση το χρώμα



Τα χρώματα παίζουν μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη της αίσθησης της όρασης των παιδιών και επίσης πραγματικά προκαλούν την περιέργειά τους.

Διαλέγουμε κάποιο χρώμα, και δημιουργούμε ένα καλάθι θησαυρού με αντικείμενα μονάχα αυτού του χρώματος. Αυτό θα παρέχει τεράστια οπτική διέγερση, καθώς και θα υπάρχουν πολλά διαφορετικά αντικείμενα εκεί μέσα, για να εξερευνήσουν τις υφές, τα βάρη, αλλά και άλλες ιδιότητες.

Κάποια παραδείγματα πραγμάτων που έχουν όλα το ίδιο χρώμα μπορεί να είναι:

- Ένα μπλε φτερό
- Μία μπλε χτένα
- Ένα μπλε σφουγγάρι
- Ένα μπλε ύφασμα
- Μία μπλε μπάλα
- Ένα μπλε παιχνίδι σκύλου



# Μπορούμε επίσης να έχουμε θεματικά καλάθια...

...με βάση κάποια ιστορία





Sensory Bin - «Ο τίγρης που ήρθε για τσάι»

(από το [learning4kids.com](http://learning4kids.com))





...με βάση  
κάποια γιορτή  
ή κάποια εποχή



ή με όποια άλλη  
θεματολογία  
φανταστούμε!



## 2ο στάδιο: Υλικά που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε με τα αντικείμενα των καλαθιών

- Ρύζι, φακές, κουσκούς – ή ένα μείγμα τους
- Άμμο σε διάφορα χρώματα
- Χώμα, φύλλα, γρασίδι, σπόρους
- Βότσαλα
- Βότανα
- Νερό σε διάφορα χρώματα – παγάκια – χιόνι
- Πηλός – πλαστελίνες – ζυμάρια
- Αλεύρια

A young child in a pink long-sleeved shirt is reaching into a large, light-colored wicker basket. The basket has a white lace trim around its opening. The child is looking down into the basket. The background is slightly blurred, showing other people and a blue object.

## Οφέλη της Χρήσης των Καλαθιών Θησαυρού

(Martin Williams, Early  
Impact Learning).

---

# 1. Περιέργεια

Ο συνδυασμός υφών, σχημάτων και συναισθημάτων των αντικειμένων στα καλάθια θησαυρού διεγείρει την περιέργεια.

Αυτή είναι **μία από τις ζωτικές δεξιότητες του ανθρώπου**. Σύμφωνα με τις έρευνες, το γνώρισμα της περιέργειας συνδέεται με μία αυξημένη πιθανότητα να είναι κανείς πιο ευτυχισμένος στη μετέπειτα ζωή.

Η περιέργεια επίσης διεγείρει την μάθηση. Το να διεγερθεί η περιέργεια ενός παιδιού σημαίνει πως «ανοίγουν» οι αισθήσεις του και αρχίζει να σκέφτεται για όλα όσα συναντά.

## 2. Λήψη αποφάσεων

Όταν τα μωρά παίζουν με καλάθια θησαυρού, συνίσταται ο ενήλικας να μην παρέμβει στο παιχνίδι τους εκτός και αν είναι απαραίτητο. Ένας από τους λόγους πίσω από αυτό είναι για να καλλιεργηθούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεών τους.

Τα παιδιά έχουν τον έλεγχο όταν παίζουν. Αυτά αποφασίζουν ποιο αντικείμενο να σηκώσουν από μία ποικιλία επιλογών. Αυτά αποφασίζουν τι θα κάνουν με αυτό.

Είναι μία διαδικασία που βοηθάει να γίνουν αυτόνομα και να καταλάβουν πως έχουν τον έλεγχο πάνω στο περιβάλλον τους.

### **3. Ξεκινούν να επιλέγουν τί τους αρέσει και τί δεν τους αρέσει**

Αυτό και πάλι συνδέεται με την λήψη αποφάσεων.

Στα μωρά συχνά αρέσουν πολύ κάποια αντικείμενα σε ένα καλάθι θησαυρού και φαίνεται να μην τους αρέσουν άλλα αντικείμενα τόσο πολύ.

Είναι καλή ιδέα να επαναλαμβάνουμε συχνά το παιχνίδι με το καλάθι θησαυρού και αυτές οι αρέσκειες / απαρέςκειες θα γίνουν πιο ξεκάθαρες

## 4. Άσκηση της Αδρής & Λεπτής Κινητικότητας

Η περιέργεια και ο ενθουσιασμός τους για τα αντικείμενα θα παρακινούν το σώμα τους να αγγίξει και να χειριστεί και να εξερευνήσει, οπότε τα παιδιά έχουν πολλές ευκαιρίες για τη άσκηση της αδρής κινητικότητας. Έτσι δυναμώνει ο κορμός τους και πολλές ομάδες μυών, ασκούν την ισορροπία και τον συντονισμό.

Αποτελούν επίσης σημείο εκκίνησης για τις λεπτές κινητικές δεξιότητες, καθώς τα παιδιά θα χρησιμοποιούν τα χέρια και τα δάχτυλά τους για να κρατούν, να αγγίζουν και να εξερευνούν.

Τα μικρότερα παιδιά κάνουν εξάσκηση στο κάθισμα (είναι εκπληκτικό το πόσο πολύ ώρα μπορεί να ασχολούνται τα παιδιά με τα παιχνίδια του καλαθιού)



## 5. Πειραματισμός

Όταν είναι πλήρως απορροφημένα στο παιχνίδι με το καλάθι θησαυρού, τα μωρά είναι σαν επιστήμονες.

Επιλέγουν αντικείμενα και πειραματίζονται με αυτά. Δοκιμάζουν την αίσθησή τους, την δομή τους, την υφή τους.

Δημιουργούν θεωρίες για την πραγματικότητα και δοκιμάζουν τις θεωρίες τους.

## 6. Ανεξαρτησία

Και πάλι, αυτή είναι μία από τις ζωτικές δεξιότητες της ζωής. Πολλοί άνθρωποι εκτιμούν την αίσθηση της ανεξαρτησίας τους ως ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα στην ζωή τους και αυτό το αίσθημα του να έχουμε τον έλεγχο της ίδιας μας της ζωής πρέπει να ξεκινάει κάπου.

**Στο παιχνίδι με τα καλάθια θησαυρού τα παιδιά έχουν τον έλεγχο.**

**Αυτά λαμβάνουν τις αποφάσεις.**

Αυτά έχουν τον έλεγχο της ίδιας τους της μάθησης.

Είναι ελεύθερα να χειριστούν τα υλικά όπως επιθυμούν και να ανακαλύψουν οτιδήποτε μπορούν από την εμπειρία.

## 7. Ξεκινούν να κατανοούν τις μαθηματικές ιδιότητες των αντικειμένων

Τα καλάθια θησαυρού προσφέρουν την αφετηρία για να ξεκινήσουν να σκέφτονται τα παιδιά με έναν μαθηματικό τρόπο.

Για παράδειγμα, θα βιώνουν τα διαφορετικά βάρη των αντικειμένων και πώς κάποια είναι πιο βαριά ενώ αλλά πιο ελαφριά.

Θα ανακαλύψουν πως κάποια πράγματα είναι πιο μακριά και κάποια πιο κοντά.

Μπορεί να βιώσουν την κύλιση ή την περιστροφή, την κάμψη, την αναδίπλωση και πολλές άλλες φυσικές ιδιότητες των υλικών.

## 8. Συμμετέχουν ολοκληρωτικά

Στην αθλητική αρένα, χρησιμοποιείται συχνά η φράση «μπαίνω στην ζώνη». Είναι η κατάσταση κατά την οποία τα άτομα είναι απόλυτα συγκεντρωμένα σε αυτό που συμβαίνει.

Τα παιδιά φαίνεται ότι μπαίνουν εύκολα σε αυτή την ζώνη κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τους. Τα παιδιά ασχολούνται πλήρως με τα αντικείμενα και τον χειρισμό τους και δεν έχουν άλλες σκέψεις παρά τα αντικείμενα καθώς τα αγγίζουν και τα εξετάζουν.

Αυτή είναι μία όμορφη και φυσική κατάσταση, που είναι το απόγειο της μάθησης.

## 9. Ανάπτυξη συγκέντρωσης

Το παιχνίδι με καλάθια θησαυρού είναι ένας εξαιρετικός τρόπος ανάπτυξης της συγκέντρωσης και της διάρκειας προσοχής του παιδιού.

Παρέχουν ένα μέσο εστίασης της προσοχής τους και τα οδηγούν στο να παραμείνουν επικεντρωμένα σε έναν ειρμό σκέψης και μια ροή, για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

Μπορεί να δούμε παιδιά να μένουν απορροφημένα από το παιχνίδι του για 30-40 λεπτά, κάτι που φυσικά πάντα εκπλήσσει του γονείς!

## 10. Ανάπτυξη της όρασης

Με την περιέργειά τους αυξημένη, τα παιδιά ενδιαφέρονται να εξετάσουν αντικείμενα με τα μάτια τους. Αυτό βοηθάει τα μάτια τους να εστιάσουν και εξασκεί την προσεκτική παρατήρηση σε κοντινές και μεσαίες αποστάσεις για μία παρατεταμένη περίοδο χρόνου.

Τα χέρια και τα μάτια συνεργάζονται, και μέσω της άσκησης ενισχύεται οι συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ τους.

## 11. Εγκεφαλική ανάπτυξη

Οι ερευνητές έχουν βρει σημαντικές ενδείξεις ότι τα καλάθια θησαυρού παρέχουν έναν πλούτο ευκαιριών εγκεφαλικής ανάπτυξης.

Αυτό μάλλον δεν προκαλεί έκπληξη, αν σκεφτείτε το επίπεδο συγκέντρωσης, σκέψης και περιέργειας που γεννούν.

## 12. Εισαγωγή στο Παιχνίδι με Χαλαρά Κομμάτια (loose parts)

Τα καλάθια των θησαυρών είναι μέρος μιας αλληλουχίας. Συνήθως χρησιμοποιούνται μεταξύ της ηλικίας των 6 με 18 μηνών. Μετά από αυτό το στάδιο, το παιχνίδι συνήθως εξελίσσεται στο ΕΥΡΕΤΙΚΟ παιχνίδι (heuristic play) και στο παιχνίδι με τα χαλαρά κομμάτια (loose parts).

Πολλές από τις δεξιότητες που τα παιδιά αρχίζουν να αναπτύσσουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού με καλάθια θησαυρού μπορούν να επεκταθούν και να δουλεύονται σε βάθος μέσω των επόμενων εμπειριών τους.



Πώς  
μεγιστοποιούμε  
την αισθητηριακή  
ελκυστικότητα των  
καλαθιών των  
θησαυρών



# Για την όραση

Βεβαιωνόμαστε ότι **τα αντικείμενα ποικίλουν σε χρώματα, τόνους και μοτίβα** για να παρέχουν οπτικό ενδιαφέρον. Είναι σημαντικό να παρέχουμε μια ισορροπημένη επιλογή από χρωματιστά αντικείμενα σε φυσικούς τόνους, για να αποφύγουμε την οπτική υπερφόρτωση, αν το προσφέρουμε σε μικρά παιδιά.

Επιλέγουμε αντικείμενα **με μεγάλο εύρος γνωρισμάτων και χαρακτηριστικών**, π.χ. απλά, με μοτίβο, γυαλιστερά, θαμπά, μεγάλα, μικρά, διάφανα, αδιαφανή, φυσικά κ.λπ.

Παρέχουμε αρκετά μικρά δοχεία και κουτάκια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν **για το κρύψιμο πραγμάτων**.



## Για την ακοή

Προσφέρουμε αντικείμενα με πολλές διαφορετικές ιδιότητες ώστε να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητες παραγωγής πολλών διαφορετικών ήχων. Πχ ένα μεταλλικό αντικείμενο θα παράγει έναν πολύ διαφορετικό ήχο από το ξύλο ή το πλαστικό, που μπορεί μάλιστα τα παιδιά να μην το συναντάνε συχνά.

Τα δοχεία που μπορούν να γεμίσουν με άλλα αντικείμενα γίνονται εξαιρετικές μαράκες.

Κάποια μακρουλά σκληρά αντικείμενα μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν ως μπαγκέτες και άλλα αντικείμενα ως τύμπανα.

Μικρά δοχεία μέσα στα οποία τα παιδιά μπορούν απλά να φυσούν, να αισθάνονται τη δόνηση, την θερμότητα της αναπνοής τους και την ικανοποίηση που προσφέρουν οι ήχοι που παράγονται.

## Για την αφή

Παρέχουμε υλικά με διαφορετικές ιδιότητες, π.χ. μέταλλο, ξύλο, ύφασμα, χαρτόνι, καουτσούκ, πέτρα, κοχύλι, ψάθα, κεραμικά, χοντρό γυαλί κ.λπ.

Αυτό θα παρέχει μια αισθητηριακή συλλογή από υφές και ιδιότητες, όπως απαλή και τραχιά, ζεστή και κρύα, βαριά και ελαφριά, αγκαθωτά, με γωνίες, με καμπύλες, πιο ζεστά, πιο δροσερά κλπ.

## Για την όσφρηση

Χρειάζεται να εστιάσουμε και σε αυτήν την αίσθηση, καθώς υπάρχουν συνήθως λιγότερα ερεθίσματα γύρω μας που την αφορούν.

Συμπεριλαμβάνουμε λοιπόν αντικείμενα όπως κομμάτια δέρματος, ξύλου, μέταλλο, λάστιχο, καουτσούκ, σακουλάκια με βότανα (κυρίως λεβάντα και χαμομήλι), με κομμάτια φλούδας φρέσκου πορτοκαλιού ή λεμονιού.

## Για τη γεύση

Πολλά παιδιά θα βάλουν ενστικτωδώς στο στόμα τα αντικείμενα και τα υλικά, καθώς αυτή είναι μια φυσική φάση στην εξερεύνηση και παρέχει στα μικρά παιδιά ζωτικές πληροφορίες, οπότε

- καλό είναι να επιλέγουμε αντικείμενα που είναι ασφαλή εάν μπούνε στο στόμα
- ελέγχουμε τακτικά μήπως έχουν γίνει επικίνδυνα για κάποιον λόγο (αν σπάσει κάποιο σημείο τους π.χ.)
- τα καθαρίζουμε με σαπουνόνερο και τα αντικαθιστούμε όταν χρειάζεται.

Το να βάζουν στο στόμα τους τα υλικά και τα αντικείμενα είναι ένα απόλυτα φυσικό βήμα στην εξερεύνηση, την επίλυση προβλημάτων και την ανακάλυψη και συνήθως παρατηρείται όταν ένα παιδί συναντά ένα αντικείμενο που για τον οποιονδήποτε λόγο τους κάνει ιδιαίτερη εντύπωση.

**Περνώντας στο  
επόμενο στάδιο...**

**Sensory Bins & Sensory Tables**

**Αισθητηριακά κουτιά &  
αισθητηριακά τραπέζια**



# Υλικά για τα αισθητηριακά κουτιά - τραπέζια

## Βρώσιμα αισθητηριακά υλικά

- Ρύζι σε όλα τα χρώματα
- Ζυμαρικά σε όλα τα σχέδια (βίδες, φιογκάκια, ταλιατέλες, κοχυλάκια, αστράκια κλπ).
- Καλαμποκάλευρο, σόδα, αλεύρι
- Σπόροι: πλιγούρι βρώμης, φαγόπυρο, κριθάρι
- Όσπρια: μπιζέλια, φακές, αποξηραμένα φασόλια (ρίντο, μαύρο, μαυρομάτικα μπιζέλια, ναυτικό, φασόλια και άλλα), ρεβίθια, σόγια
- Σπόροι: κεχρί, λιναρόσπορος, σουσάμι
- Ζελέ
- Γιαούρτι
- Αλάτι
- Νερό - πάγος





## Μη βρώσιμα αισθητηριακά υλικά

- Πομπομ, μπάλες βαμβακιού
- Πασχαλινό γρασίδι, άχυρο
- Διαφάνειες χρωματιστές
- Το ζαρωμένο χαρτί που έχουν οι συσκευασίες δώρων
- Φύλλα, πέταλα λουλουδιών
- Υφάσματα, κομμένα υφάσματα
- Σαπουνάδα
- Χάντρες νερού, Ξύλινες χάντρες
- Άμμος σε όλα τα χρώματα, κινητική άμμος,
- Χαλίκι ενυδρείων
- Χώμα, ροδέλες ξύλου
- Θρυμματισμένος φελλός, διάφορα σχήματα φελλών, ροκανίδια
- Σπόροι, πέλετ
- Άλατα epsom





## Υλικά για τα αισθητηριακά κουτιά - τραπέζια

### Υλικά που μπορούμε να φτιάξουμε για τα αισθητηριακά κουτιά

- Cloud-dough (corn flour με λάδι)
- Oobleck – το μη-Νευτωνικό υγρό που είναι μαγικό! (corn flour με νερό)
- Κινούμενη άμμος – oobleck με άμμο
- Slime – υπάρχουν άπειρες διαφορετικές συνταγές
- Ζελέ
- Πάγο

# Sensory Tables – Αισθητηριακά τραπέζι

## Εργαλεία για τον τραπέζι

- μεζούρες, κύπελλα μέτρησης, κουτάλια, κουτάλες, τρυπητά κουτάλια, φτυάρια, τσουγκράνες κηπουρικής, σπάτουλες
- λαβίδες, τσιμπιδάκια, handy scoopers, ξυλάκια
- χωνιά, χοάνες, δοκιμαστικούς σωλήνες, σωλήνες PVC
- δοχεία όλων των μεγεθών και σχημάτων: μπολ, κύπελλα, κουβάδες, μεταλλικά τηγανάκια, κουτιά δώρων, πλαστικά αυγά, κλπ.
- δοχεία με πολλές θέσεις (δίσκους για muffin, παγοκύστες, κουτάκι φαρμάκων, κουτί μαχαιροπίρουνων)
- κόσκινα, σουρωτήρια
- μεγεθυντικούς φακούς
- Ζυγαριές, Νερόμυλοι, Μικρή μπετονιέρα
- Κλεψύδρα (άδεια)



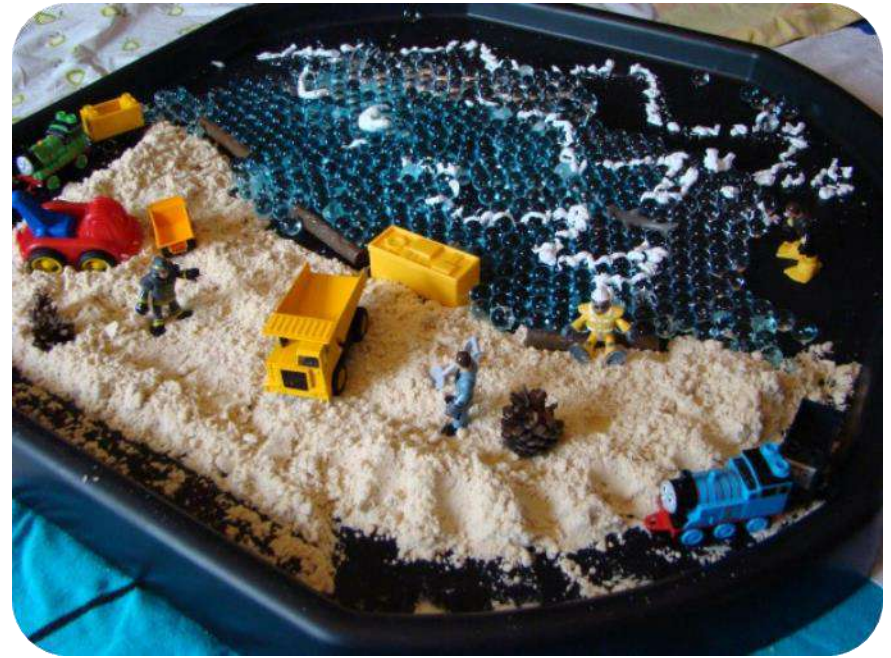


# Αισθητηριακά τραπέζια





# Tuff Spot Trays



# Tom Bedard – sensory tables







# Sensory Panels





# Αισθητηριακοί διάδρομοι (sensory paths)



# Παιχνίδια με το φως

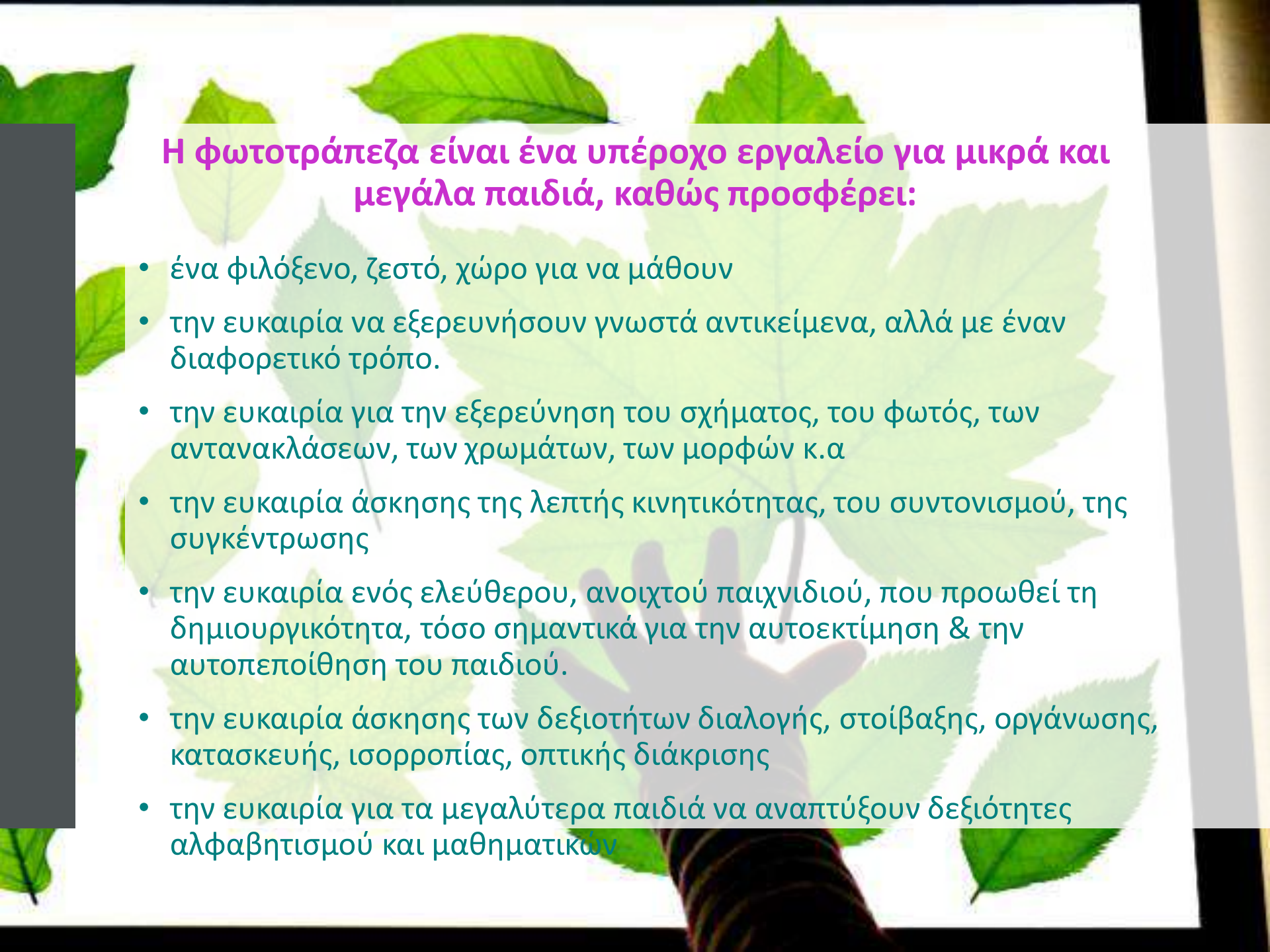


A hand holding a yellow flower against a bright background, with other flowers scattered around, casting shadows on a teal surface.

Φωτοτράπεζες

Με το φως όλα  
αποκτάνε ένα  
άλλο νόημα...!

---

The background of the slide features several green leaves of various shapes and sizes, some overlapping. A faint, light-colored handprint is visible in the center, behind the text. The overall theme is natural and growth-oriented.

## Η φωτοράπεζα είναι ένα υπέροχο εργαλείο για μικρά και μεγάλα παιδιά, καθώς προσφέρει:

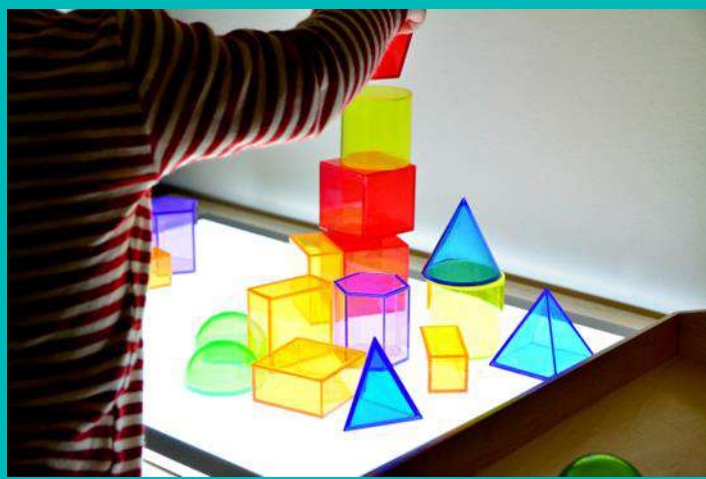
- ένα φιλόξενο, ζεστό, χώρο για να μάθουν
- την ευκαιρία να εξερευνήσουν γνωστά αντικείμενα, αλλά με έναν διαφορετικό τρόπο.
- την ευκαιρία για την εξερεύνηση του σχήματος, του φωτός, των αντανακλάσεων, των χρωμάτων, των μορφών κ.α
- την ευκαιρία άσκησης της λεπτής κινητικότητας, του συντονισμού, της συγκέντρωσης
- την ευκαιρία ενός ελεύθερου, ανοιχτού παιχνιδιού, που προωθεί τη δημιουργικότητα, τόσο σημαντικά για την αυτοεκτίμηση & την αυτοπεποίθηση του παιδιού.
- την ευκαιρία άσκησης των δεξιοτήτων διαλογής, στοίβαξης, οργάνωσης, κατασκευής, ισοροπίας, οπτικής διάκρισης
- την ευκαιρία για τα μεγαλύτερα παιδιά να αναπτύξουν δεξιότητες αλφαριθμητισμού και μαθηματικών

# Υλικά που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στη φωτοτράπεζα

- Λουλούδια, πέταλα, φύλλα, βότανα
- Ρύζι, αστράκια, φακές
- Χώμα, άμμο σε διάφορα χρώματα
- Φέτες φρούτων, λαχανικά
- Φτερά
- Πλαστελίνες, χρώματα
- Διαφανή τουβλάκια
- Διαφανή γεωμετρικά σχήματα
- Χρωματιστά γυάλινες πετρούλες
- Σελοφάν, εφημερίδες, λεπτά χαρτιά με ζωγραφιές
- Χρωματιστά τσιπ, μαγνητικά χρωματιστά τσιπ
- Ακτίνες Χ ζώων ή ανθρώπων
- Έντομα, ζωάκια, ψαράκια πλαστικά
- Μαλλί, κορδόνια, ταινίες, κορδέλες
- Κουμπιά, πλαστικά καπάκια, καπάκια δοχείων γάλακτος
- Παιχνίδια μικρόκοσμου







# Sensory Tubes



Κυρίως με στεγνά  
μόνο υλικά.



# Sensory Bottles



- **Μπουκάλι με νερό**

Απλά ρίχνετε το νερό, βαμμένο σε κάποιο χρώμα αν θέλετε, και προσθέτετε γκλίτερ, μικρά πραγματάκια, πομ πομ, τουβλάκια κ.α.

- **Μπουκάλι με νερό και λάδι (baby oil ή ηλιέλαιο)**

Γεμίστε το μπουκάλι μέχρι το ένα τρίτο του με νερό και προσθέστε το χρώμα ζαχαροπλαστικής που επιθυμείτε. Προσθέστε το λάδι σχεδόν ως πάνω. Αν θέλετε το λάδι να είναι χρωματιστό, ρίξτε το σε ένα ποτήρι, βάλτε μερικές σταγόνες από το επιθυμητό χρώμα, ανακατέψτε το σιγά σιγά και μόλις είναι ομοιόμορφα βαμμένο ρίξτε το μέσα στο μπουκάλι.

Φυσικά μπορείτε να προσθέσετε ό,τι άλλο θέλετε μέσα στο μπουκάλι!

Κολλάτε καλά το καπάκι. Ανακινήστε το!!

- **Μπουκάλι μόνο με λάδι**
- **Μπουκάλι με νερό και κόλλα**
- **Μπουκάλι με νερό και γλυκόζη**

Left Brain Craft Brain



Fun at Home with Kids



acraftyliving.com

## Παιχνίδι με τις μυρωδιές

- Αρωματικές πλαστελίνες
- Αρωματική άμμος
- Βότανα – μπαχαρικά
- Λουλούδια – Φυτά – φρούτα – λαχανικά
- Αισθητηριακά τραπέζια
- Βαζάκια με κρυμμένες μυρωδιές





Παιχνίδι με το νερό

# Παιχνίδι με το νερό!!

## Νερό σε διάφορες μορφές

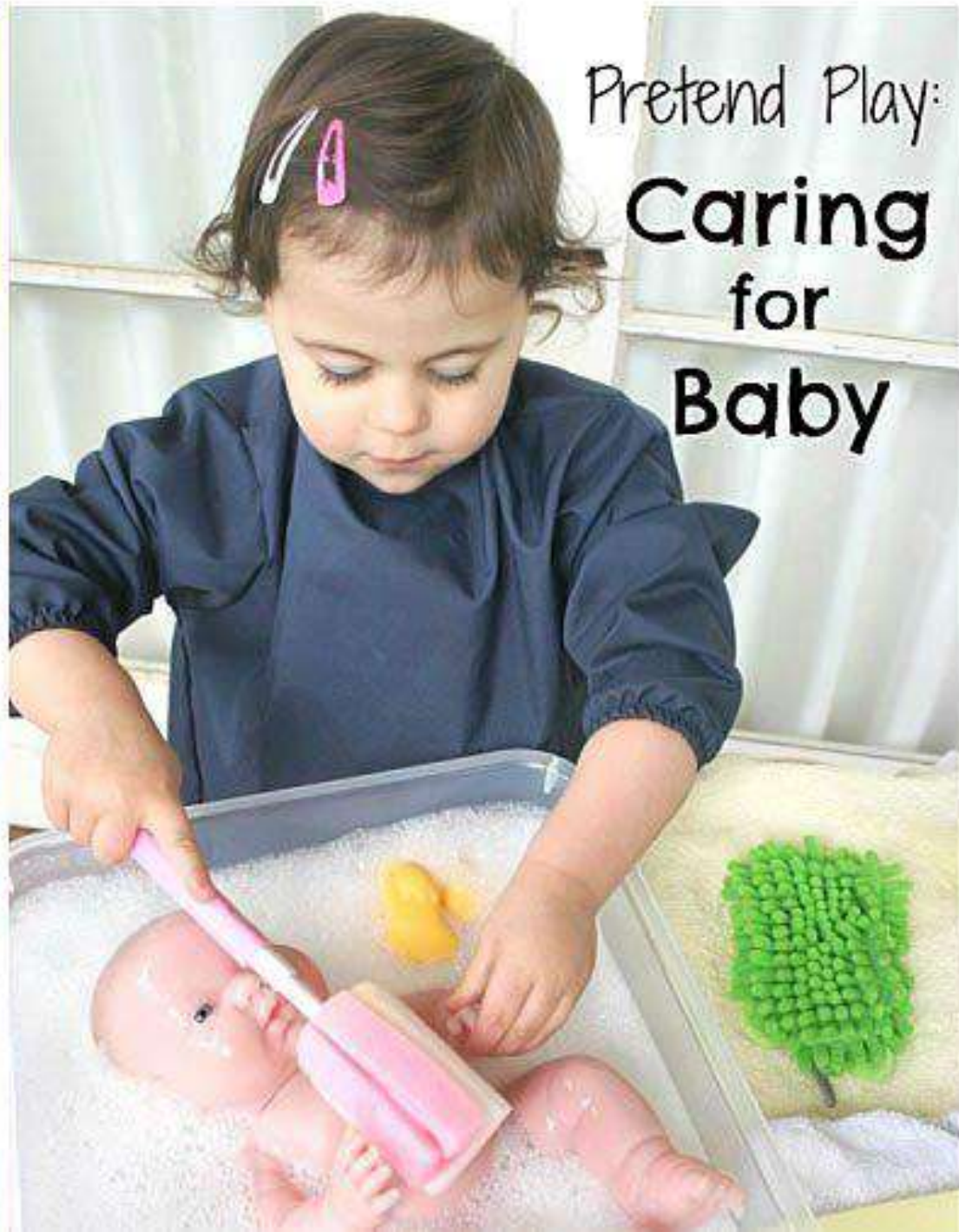
- Απλό νερό
- Νερό σε διάφορα χρώματα
- Νερό με κρεμοσάπουνο
- Σαπουνόνερο για φούσκες
- Σαπουνόνερο με καλαμάκια
- Πάγος , παγωμένες στήλες, παγάκια σε διάφορα σχέδια και χρώματα
- Χιόνι

## Αντικείμενα που μπορείτε να δώσετε με το νερό

- Μικρά αυτοκίνητα για πλύσιμο
- Θαλάσσια πλάσματα
- Αντικείμενα που επιπλέουν
- Κούκλες και σαμπουάν για λούσιμο
- Μαγειρικά είδη (κόσκινα, χοάνες, σύρματα, κατσαρολάκια, σφουγγαράκια, σαπούνι)
- Κουτάλια, κουτάλες, κύπελλα, κύπελλα μέτρησης, σουρωτήρια







Pretend Play:  
**Caring  
for  
Baby**

# Messy Play, ο φυσικός τρόπος παιχνιδιού!





**DON'T  
MAKE A  
MESS!**

Το ελεύθερο αισθητηριακό παιχνίδι προϋποθέτει μια βαθιά εμπιστοσύνη στις δυνατότητες των παιδιών για αυτόνομη μάθηση, για ανάπτυξη μέσα από τη χαρά.

Αυτό φυσικά μπορεί να μην είναι πάντα εύκολο για τους ενήλικες.

Ειδικά αν μιλάμε για παιχνίδια που λερώνουν, υπάρχει μεγάλη αντίσταση από τους ενήλικες, με τις ανάλογες απαγορεύσεις ή προτροπές. Κατανοητό βέβαια, βλαβερό για τα παιδιά όμως.

## Τί είναι το Messy Play;

«Το Messy Play είναι μέρος της **ανάγκης** των παιδιών για στενή επαφή με διάφορες ουσίες, για δημιουργικά πειράματα που περιέχουν την μάθηση μέσα από το χάος»

(Szekely 2015, 42).

---

Το Messy Play, δηλαδή το αισθητηριακό παιχνίδι που λερώνει, είναι το παιχνίδι κατά τη διάρκεια του οποίου, **άτομα όλων των ικανοτήτων και ηλικιών**, χρησιμοποιούν υλικά που απευθύνονται σε όλες τις αισθήσεις.

(Ελένη Οικονομίδου, 2015)



# Τί ΔΕΝ είναι το messy play



- Το messy play δεν έχει περιορισμούς, δεν επιβάλλει κανόνες.
- Δεν έχει σωστό ή λάθος τρόπο να παίζεις.
- Δεν έχει κάποιο προκαθορισμένο σκοπό/στόχο.
- Δεν παράγει αναγκαστικά κάποιο τελικό προϊόν.



## Κατά τη διάρκεια του το messy play τα παιδιά:

- Χρησιμοποιούν όλες τις αισθήσεις τους στη διαδικασία της εξερεύνησης, και ειδικότερα την αίσθηση της αφής.
- Έχουν πολλές ευκαιρίες να δώσουν σχήμα με τα χέρια τους και να χειριστούν διάφορα υλικά με όλο τους το σώμα.
- Δεν εστιάζουν στο να δημιουργήσουν κάτι συγκεκριμένο.

Duffy (2007)

# Σε ποιους απευθύνεται;

➔ Σε άτομα όλων των  
ηλικιών

Baby Messy play

Messy Play για παιδιά  
προσχολικής ηλικίας

Messy Play για παιδιά  
δημοτικού

Messy Play για ενήλικες

Τρίτη ηλικία

➔ Σε άτομα όλων των  
ικανοτήτων/δεξιοτήτων



# Πού μπορεί να εφαρμοστεί;

## Παραδείγματα του εξωτερικού

- Σχολεία
- Νοσοκομεία
- Κατασκηνώσεις
- Χώρους δημιουργικής απασχόλησης
- Θεραπευτικές υπηρεσίες
- Επιχειρήσεις
- Εκκλησίες (!!)





# Messy Play: Θεωρητικό πλαίσιο

- **Η θεωρία του Αυτοκαθορισμού** (Self-Determination Theory, E.L. Deci και R.M. Ryan).

Όντας αυτόνομοι οργανισμοί, **οι άνθρωποι έχουν τη φυσική κλίση να καθοδηγούνται από εγγενείς δυνάμεις ανάπτυξης και ωρίμανσης**, κλίση να αναζητούν με ενεργητικό τρόπο την ικανοποίηση της **αυτονομίας**, της **επιδεξιότητας** και της **συσχέτισης**. Έτσι, χρησιμοποιούν τις έμφυτες ανάγκες τους και τις εσωτερικές τάσεις τους για να κάνουν αποτελεσματικές επιλογές κατά τη συνδιαλλαγή τους με το περιβάλλον.

- **Θεωρία των Βασικών Ψυχολογικών Αναγκών** (Basic Psychological Needs Theory, BPNT).

**Οι εμπειρίες που υποστηρίζουν την ικανοποίηση των γενικών ψυχολογικών αναγκών** (δηλαδή της αυτονομίας, της επιδεξιότητας και της συσχέτισης με άλλους) **προάγουν την εξερεύνηση**, την παρακίνηση, τη δέσμευση, τη θέληση, την ευεξία, την πνευματική υγεία και τη κοινωνικότητα.

- **Τα στάδια της ανάπτυξης, Eric Erikson (1902-1994)**

- 1. Εμπιστοσύνη και δυσπιστία – γέννηση μέχρι 1 χρονών**

Μία ασφαλής βάση τον πρώτο τους χρόνο δίνει την δυνατότητα στα βρέφη να αναπτύξουν μια δυνατή αίσθηση του εαυτού και μια θετική οπτική για τον κόσμο, και τα δύο στοιχειώδη για την εξερεύνηση

- 2. Αυτονομία και ντροπή – 2 μέχρι 3 χρονών**

Η εστίαση στην αυτονομία τον δεύτερο χρόνο ζωής παρουσιάζει την πρόκληση του να στηρίζεις την αναπτυσσόμενη αίσθηση της ανεξαρτησίας των μικρών παιδιών, ενώ ταυτόχρονα να διατηρείς την αυτονομία του ενήλικα.

- 3. Πρωτοβουλία και ενοχή – 4 μέχρι 5 χρονών**

Τα παιδιά χρειάζονται την αυξανόμενη διαβεβαίωση για τις ιδέες και τα ενδιαφέροντά τους. Όταν στηρίζονται θετικά, αναπτύσσουν μια θετική αίσθηση εαυτού και την ικανότητα να πάρουν πρωτοβουλίες, αλλά αν υποβληθούν σε κριτική (όπως είναι πιθανό με το messy play), μπορεί να αναδυθούν ενοχές.

# Συζήτηση

Σκεφτείτε ένα είδος τρόπου messy play με το οποίο είχατε, ή φαντάζεστε πως θα είχατε, μια δυνατή αρνητική αντίδραση. Θα μπορούσε να είναι άμμος, πηλός, γλίτσα ή αφρός ξυρίσματος, λάσπη, καφέ πλαστελίνη ή οτιδήποτε θέλετε.

Κλείστε τα μάτια σας για να φανταστείτε το μέσο, παρατηρώντας πώς νιώθετε. Έχει αλλάξει ο καρδιακός ρυθμός σας ή νιώθετε πιο πολύ άγχος;

Περάστε λίγο χρόνο με αυτό το συναίσθημα.

**Προσπαθήστε να θυμηθείτε κάποια φορά που ίσως ένας ενήλικας αντέδρασε αρνητικά σε κάτι που είχατε δημιουργήσει ή κάποια στιγμή που ίσως σας επέπληξαν γιατί δημιουργήσατε ακαταστασία, καταστρέφοντας κάτι ή σπαταλώντας φαγητό ή χρόνο.**

Μοιραστείτε το με την συνομιλήτριά σας, εναλλάξ.

Φανταστείτε τι θα μπορούσατε να πείτε σε ένα παιδί το οποίο στηρίζετε και πείτε το με νοιάξιμο και φροντιστική διάθεση.

## Πώς επηρεάζει το παιδί η αντίδραση μας στο αισθητηριακό παιχνίδι;

**Η αντίδραση ενός ενήλικα στην ακαταστασία, είτε είναι λασπωμένα ρούχα, ένα πάτωμα πιτσιλισμένο με μπογιές ή ένα σώμα καλυμμένο με slime, θα καθορίσει το αν ένα παιδί αντιλαμβάνεται και αποθηκεύει αυτές τις αναμνήσεις ως θετικές εμπειρίες ή πηγές ντροπής, απογοήτευσης και ενοχής. Μέσα από αυτή την αλληλεπίδραση το παιδί σταδιακά θα σχηματίζει τη στάση του προς την εξερεύνηση και τον πειραματισμό, αλλά και τις θέσεις του για το messy play ως ενήλικας.**





Τα οφέλη του Messy Play  
(<https://www.theplayfullearner.com/>)



## 1. ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ

Το Messy Play για τα παιδιά είναι μια πολύ καθηλωτική δραστηριότητα. Μπορούν να χαθούν εντελώς σε αυτό που κάνουν, να εξερευνήσουν και να ακολουθήσουν όλες τις περιέργειές τους. Η εξερεύνηση είναι σημαντική για τα παιδιά, προκειμένου να κατανοήσουν τον κόσμο τους και τον εαυτό τους.

Το να μπορούν να εξερευνήσουν και να κυνηγήσουν τις περιέργειές τους είναι ευεργετικό για τη γνωστική τους ανάπτυξη. Και το να μπορούν να είναι περίεργα και να καταλαβαίνουν πώς να ακολουθήσουν αυτή την περιέργεια είναι κάτι που θα τους εξυπηρετήσει καθ' όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους ζωής.

Θα είναι σημαντικό για αυτά και ως ενήλικες. Χωρίς περιέργεια, δεν θα είχαμε κανέναν να εφευρίσκει ή να δημιουργεί σχεδόν οτιδήποτε.



Τα παιδιά είναι από την φύση τους πολύ περίεργα, ας τα αφήσουμε να είναι.

## 2. ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥΣ

Μερικές φορές το ξεχνάμε, αλλά τα μικρά παιδιά είναι ακόμα νέα σε αυτόν τον κόσμο! Ο εγκέφαλος και το σώμα τους αναπτύσσονται με ταχύ ρυθμό, αλλά συνεχίζουν να αναπτύσσονται. Τόσο μεγάλο μέρος του κόσμου είναι νέο για αυτά και είναι σημαντικό για αυτά να το εξερευνήσουν αυτό.

Το να λερώνονται και να αφοσιώνονται στο παιχνίδι τους, τους επιτρέπει να βιώσουν πραγματικά απλά πράγματα του κόσμου τους. Ενώ κάτι σαν τη ζωγραφική με τα δάχτυλα μπορεί να μας φαίνεται απλό, είναι ολοκαίνουργιο για εκείνα. Το χρώμα, η υφή, το πώς λειτουργεί το χρώμα, όλα αυτά ουσιαστικά τα αφήνουν με το μικρό τους στόμα ανοιχτό!



### 3. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Οι ακατάστατες δραστηριότητες καταρχάς βοηθούν στην ανάπτυξη της χωρικής αντίληψης. Η χωρική αντίληψη αναφέρεται στην ικανότητα να αντιλαμβάνονται τα παιδιά το πού αυτά και το σώμα τους χωράνε στον κόσμο. Αναφέρεται επίσης σε γεωμετρικές αντιλήψεις, όπως ότι το τετράγωνο καρφί δεν θα χωρέσει στην στρόγγυλη τρύπα.

Οι έρευνες μας δείχνουν πως τα παιδιά που έχουν καλύτερη χωρική αντίληψη είναι και καλύτερα στα μαθηματικά.

Ένας άλλος τρόπος με τον οποίον αναπτύσσονται οι μαθηματικές δεξιότητες μέσω του Messy Play είναι με τα διάφορα αισθητηριακά εργαλεία. Πολλές δραστηριότητες περιλαμβάνουν εργαλεία περισυλλογής, πχ ένα δοσομετρικό κύπελλο και ένα μεγάλο μπολ, για παράδειγμα. Ενώ το παιδί σκαλίζει μέσα στα αισθητηριακά υλικά, μαθαίνει πράγματα όπως ότι «χρειάζονται πολλές κουταλιές για να γεμίσει αυτό το μπολ». Φαίνεται απλό, αλλά η έννοια των μεγάλων πραγμάτων (το γεμάτο μπολ) που αποτελείται από πολλά μικρά μέρη (τις κουταλιές ή τα δοσομετρικά κύπελλα) είναι μια σημαντική έννοια για τα πρώιμα μαθηματικά.



## 4. ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Αυτό αναφέρεται κυρίως στο Messy Play που συμβαίνει στο χώμα. Οι επιστήμονες διαπιστώνουν όλο και περισσότερο καθώς περνά ο καιρός ότι είναι καλό για τα παιδιά να παίζουν στο χώμα. Τα παιδιά που λερώνονται έχουν καλύτερα ανοσοποιητικά συστήματα και αρρωσταίνουν λιγότερο συχνά. Όχι μόνο αυτό, αλλά τα παιδιά που είναι πάντα καθαρά και προστατευμένα από μικρόβια καταλήγουν να έχουν προβλήματα υγείας όπως άσθμα και αλλεργίες αργότερα στη ζωή τους.

Όταν τα παιδιά παίζουν έξω, συχνά ασχολούνται με ολόκληρο το σώμα τους, κάτι που είναι υπέροχο για την σωματική υγεία και ανάπτυξη.

Ας αφήσουμε λοιπόν τα παιδιά να φτιάξουν πίτες από λάσπη, να σκαρφαλώσουν σε δέντρα και να κυλήσουν στο γρασίδι. Είναι καλό για την υγεία τους!



## 5. ΛΕΠΤΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Δυστυχώς πολλά παιδιά μπαίνουν στο νηπιαγωγείο χωρίς επαρκείς λεπτές κινητικές δεξιότητες για να κρατήσουν ένα μολύβι ή να κόψουν το χαρτί τους.

Κι όμως υπάρχουν τόσες διασκεδαστικές και ποικιλόμορφες δραστηριότητες για αυτές τις δεξιότητες! Το Messy Play προσφέρεται: σκάψιμο με τα χέρια τους στο χώμα, ζωγραφική με τα δάχτυλα, παιχνίδι με πηλό ή πλαστελίνη, βάψιμο με μακριά εργαλεία σε κάθετη επιφάνεια και τόσες πολλές ακόμα...!!!



## 6. ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Οι αισθητήριες εμπειρίες είναι σημαντικές για την ανάπτυξη μυαλού και σώματος. Μαθαίνουν για υφές, χρώματα, γεύσεις, μυρωδιές και ήχους, που εμείς θεωρούμε δεδομένα, αλλά για αυτά δεν είναι!

Ασκούν το αισθητηριακό τους σύστημα, βάζουν τις σταθερές βάσεις που χρειάζονται για να συνεχίσουν με την ανάπτυξη των υπόλοιπων σημαντικών δεξιοτήτων της ζωής.



## 7. ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

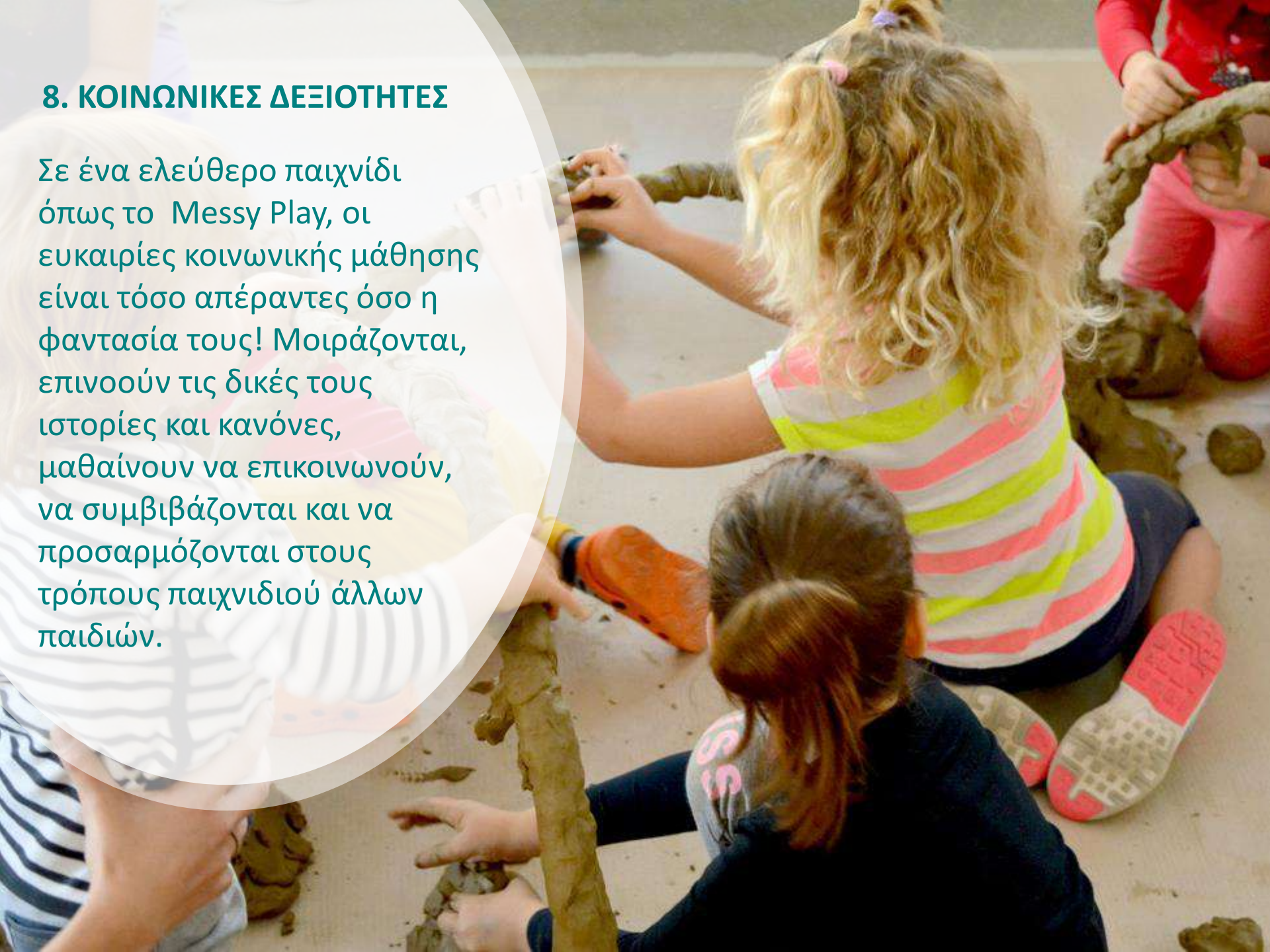
Το messy play έχει τα δικά τους σύνολα λέξεων. Γλιστερό, γλοιώδες, βρόμικο, λερωμένο, τραχύ, λείο, λαμπερό, θαμπό. Υπερχείλιση, χύσιμο, πτώση, φωτεινό, πολύχρωμο, βρώσιμο, μη βρώσιμο. Οι ενήλικες μπορούμε κοντά στα παιδιά να περιγράψουμε αυτά που και εμείς δίπλα τους βιώνουμε, ακολουθώντας τα στο παιχνίδι τους.

Είναι επίσης πολύ διασκεδαστικό να βλέπουμε τι είδους λέξεις και φράσεις επινοούν τα παιδιά μόνα τους όταν δεν γνωρίζουν την συγκεκριμένη λέξη για να περιγράψουν κάτι. Το να ψάχνουν στο μυαλό τους για την σωστή λέξη και μετά να το περιγράφουν με τον δικό τους τρόπο δεν είναι μόνο αξιολάτρευτο, αλλά είναι επίσης εξαιρετικό για την γλωσσική τους ανάπτυξη.



## 8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Σε ένα ελεύθερο παιχνίδι όπως το Messy Play, οι ευκαιρίες κοινωνικής μάθησης είναι τόσο απέραντες όσο η φαντασία τους! Μοιράζονται, επινοούν τις δικές τους ιστορίες και κανόνες, μαθαίνουν να επικοινωνούν, να συμβιβάζονται και να προσαρμόζονται στους τρόπους παιχνιδιού άλλων παιδιών.





## 9. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΟΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

Τα παιδιά τείνουν να βυθίζονται ολοκληρωτικά σε Messy Play δραστηριότητες. Βάζουν όλη τους την συγκέντρωση σε αυτό και χάνονται. Αυτό βοηθά να αναπτυχθεί η ικανότητά τους να συγκεντρώνονται όπως και το εύρος της διάρκειας της προσοχής τους.

Τα παιδιά με καλό εύρος προσοχής τα πηγαίνουν καλύτερα όταν φτάσουν στο νηπιαγωγείο. Και καθώς τα πρώτα χρόνια είναι τόσο θεμελιώδη για το υπόλοιπο της ζωής, στην πραγματικότητα τα πηγαίνουν καλύτερα καθ' όλη τη διάρκεια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ακόμη και του πανεπιστημίου.

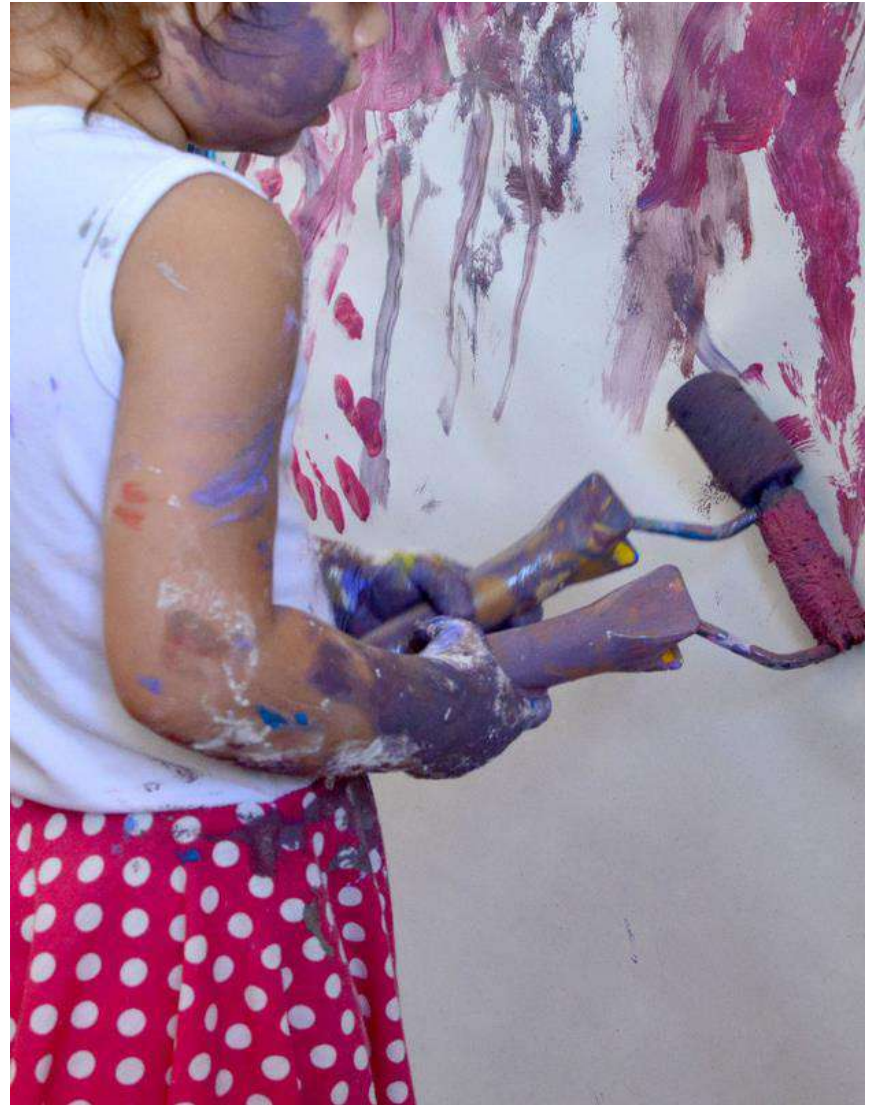
Δεν είναι εκπληκτικό το πώς το να αφήνουμε τα παιδιά μας να ξεφεύγουν λίγο και να λερώνονται με το παιχνίδι τους μπορεί να επηρεάσει την ακαδημαϊκή τους πορεία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής;

## 10. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

---

Η δημιουργικότητα είναι σημαντική για να βρίσκουμε τον εαυτό μας. Δίνει στα παιδιά μια αίσθηση του ποια είναι και την ευκαιρία να εξερευνήσουν τις φαντασίες τους, τις ιδιαιτερότητές τους, τα ενδιαφέροντά τους. Βοηθάει στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοεικόνας.

Το σκάψιμο στη λάσπη, η ζωγραφική με τα δάχτυλα, το πιτσίλισμα σε λακκούβες και άλλες Messy Play δραστηριότητες δεν έχουν κανένα επιθυμητό τελικό αποτέλεσμα, κάτι που είναι απαραίτητος παράγοντας για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας. Δεν υπάρχει καθορισμένος τρόπος για να το κάνει κάποιος, ή εγχειρίδιο οδηγιών. Είναι εντελώς ανοιχτό για τα παιδιά να είναι δημιουργικά με αυτό, ειδικά όταν δεν τους τίθενται υπερβολικά όρια.



## 11. ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ

Με το να μην ρυθμίζουμε το σώμα τους για αυτά, μπορούν να μάθουν πραγματικά και να καταλάβουν πού βρίσκονται τα δικά τους όρια και τις δικές τους ανάγκες. Η ελευθερία που προσφέρει το Messy Play τους δίνει μια ευκαιρία να μάθουν πώς να ρυθμίζουν τα συναισθήματα και τις ενέργειές τους.

Όταν ελέγχουμε συνεχώς το τι μπορεί και τι δεν μπορεί να κάνει το σώμα τους, δεν είναι ποτέ σε θέση να καταλάβουν γιατί τους λέμε να κάνουν ή να μην κάνουν κάτι. Η αυτορρύθμιση είναι κάτι που όλοι πρέπει να μάθουν μόνοι τους, με τη δική μας στήριξη τα πρώτα χρόνια.





## 12. ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ

Οι Messy Play δραστηριότητες δίνουν στα παιδιά μια ευκαιρία να αφεθούν πραγματικά ελεύθερα και στο παιχνίδι τους. Διώχνει τις ανησυχίες και τους φόβους τους και τα ενθαρρύνει απλώς να διασκεδάσουν και να παίξουν. Μέσα από την σωματική άσκηση εκτονώνουν τις δυσκολίες τους, τα σωματικά τους μπλοκαρίσματα, αναπτύσσουν δεξιότητες αντιμετώπισης τους στρες ή του κοινωνικού άγχους.

Είναι τόσο ωφέλιμο για τα παιδιά να ξέρουν πως κατά τη διάρκεια της ημέρας τους στο σχολείο μπορούν να κατευθυνθούν στην αισθητηριακή τους γωνιά και να «βυθιστούν» ολοκληρωτικά στο να χύνουν νερό, ή να μετρούν την άμμο ή να μαζεύουν ξηρό ρύζι με κουτάλα... και μετά επιστρέφουν στην ομάδα έτοιμα να μάθουν και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά.




## 13. Η ΧΑΡΑ

Η χαρά είναι πολύ σημαντική και απαραίτητη για μια αβίαστη, ευχάριστη, βαθιά μάθηση. Αλλά για να είναι χαρούμενος/η κάποιος/α χρειάζεται να μπορεί να αποφασίζει για τον εαυτό του και για τον τρόπο παιχνιδιού του. Η επιμονή για τυπική εκπαίδευση στις μικρότερες ηλικίες σιγά σιγά αφαιρεί το εσωτερικό κίνητρο των παιδιών για εξερεύνηση, διδάσκει στα παιδιά πως οι δικές τους επιλογές δεν είναι «σωστές» και οδηγεί στη μείωση της δημιουργικότητας.

Το άγχος μας για την ακαταστασία και το λέρωμα μπορεί να καταστρέψει τη χαρά που μπορεί να έχουν σκαρφαλώνοντας σε ένα δέντρο ή παίζοντας στα χρώματα. Ας αναρωτηθούμε: Τι αναμνήσεις θέλουμε να έχουν τα παιδιά μας από την παιδική τους ηλικία; Τί είδους μηνύματα θέλουμε να τους στείλουμε γύρω από το δικαίωμά τους στην επιλογή και την αυτενέργεια;



A child wearing a red dress is sitting on a white surface, playing with sensory materials. The child's legs and feet are covered in white rice. There are blue sponges, a yellow sponge, and a metal colander nearby. The child is holding a small purple object in their hands.

Οι αισθητηριακές εμπειρίες είναι  
απαραίτητες στην παιδική ηλικία.  
Το παιχνίδι που λερώνει είναι  
προετοιμασία  
για το **απροσδόκητο**.



Jennifer Ridgeway



## Τα υλικά του Messy Play

Μπορούν να βρεθούν παντού: στη φύση, στη κουζίνα, σε καλλιτεχνικά υλικά.

**Τα χωρίζουμε σε τρεις κατηγορίες. Ενδεικτικά κάποια από αυτά:**

- **Τα μαλακά:** Πηλός, λάσπη, ζυμάρι, πλαστελίνες, αφρός, μπάλες, μπαλόνια, μαγειρεμένα ζυμαρικά
- **Τα υγρά:** δακτυλομπογιές, κόλλα, σαπουνόφουσκες, λάδι, νερό, πάγος, ζελέ, γιαούρτι, γάλα, oobleck
- **Τα στεγνά:** Χαρτιά, κραγιόνια, υφάσματα, πέτρες, φύλλα, χώμα, άμμος, ξύλο, κοχύλια, αλεύρι, δημητριακά, ζυμαρικά, όσπρια, ρύζι

Σημαντικό είναι στις συνάντησεις ομαδικού messy play να υπάρχει μια ποικιλία υλικών, τουλάχιστον ένα από την κάθε κατηγορία.

# Υλικά του messy play

Η λίστα των υλικών είναι πραγματικά ατελείωτη!

Από τη φύση  
Από τη κουζίνα  
Καλλιτεχνικά υλικά

# Τα μαλακά υλικά

- Πηλός
- Λάσπη
- Ζυμάρι
- Πλαστελίνες
- Αφρός
- Μπάλες , μπαλόνια
- Μαγειρεμένα ζυμαρικά



# Τα υγρά υλικά

- Δακτυλομπογιές
- Κόλλα
- Σαπουνόφουσκες
- Λάδι
- Νερό – πάγος
- Ζελέ
- Γιαούρτι, γάλα
- Oobleck (corn flour με νερό)



# Και τα πιο στεγνά...

- Χαρτιά
- Κραγιόνια
- Υφάσματα
- Πέτρες, φύλλα
- Χώμα, άμμος, ξύλο
- Κοχύλια
- Αλεύρι
- Δημητριακά
- Ζυμαρικά, όσπρια, ρύζι





# Ασφάλεια

Η ασφάλεια των παιδιών είναι πρωταρχικής σημασίας.

- Βεβαιωνόμαστε πως γνωρίζουμε για το κάθε παιδί ιστορικό αλλεργιών.
- Ελέγχουμε συχνά και πολύ προσεκτικά το περιεχόμενο των καλαθιών για να εξασφαλίσουμε πως δεν έχει πολύ μικρά πραγματάκια που μπορεί να καταποθούν. Ή αντικείμενα που είναι έτοιμα να σπάσουν ή ήδη έχουν σπάσει και έχουν αιχμηρές άκρες.
- Πριν προσφέρουμε άμμο, νερό, λάσπη κ.λ.π. πάντα την ελέγχουμε. Φροντίζουμε να είναι τα δοχεία πάντα σκεπασμένα με το καπάκι τους.
- Ιδανικό είναι να έχουμε αντιολισθητικό πάτωμα αν χρησιμοποιούμε το υγρό στοιχείο συχνά.

Χρειάζεται να καταφέρνουμε να προσφέρουμε ένα περιβάλλον που ενεργοποιεί το παιδί, με προκλήσεις και ερεθίσματα που θα το υποβοηθήσουν να αναλάβει κάποια ρίσκα, μέσα σε ένα κλίμα ασφάλειας.

Παρατηρούμε πως όταν το περιβάλλον δεν καταφέρνει κάτι τέτοιο – με αποτέλεσμα τα παιδιά τελικά να βαριούνται- τότε τα ίδια αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν τα ρίσκα και τις προκλητικές καταστάσεις που επιθυμούν.



# Κατά τη διάρκεια του αισθητηριακού παιχνιδιού

- Τα παιδιά αισθάνονται ελεύθερα και χαλαρά, επεξεργάζονται, κινούνται, δρουν, ανακαλύπτουν.
- Παράλληλα μπορεί να παρατηρούν τις ενέργειες των άλλων, να αντιγράφουν, να μιμούνται.
- Έχουν υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης, χάρη στις πλούσιες αισθητηριακά εμπειρίες, παραμένουν για ώρα στις δραστηριότητές τους και ασκούν συνεχώς νέες και υπάρχουσες δεξιότητες.
- Τα μωράκια και τα μικρότερα παιδιά προσεγγίζουν καθαρά αισθητηριακά τα υλικά και τα εργαλεία, τα βάζουν στο στόμα τους, τα χτυπάνε, δεν έχουν κανένα τελικό σκοπό στις ενέργειές τους.
- Καθώς μεγαλώνουν τα παιδιά και αναπτύσσεται η γλώσσα, τα παιδιά αρχίζουν να παίζουν και με συμβολικό τρόπο.

Πότε αρχίζει  
το αυθόρμητο  
messy play;

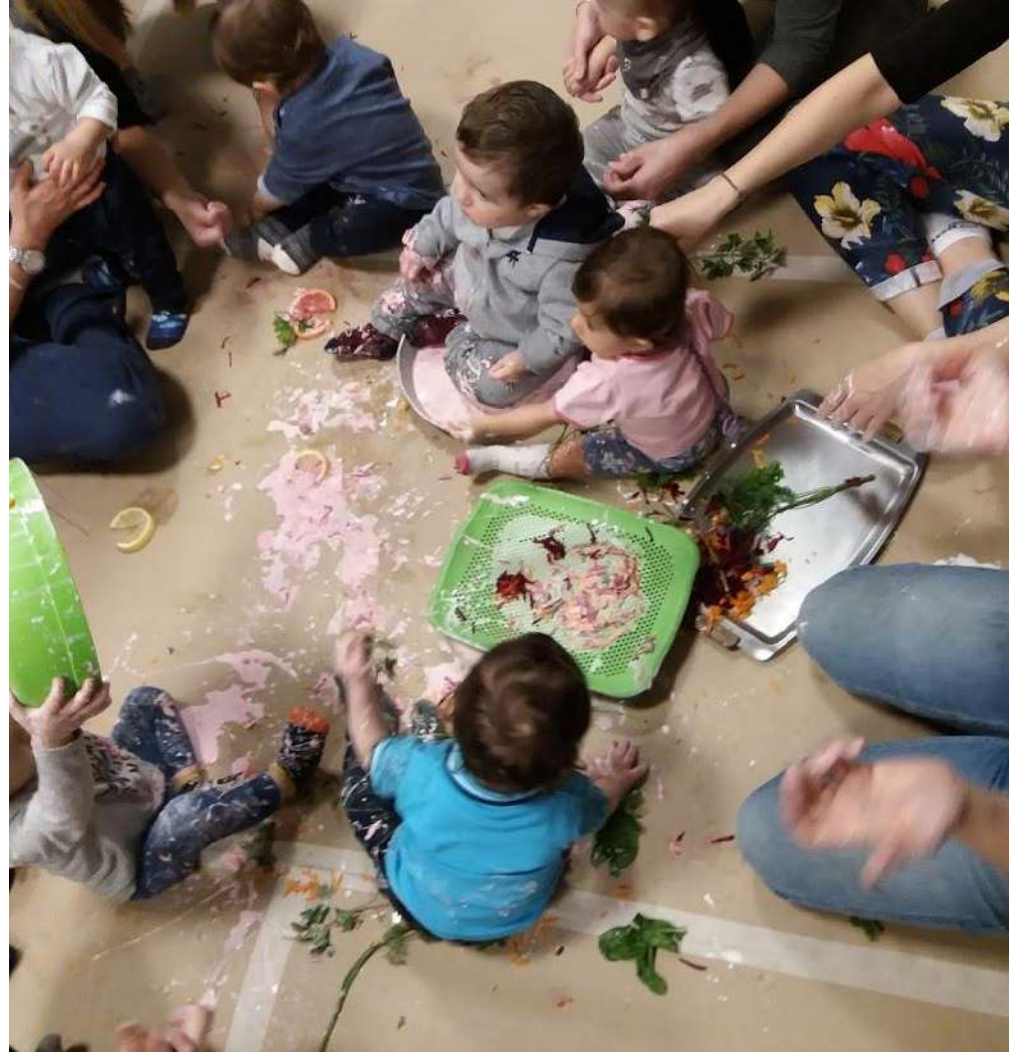
Σταδιακά, από την  
αρχή της ζωής του  
παιδιού, ειδικά μετά  
την εισαγωγή των  
στερεών τροφών!



## Baby Messy

Γεμάτο υφές,  
γεύσεις,  
χρώματα κι  
αρώματα!







Κάποιες φορές μπορεί να μην καταλαβαίνουμε τί μπορεί να προσπαθεί να καταφέρει το κάθε παιδί.

Δεν χρειάζεται όμως πάντα να καταλαβαίνουμε...!!

# Πότε αρχίζει το αυθόρμητο messy play;

Σταδιακά μετά την  
εισαγωγή των στερεών  
τροφών!



Δηλαδή μόλις το παιδί αρχίσει  
να έχει πρόσβαση σε διάφορες  
υφές, γεύσεις, μυρωδιές, τις  
οποίες ενστικτωδώς προσεγγίζει  
με κάθε μέσο που διαθέτει!



# Αυθόρμητο Messy Play

- Καθώς το παιδί βουτάει το χέρι του μέσα στην φρουτόκρεμά του, βάφει με χρώματα όλο του το σώμα ή τσαλαβούται σε όποια νερολακούβα βρει στον δρόμο του, οι αισθητηριακοί υποδοχείς του δέρματός, σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες αισθήσεις, συνθέτουν μια πλήρη εικόνα, που επιτρέπει στον εγκέφαλο να δημιουργήσει σταδιακά μια πιο ολοκληρωμένη αίσθηση του εαυτού και του κόσμου γύρω του.
- Πριν το παιδί αναποδογυρίσει το μπολ με το φαγητό του πάνω στο τραπεζάκι του για 8<sup>η</sup> φορά, πριν ρίξει όλες τις κατσαρόλες στο πάτωμα, είναι πολύ πιθανόν στο μυαλό του να έχουν προηγηθεί ερωτήσεις, χωρίς λέξεις, όπως «Τί θα συμβεί αν το κάνω αυτό, θα συμβαίνει κάθε φορά το ίδιο; αν τώρα το πετάξω με μεγαλύτερη δύναμη;»
- Εκεί που εμείς μπορεί απλά να βλέπουμε κηλίδες μπογιάς σε έναν καμβά (ή σε ένα χαλί ή ένα τοίχο!) το παιδί διερευνά και μαθαίνει. Την ώρα πχ που ανακατεύει μπογιές πάνω στο τραπέζι το παιδί διερωτάται σχετικά με την υφή, την κίνηση, τα μοτίβα, τα χρώματα, την ανάμειξή τους.

# Ένας messy τρόπος φαγητού!

Όταν το παιδί αρχίζει την εισαγωγή στην τροφή, αρχίζει να περιεργάζεται τα φαγητά του, τα πιάνει, τα ζουλάει, τα μυρίζει, τα δαγκώνει, τα πετάει, και ίσως κάποια στιγμή και να τα φάει...!

Προφανώς σε αυτές τις αναζητήσεις του λερώνεται!!



**\*\*Θέμα προς συζήτηση: Κατά πόσο είναι ηθικό το να χρησιμοποιούμε το φαγητό ως παιχνίδι**

## Εάν αυτό το λέρωμα επιτραπεί...

...δημιουργούνται οι  
συνθήκες εμπιστοσύνης για  
μια ομαλή εισαγωγή στις  
τροφές, στην εξερεύνηση, στο  
παιχνίδι.

...η τροφή θα αποτελέσει  
μια εμπειρία που αφορά  
όλες τις αισθήσεις, θα είναι  
μια ευκαιρία για μάθηση,  
άσκηση και παιχνίδι, και όχι  
μόνο για θρέψη.





Messy Play με Corn Flour

# Συνταγή για Oobleck

- Περίπου 1,5 ή 2 μέρη corn flour (άμυλο καλαμποκιού) για κάθε 1 μέρος νερού
- Βάζουμε 1 ποτήρι corn flour σε ένα τάπερ και ρίχνουμε σιγά σιγά μισό ποτήρι νερό ανακατεύοντας. Θέλουμε να δημιουργηθεί ένα υλικό που το νιώθουμε στερεό όταν βάζουμε δύναμη πάνω του αλλά υγρό όταν σταματάμε να το σφίγγουμε.
- Μπορούμε να προσθέσουμε λίγες σταγόνες στο χρώμα πριν το ρίξουμε ή αφού το φτιάξουμε. Ή μπορούμε να ρίξουμε λίγες σταγόνες τέμπερας – καλύτερα λίγο αραιωμένο.

# Oobleck!

- Μπορεί να είναι επίσης διασκεδαστικό για τα παιδιά να προσθέσουν περισσότερο νερό ή κορν φλάουρ για να εξερευνήσουν πώς αυτό αλλάζει την πυκνότητα του νέου υλικού.
- Τα παιδιά απολαμβάνουν να πιάνουν, να πιέζουν, να ρίχνουν, να τρίβουν και να περνούν τα δάχτυλά τους μέσα από το Oobleck. Πολλά πράγματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν με το oobleck: σχήματα που κουβαλάν το φορτίο, σουρωτήρια μέσα από τα οποία περνάει το oobleck και κάνει βροχή, ψαλίδια ή άλλα εργαλεία για κόψιμο της βροχής, κουζινικά για μαγείρεμα, ζωάκια για τάϊσμα, πομ πομ με λαβίδες για πιάσιμο κλπ κλπ.









## 2) Παγωμένο Oobleck

Άλλος ένας διασκεδαστικός τρόπος να εξερευνήσουμε το Oobleck είναι παγωμένο! Βάλτε το σε έναν δίσκο για παγάκια ή σε κάποιο άλλο καλούπι αφήστε το στην κατάψυξη για αρκετές ώρες. Μπορεί επίσης να είναι διασκεδαστικό να προσθέσετε πράγματα όπως μικρά μπαλάκια, πέταλα λουλουδιών, δεινοσαυράκια ή άλλα ζωάκια κ.α Θα λιώνει αργά αργά καθώς παίζουμε με αυτό! Μπορούμε να το αναμιγνύουμε φυσικά με ζεστό oobleck ώστε να παρατηρούμε τί θα συμβεί!



# Η επιστήμη πίσω από το oobleck!

Παρατηρούμε ότι το μείγμα που δημιουργήσαμε συμπεριφέρεται σαν ρευστό όταν του ασκούμε μικρές δυνάμεις, (π.χ. το ανακατεύουμε πολύ αργά), ενώ όταν οι δυνάμεις είναι μεγαλύτερες (π.χ. προσπαθούμε να το ανακατέψουμε γρήγορα ή ρίχνουμε πάνω του κάτι με δύναμη), αντιδρά σαν στερεό.

Η ουσία αυτή που δημιουργήσαμε ανήκει στην **κατηγορία των μη νευτωνικών υγρών**. Στα ρευστά της κατηγορίας αυτής, το ιξώδες τους (δηλ. το πόσο παχύρρευστα είναι) εξαρτάται από τις δυνάμεις που τους ασκούνται. Αντίθετα, στα «κανονικά» (νευτώνεια) ρευστά το ιξώδες δεν επηρεάζεται από εξωτερικές δυνάμεις.





Όταν στεγνώσει...





Σε μεγάλες  
ποσότητες...  
μπορεί να  
δημιουργήσει  
έκρυθμες  
καταστάσεις!!!





- **Αισθητηριακές Ιδιότητες και Λεξιλόγιο για το oobleck**

Μαλακό, βελούδινο, νερουλό, σκληρό, λαμπερό, θαμπό, ξερό, λείο, υγρό, στερεό, σκόνη, αλλαγή, ραγισμένο, στάζω, σχηματίζω, πιέζω, ρίχνω, λευκή, βροχή.



## Τα οφέλη του παιχνιδιού με oobleck

- Έντονα αισθητηριακό - Παρέχει μαγευτική, ηρεμιστική, αισθητηριακή ανάδραση.
- Έκπληξη - Οι ιδιότητες στερεού / υγρού της παρέχουν έκπληξη και «γνωστική ανισορροπία».
- Μας δείχνει πως κάτι μπορεί να μην είναι τελικά έτσι ακριβώς όπως φαίνεται, κάτι που τώρα μπορεί να «υπάρχει» με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο, πολύ άμεσα μπορεί να αλλάξει.
- Μας προσφέρει την ευκαιρία να κατανοήσουμε πως ανάλογα με το πώς φερόμαστε σε κάτι/κάποιον, με αντίστοιχο τρόπο μπορεί να μας φερθεί και αυτό!
- Μεταμόρφωση - Είναι καλή για την εξερεύνηση της αλλαγής και την ανάπτυξη αυτονομίας, καθώς τα παιδιά αλλάζουν την πυκνότητα της, προσθέτουν νερό / σκόνη και την αφήνουν να στεγνώσει.
- Επιστήμη – Ασκεύει την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, την κατανόηση ιδιοτήτων, τους κύκλους και την αναστρεψιμότητα, καθώς η σκόνη μεταμορφώνεται από στερεή σε υγρή και πάλι πίσω.

# Slime – Γλίτσα

Υγρό για τα πιάτα και corn flour

## Τρόπος παρασκευής

Αναμιγνύουμε περίπου 3 κουταλιές της σούπας υγρό για τα πιάτα με 4 κουταλιές της σούπας corn flour! Η ακριβής αναλογία μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το είδος υγρού για τα πιάτα που χρησιμοποιούμε και το αν θέλουμε το slime πιο γλιτσερό ή περισσότερο σαν ζύμη. Με μια πιο οικολογική μάρκα υγρού, πολύ πιθανόν να χρειάζεται σχεδόν 6 κουταλιές της σούπας κορν φλάουρ για 3 κουταλιές της σούπας υγρό για τα πιάτα.





# Ζύμη Χιονιού (snow dough)

---

- Αναμιγνύουμε περίπου 2 κούπες corn-flour με μισή κούπα φυτικό λάδι. Μπορούμε προσθέτοντας χρυσόσκονη να την κάνουμε να αστράφτει!
- Μοιάζει αρκετά με το Cloud dough στην αίσθηση! Μπορούμε κάπως να το πλάσουμε σε ακανόνιστα σχήματα και έχει μια παράξενη, κάπως τραγανιστή και σκληρή αίσθηση. Όταν την πιέζουμε κάνει έναν ήχο σαν «τρίξιμο», όπως όταν περπατάμε πάνω στο χιόνι!
- Αν βάλουμε και λίγο αφρό ξυρίσματος γίνεται ακόμα πιο αφράτο!



## Μεταξένια Ελαστική Πλαστελίνη (Silky stretchy playdough)

Corn Flour + Μαλακτικό Μαλλιών

---

Η αναλογία της συνταγής είναι 5 corn flour προς 2 μαλακτικό. Για μια μικρή ποσότητα μπορείτε να αναμίξετε 2,5 κούπες corn flour με 1 κούπα μαλακτικό.

Ανάλογα με το μαλακτικό, μπορεί να είναι λίγο νερουλή, κολλώδης ή ξερή. Εάν είναι ελαφρώς υγρή, προσθέτουμε λίγο corn flour μέχρι να μην είναι πια νερουλή.

Το μειονέκτημα με αυτή την ζύμη παιχνιδιού είναι ότι δεν κρατάει τόσο όσο ή παραδοσιακή πλαστελίνη από αλεύρι. Ξεραίνεται γρήγορα αν την αφήσετε έξω, αλλά μπορείτε να την «αναζωογονήσετε» ρίχνοντας λίγο νερό πάνω της και ανακατεύοντάς την ξανά. Το να την καλύψετε ή να την τυλίξετε με περιτύλιγμα τροφίμων επίσης θα την κρατήσει πιο φρέσκια για περισσότερο καιρό.



*Super Silky*  
**Stretchy**  
**Play Dough**

# Ocean Moon Sand

A sensory bin filled with blue moon sand. The sand is a vibrant blue color and has a soft, powdery texture. Scattered throughout the sand are various colorful shells in shades of purple, pink, orange, and blue. A large, light-colored starfish is prominently placed in the foreground, and a small, dark seahorse is visible on the left side. The background is a soft, out-of-focus blue, suggesting an ocean setting.

## Moon Sand

- 4 κούπες άμμου
- 2 κούπες corn flour
- 1 κούπα νερό
- 2 κουταλιές της σούπας χρωματιστή μπογιά σε σκόνη

### Τρόπος παρασκευής

- Ανακατέψτε την άμμο και το κορν φλάουρ σε ένα μεγάλο μπολ μέχρι να αναμιχθούν. Μετά ρίξτε μέσα το νερό σε μικρές δόσεις, ανακατεύοντάς το καθώς προχωράτε. Μέχρι το τέλος θα πρέπει να είναι καλά ανακατεμένο και η πυκνότητα να είναι σαν ένα μείγμα εύθρυπτης ζύμης. Αν δεν μένει ενωμένο όταν σχηματιστεί σε μια μπάλα, τότε προσθέστε πολύ λίγο νερό ακόμα μέχρι να έχει σωστή αίσθηση. Δεν θα πρέπει να είναι υγρή, αλλά να έχει ελαφρώς νωπή αίσθηση.
- Όταν αυτό επιτευχθεί, τότε ανακατέψτε τα χρώματα, χρησιμοποιώντας όσα επιθυμείτε. Θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσετε τα δάχτυλά σας για να αναμίξετε πλήρως τα χρώματα, σαν να τρίβετε ψίχουλα ή να φτιάχνετε ζύμη. Αυτό το στάδιο είναι φανταστικό για την ανάπτυξη των λεπτών κινητικών δεξιοτήτων!

## REFLECTION μετά από παιχνίδι με τα υλικά

- Ποιο υλικό σας άρεσε περισσότερο;
- Ποιο σας άρεσε λιγότερο;
- Σας εξέπληξε κάποιο από τα υλικά;
- Αν ξαναέπαιζες τώρα θα έκανες κάτι διαφορετικά;
- Θα είχε διαφορά ο τρόπος που θα έπαιζες αν ήσουν σε εξωτερικό χώρο;
- Θα είχε διαφορά ο τρόπος που θα έπαιζες εάν υπήρχαν και άλλοι άνθρωποι κοντά σου;
- Σου έδωσε η εμπειρία αυτή κάτι καινούριο, έχεις αναθεωρήσει κάποιες από τις ιδέες που μπορεί να είχες;
- Θα άλλαζες κάτι στον τρόπο με τον οποίο προσφέρεις στα παιδιά τις αισθητηριακές εμπειρίες; (πχ χρόνο, υλικά, χώρο κλπ)
- Θα άλλαζες κάτι στον ρόλο σου; Στην αλληλεπίδρασή σου με τα παιδιά;

# Πλαστελίνες από αλεύρι

---

- 3 φλιτζάνια αλεύρι (για όλες τις χρήσεις)
- 1 φλιτζάνι αλάτι ψιλό,
- 1 κουταλιά κρεμόριο,
- 1-2 κουταλιές λάδι, χρώμα  
ζαχαροπλαστικής,
- λίγο ζεστό νερό

Ανακατεύουμε το αλεύρι με το αλατι και το κρεμόριο, ρίχνουμε λίγο λίγο το νερό και ανακατεύουμε με μια ξύλινη κουτάλα. Μόλις κρυώσει λιγάκι το ζυμώνουμε καλά με τα χέρια μας και προσθέτουμε το χρώμα της ζαχαροπλαστικής.





Σόδα και λεμόνια!

Messy Play με άμμο



Η ξηρή άμμος είναι ένα προβλέψιμο, επαναλαμβανόμενο υλικό και αυτές οι ιδιότητες την κάνουν πολύ ηρεμιστική και συναισθηματικά κατευναστική. Όταν είναι υγρή λειτουργεί πολύ διαφορετικά, προσφέροντας ευκαιρίες για την ανάπτυξη μιας αίσθησης αυτενέργειας και ελέγχου καθώς το παιδί μπορεί να αποφασίσει για την πυκνότητα, τις κατασκευές που μπορεί να φτιάξει με αυτήν, την εξερεύνηση αιτίου και αιτιατού.

---

Υποστηρίζει την ευημερία και την σωματική ανάπτυξη όταν χρησιμοποιείται από μόνη της ή με εργαλεία.

---

Υποστηρίζει την επίλυση προβλημάτων και την γνώση του κόσμου όταν συνδυάζεται με άλλο εξοπλισμό, όπως χωνιά, κουτάλια, σίτες και μία ποικιλία από δοχεία διαφορετικών μεγεθών. Προσκαλεί τη δημιουργικότητα, εμπνέει τη φαντασία και παρέχει πλούσια θεμέλια για τη γλώσσα.

---

Δε χρειάζεται να εξηγήσουμε τίποτα ή να δώσουμε οδηγίες για να αρχίσουν τα παιδιά να παίζουν!

---

### **Αισθητηριακές Ιδιότητες και Λεξιλόγιο**

Κρύα, ζεστή, λεία, απαλή, πουδρένια, μυτερή, ρέουσα, χρυσαφιά, κόκκος, ροή, σταγόνα, ηρεμιστική όταν είναι στεγνή. Εύπλαστη, ανθεκτική, κολλώδης, τραχιά, μαλακή, σβολιασμένη, στερεή, κρύα, ζέστη, ολισθηρό, όταν είναι υγρή.

## Messy Play με άμμο





Καθώς τα  
παιδιά  
παίζουν στο  
τραπέζι της  
άμμου...

- Παράλληλο παιχνίδι.
- Φαίνονται πολύ απορροφημένα από αυτό που κάνουνε.
- Μπορεί να περιγράφουν τα ίδια τα υλικά και τις διαδικασίες παιχνιδιού (θα ανακατέψω την άμμο τώρα, θα δοκιμάσω να δω πόσο νερό χωράει σε αυτή τη λεκάνη), ή να συζητάνε μεταξύ τους σχετικά με αυτά που κάνουνε.
- Μπορεί να κάνουν παιχνίδια προσποίησης (παίζοντας με τα κουζινικά π.χ.).



# Εμείς μπορούμε αν χρειάζεται...

- Να υποστηρίζουμε τα παιδιά συζητώντας μαζί τους σχετικά με το τί κάνουνε.
- Να περιγράφουμε κι εμείς τί κάνουμε, να εισάγουμε καινούριο λεξιλόγιο σχετικά με το πώς νιώθουμε τα διάφορα υλικά, σχετικά με το πώς κινούνται κλπ.
- Να προσθέτουμε (αν δεν το έχουν κάνει τα παιδιά ήδη) αντικείμενα στο τραπέζι της άμμου πχ μπαλίτσες, γράμματα του αλφαβήτου, πομ πομ, ζωάκια κλπ. και εργαλεία πχ τσιμπίδες, κουτάλες, κουζινικά, ζυγαριά κλπ.



## Τί είναι ο πηλός: μια από τις μαγικές μορφές που παίρνει η Γη.

---

**Ο πηλός αποτελείται από feldspar (άστριο) , δηλαδή από γρανιτικό βράχο (χάρης σε αυτό το υλικό μπορεί να ψηθεί και να γίνει κεραμικό), Silica και Alumina, αλκαλικά και ποτάσιο, και σίδηρο ή οξείδια μετάλλων.**

**Προέρχεται από τη γη και επιστρέφει σε αυτή.** Μέσα σε εκατομμύρια χρόνια οι καιρικές συνθήκες, οι παγετώνες, οι βροχές, τα ποτάμια, οι ρίζες των δέντρων σταδιακά διαλύουν και αποσαθρώνουν το βράχο σε πολύ μικρά σωματίδια και, σε ένωση με διάφορα οξείδια, δημιουργούνται τα διαφορετικά είδη πηλού. Υπάρχει άφθονος στην επιφάνεια ή στο υπέδαφος, σε διάφορες ποιότητες και χρώματα.

**Ο πηλός φυσικά έχει υπάρξει στον πλανήτη πριν από τον άνθρωπο.** Πρωτοχρησιμοποιήθηκε από πουλιά και ζώα στο φτιάξιμο των φωλιών τους και εξυπηρετεί τις ζωές μας με ποικίλους τρόπους από τότε που πρωτοϋπήρξαμε στον πλανήτη!



## Από ποια ηλικία μπορούμε να προσφέρουμε πηλό;

- Όσο πιο νωρίς τόσο πιο καλά! Από 7-8 μηνών μπορούν να αρχίσουν οι πρώτες επαφές!
- Αρχικά το παιδί τον επεξεργάζεται αισθητηριακά.
- Μέσω της ελεύθερης εξερεύνησης χτίζεται η γλώσσα επικοινωνίας με τον πηλό.
- Το παιδί σταδιακά αναπτύσσει ιδέες και ανακαλύπτει πιθανότητες καθώς δίνει σχήμα στον πηλό στα χέρια του, στοιβάζει κομμάτια το ένα πάνω στο άλλο, τον ζουλάει μέσα στα δάχτυλά του, τον κυλάει με την παλάμη του, τον πατάει με το πόδι της, τον αναμειγνύει με νερό και πόσα ακόμα...
- Μεγαλώνοντας, ξεκινάει να προσπαθεί να δημιουργεί οπτικές αναπαραστάσεις με τον πηλό και να κατανοεί όλο και περισσότερο την μαγική αυτή γλώσσα έκφρασης.



Πώς μπορούμε να  
χρησιμοποιήσουμε τον πηλό με  
αισθητηριακό τρόπο:

Τον πηλό μπορούμε  
να τον ζουλήξουμε  
να του κάνουμε αποτυπώματα  
να τον χτυπήσουμε  
να κρύψουμε μέσα αντικείμενα  
να τον κόψουμε  
να τον βρέξουμε με νερό  
να τον χαϊδέψουμε  
να τον κάνουμε λάσπη  
να τον κολλήσουμε  
να τον αφήσουμε να ξεραθεί  
να τον ανοίξουμε  
να τον χτίσουμε  
να τον χαράξουμε  
να τον σπάσουμε σε κομμάτια  
να τον πλάσουμε  
να ανοίξουμε τρύπες  
να τον πιέσουμε  
να τον τραβήξουμε

**...και ό, τι άλλο φανταστούμε!**



- Χτυπάμε με τις παλάμες και τις γροθιές μας τον πηλό.
- Τον κόβουμε σε χοντρά κομμάτια, τον τσιμπάμε, τον ρολάρουμε, τον ενώνουμε .
- Κρύβουμε χάντρες ή άλλα μικροαντικείμενα μέσα στον πηλό και προτρέπουμε το παιδί να τα βρει.
- Κυλάμε μπάλες πηλού στο τραπέζι.
- Σκάβουμε μια μεγάλη μάζα πηλού και βάζουμε μέσα νερό. Ρίχνουμε διάφορα υλικά, ή και κομμάτια νωπού, στεγνού ή ψημένου πηλού αν έχουμε, και παρατηρούμε τις διαφορές στη συμπεριφορά τους.
- Τον πλάθουμε με νερό και άμμο.
- Πετάμε κομματάκια πηλού σε μια μεγαλύτερη μάζα πηλού ή κάποιον άλλο στόχο.
- Χρησιμοποιούμε εργαλεία, ξυλάκια, πέτρες, χάντρες, ψαλίδια κλπ., καλύτερα όμως αφού έχουμε εργαστεί για κάποια ώρα μόνο με τον πηλό και τα χέρια μας.

## Παιχνίδια αδρής κινητικότητας με τον πηλό



Παιχνίδια  
λεπτής  
κινητικότητας  
με τον πηλό









# Messy Play με χρώματα



Χρώματα υγρά εμπορίου (τέμπρες)  
Χρώματα υγρά χειροποίητα – βρώσιμα  
Χρώματα σε τζελ  
Χρώματα σε σκόνη

- Δε χρειάζεται ποτέ καμιά απολύτως καθοδήγηση γύρω από το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα χρώματα.
- Απλά προσφέρουμε τα υλικά και τις επιφάνειες και αφήνουμε τα παιδιά ελεύθερα να τα χρησιμοποιήσουν με όποιον τρόπο θέλουν.
- Ανάλογα με την ηλικία τους, ανάλογα με την εμπειρία τους, ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία τους, ανάλογα με τις ανάγκες τους, τα παιδιά χρησιμοποιούν με τον δικό τους τρόπο τα υλικά.

### **Αισθητηριακές Ιδιότητες και Λεξιλόγιο**

- Βελούδινη, λεία, ρέουσα, λασπωμένη, μεταξένια, πηχτή, νερουλή, στερεοποιημένη, σκόνη, τρέχω, απλώνομαι, πρωταρχικά, μοτίβα, πινέλο, χρώματα, απόχρωση, τόνος, χροιά, χρωματίζω, αναμειγνύω, πιτσιλάω.



# Δοκιμάστε...

- Προσθέστε μπογιά σε σκόνη σε μία λιμνούλα νερού, ένα κομμάτι πάγου, χιόνι ή αφρό ξυρίσματος για να παρακολουθήσετε τα χρώματα να διαλύονται, να απλώνονται και να αναμειγνύονται.
- Βάλτε κουταλιές μπογιάς σε ένα κορνέ ώστε να βγαίνει σιγά σιγά το χρώμα
- Ρίξτε μπογιά πάνω σε χαρτί και μετά καλύψτε με πλαστική μεμβράνη για ανάμειξη χρωμάτων και δημιουργία σημαδιών με αντικείμενα και παιχνίδια.
- Προσθέστε νερομπογιά (ή χρωστική τροφίμων) σε μία κούπα γάλα, μετά βουτήξτε μία μπατονέτα σε υγρό πιάτων για να απλώσετε την μπογιά με αυτήν.
- Προσθέστε άμμο ή αλάτι για να δημιουργήσετε μπογιά με υφή.
- Προσθέστε λίγες σταγόνες από κρεμοσάπουνο στο χρώμα για να γλιστράει ακόμα περισσότερο.

# Μπογιά από corn-flour

## Υλικά

- 2 κούπες άμυλο καλαμποκιού (κορν φλάουρ )
- 1 κούπα κρύο νερό
- 2-3 κούπες βραστό νερό (κατά προσέγγιση). Προσθέστε 1 κούπα τη φορά μέχρι η πυκνότητα να είναι παρόμοια με αυτήν της ακρυλικής μπογιάς.
- 1 κουταλιά της σούπας γλυκερίνη (προαιρετικό αλλά συνιστάται ιδιαίτερα)
- Υγρή χρωστική τροφίμων ή χρωστική τροφίμων σε τζελ (για πιο έντονα χρώματα)
- Σπάτουλα

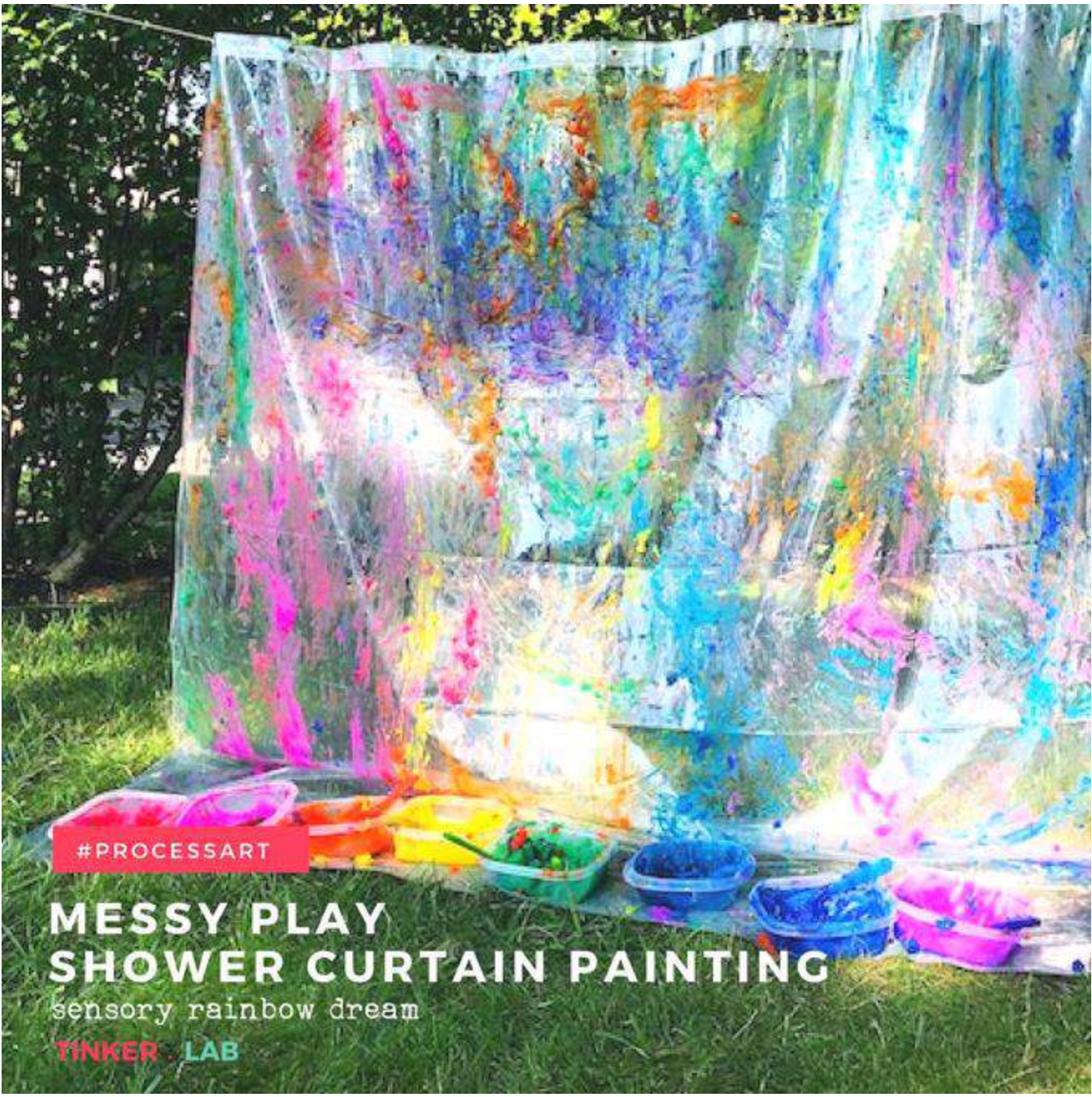
## Οδηγίες

Σε μια κατσαρόλα, βάζουμε 1 κούπα κρύο νερό με 2 κούπες corn flour. Ανακατεύουμε.

Σιγά σιγά, ρίχνουμε μέσα 2 κούπες βραστό νερό, ανακατεύοντας καλά και επίσης προσθέτοντας 1 κουταλιά της σούπας γλυκερίνη για να βοηθήσει να αποτραπεί το σβόλιασμα.

Το βάζουμε στο μάτι της κουζίνας, σε πολύ χαμηλή φωτιά καθώς ανακατεύουμε συνεχώς. Η θερμοκρασία πρέπει να είναι χαμηλή, αλλιώς πολύ πιθανόν να σβολιάσει. Το παίρνουμε από το μάτι όταν μια πηκτή κρέμα αρχίσει να συσσωρεύεται πάνω στην σπάτουλα καθώς ανακατεύουμε στον πάτο της κατσαρόλας. Στην συνέχεια, ανακατεύουμε μέχρι να έχει μια ομαλή πυκνότητα και μετά ανάβουμε και πάλι τη φωτιά.

Προσέχουμε να μην το παραβράσουμε καθώς στο τέλος θα γίνει σκληρό και διάφανο – με λίγα ακόμα υλικά το άμυλο καλαμποκιού μετατρέπεται σε βιοπλαστικό!



#PROCESSART

# MESSY PLAY SHOWER CURTAIN PAINTING

sensory rainbow dream

TINKER LAB







# Ζωγραφική με τα πόδια!! (προσοχή γλυστράει!)



## Πινέλα πού μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στο Messy play

- σφουγγάρια
- φτερά ξεσκονίσματος
- πινέλα του μακιγιάζ
- πινέλα ζωγραφικής, με κοντή λαβή / με μακριά λαβή, οβάλ, μυτερά, επίπεδα.
- πινέλα ξυρίσματος
- οδοντόβουρτσες
- μανταλάκια με μικρά σφουγγάρια στις άκρες τους
- βαμβάκια
- μικρά κλαδιά, φυλλαράκια που έχουν πέσει από δέντρα, λουλουδάκια
- και φυσικά, τα χέρια μας!!






# Χαρτιά (είτε σαν επιφάνειες χρωματισμού, είτε από μόνα τους)

- χαρτί ταμειακής μηχανής
  - αυτοκόλλητες ταινίες
  - στυπόχαρτο
  - μεγάλα κουτιά, χοντρά χαρτόνια σε διάφορα χρώματα
  - χασαπόχαρτο
  - εφημερίδες
  - αλουμινόχαρτο
  - Δείγματα από ταπετσαρίες
- σελοφάν σε πολλά διαφορετικά χρώματα
  - χαρτιά κρεπ, γλασέ, περιτυλίγματος
  - χαρτοσακούλες
  - χαρτιά μεταλιζέ, βελουτέ
  - χάρτινα πιάτα
  - ριζόχαρτο
  - γυαλόχαρτο
  - σακούλες χάρτινες

Τα χαρτιά μπορείτε να τα έχετε κομμένα σε διάφορα γεωμετρικά ή ακανόνιστα σχήματα.

# Προκλήσεις

- Οι ενήλικες τείνουν να νιώθουν πως χρειάζεται οπωσδήποτε μια ποικιλία χρωμάτων. Για τα παιδιά αυτό δεν είναι αναγκαστικό.
- Οι ενήλικες μπορεί να αντιστέκονται όταν βλέπουν ότι τα παιδιά ανακατεύουν με τέτοιο τρόπο τα χρώματα ώστε τελικά δημιουργείται το καφέ.
- Μία υπερβολική έμφαση στα πρωταρχικά και τα δευτερεύοντα χρώματα μπορεί να είναι εις βάρος της εξερεύνησης των αποχρώσεων, των τόνων και των χροιών που είναι διαθέσιμες, και της υποστήριξης της «γλώσσας» χρωμάτων των παιδιών.
- Οι έτοιμες αναμειγμένες μπογιές μπορεί να αποδειχθούν ακριβές αν τα παιδιά έχουν ελεύθερη χρήση, μπορεί να δημιουργήσει νευρικότητα στους ενήλικες γύρω από την σπατάλη.

A young child with dark hair, wearing a white floral-patterned shirt, is kneeling on dark brown soil in a garden. The child is holding a large, dark, moist clump of soil in their hands. The child's hands and the front of their shirt are covered in mud. The background shows green grass and small plants.

Παιχνίδι με  
χώμα και  
λάσπες!!

## Το εξωτερικό φυσικό περιβάλλον

- Συμβάλλει στην σωματική ανάπτυξη
- Δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να βιώσουν, να εξερευνήσουν και να πειραματιστούν με το «πραγματικό» περιβάλλον, όπως οι πρόγονοί μας
- Προσφέρει συναισθήματα ευεξίας, χαράς, ικανοποίησης
- Προσφέρει οργανισμούς, όπως βακτήρια, ιούς γεωσκώληκες οι οποίοι διεγείρουν την ανάπτυξη ενός υγιούς ανοσοποιητικού συστήματος.

## «Θεωρία της Υγιεινής (E.P.Strachen, 1989)

Όταν τα παιδιά δεν εκτίθενται αρκετά σε ιούς, βακτήρια και άλλους μικροοργανισμούς στα πρώιμα στάδια της ζωής τους, αυξάνεται ο κίνδυνος μη φυσιολογικών αντιδράσεων του ανοσοποιητικού. Η θεωρία αυτή εξηγεί την αύξηση των αλλεργικών παθήσεων στις ανεπτυγμένες χώρες, όπως και την υπερβολική αύξηση των αυτοάνοσων.

[https://www.youtube.com/watch?v=sXQv\\_aTjdl&app=desktop&ab\\_channel=NaturePlayKids](https://www.youtube.com/watch?v=sXQv_aTjdl&app=desktop&ab_channel=NaturePlayKids)





- Η γη ασκεί μια βαθιά γοητεία στα περισσότερα παιδιά. Μπορούν να αφιερώσουν πολύ χρόνο σε αυτήν, συγκεντρωμένα & ενθουσιασμένα!

- Η λάσπη είναι ένα εύπλαστο υλικό, το οποίο, όπως και ο πηλός, η πλαστελίνη, το ζυμάρι, μπορεί να πάρει διάφορα σχήματα και φόρμες, ακόμα και από τα πολύ μικρά παιδιά, χωρίς να χρειάζονται ειδικά εργαλεία ή εξοπλισμός.

- Έχει τις δικές της μοναδικές ιδιότητες και «συμπεριφορές» που με το χρόνο και μέσα από άφθονο πειραματισμό, τα παιδιά θα κατανοήσουν και θα κατακτήσουν.

- Αντίθετα από άλλα υλικά, η λάσπη είναι ελεύθερα διαθέσιμη και έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει αναμνήσεις έντονες και με διάρκεια.



## Μπορείτε να....

- Δημιουργήστε μία αυτοσχέδια επιφάνεια εργασίας από ένα ράφι, παγκάκι, παλέτα ή κούτσουρο για μία κουζίνα λάσπης, μαζί με μία ποικιλία από κατσαρόλες, τηγάνια, φόρμες για ψωμάκια και μαγειρικά σκεύη.
- Προσφέρετε διαφορετικές ποσότητες νερού κάθε φορά, π.χ. μία κανάτα, μία βρύση, ένας κουβάς ή ένα λάστιχο θα προκαλέσουν πολύ διαφορετικές πυκνότητες και προσφερόμενες δυνατότητες.
- Διαθέσετε μεγάλα μήκη υδρορροών και σωλήνων μαζί με υψώματα και πλαγιές για την εξερεύνηση της ροής.



Κουζίνες λάσπης / χώματος (Mud Kitchens)



TIMGTAY  
SLAYCARTS





Αισθητηριακές Ιδιότητες  
και Λεξιλόγιο στο  
παιχνίδι με το χώμα

Μαλακό, αφράτο, μυρωδάτο, κολλώδες,  
υγρό, ξερό, γήινο, βρόμικο, λάσπη,  
στερεό, ραγισμένο, ξεραμένο, λακούβα  
με νερό, λασπωμένο, πιτσίλισμα.



Κρυμμένη σόδα μέσα στο χώμα!



# Πώς να εντάξω το messy Play στο σχολείο;;;

«Πώς να πείσω τους γονείς ότι είναι σημαντικό; Οι πιο πολλοί δε θέλουν να λερώνονται τα παιδιά τους...»

«Θέλω πολύ να παίζουμε τέτοια παιχνίδια στο σχολείο αλλά δε γίνεται να λερώνουμε τον χώρο μας...»

«Πώς θα οργανώσω το χώρο, πώς θα καθαρίζω;»



## Ενημέρωση προς τους γονείς

- **Εξηγούμε αναλυτικά στους γονείς**, ιδανικά γραπτά, σχετικά με τη σημασία του messy play για την ανάπτυξη του παιδιού αλλά και σχετικά με το τί σημαίνει σε πρακτικό επίπεδο! Εξηγούμε ότι τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι, και το παιχνίδι μπορεί να μας λερώσει, να μας βρέξει, να μας γεμίσει χρώματα, λάσπη ή άμμο. Έτσι οι γονείς θα μπορούν εξαρχής να αποφασίσουν αν αυτό ταιριάζει με την προσχολική εμπειρία που επιθυμούν για τα παιδιά τους.
- Ζητάμε από τους γονείς να στέλνουν **τα παιδιά στο σχολείο μόνο με ρούχα που δεν πειράζει αν λερωθούν**, καθώς και δεύτερη και τρίτη αλλαξιά. Στο ερώτημα αν τα χρώματα βγαίνουν από τα ρούχα εξηγούμε ότι ακόμα κι αν γράφουν ότι βγαίνουν αυτό δεν ισχύει αναγκαστικά για όλα τα υφάσματα οπότε καλό είναι να έρχονται με ρούχα που πραγματικά δεν τους νοιάζει αν λερωθούν.

# Ενημέρωση προς τους γονείς

- **Μιλάμε, εξηγούμε, μεταδίδουμε τη γνώση.** Πολλοί γονείς αποτρέπουν τα παιδιά τους επειδή δε γνωρίζουν τα οφέλη του messy play. Πρέπει να είμαστε σε θέση να το υποστηρίξουμε και να μεταδίδουμε αναλυτικά τις γνώσεις μας, και με παραδείγματα, σχετικά με το πώς βοηθάει καταλυτικά στην ανάπτυξη των παιδιών. Γράφουμε άρθρα, μοιραζόμαστε βιντεάκια στα social media, ενημερώνουμε.
- Μπορούμε επίσης να οργανώνουμε **messy play ομάδες παιδιών-γονέων.** Έτσι οι γονείς θα έχουν την ευκαιρία να βιώσουν το messy play και να δούνε πώς το παιχνίδι αυτό προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να εξασκήσουν, με τρόπο φυσικό και αβίαστο, όλα αυτά για τα οποία τόσο πολύ νοιάζονται και προσπαθούν οι ενήλικοι: τον λόγο και την κίνηση, την κοινωνικότητα και την συναισθηματική έκφραση, τη δημιουργικότητα, τη γνώση και την αυτονομία.

# Το Messy Play στον παιδικό σταθμό / νηπιαγωγείο

- Ιδανικά, ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος αφιερωμένος στο messy play, και φυσικά η αυλή. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό προσαρμόζουμε τον χώρο στις εκάστοτε ανάγκες.
- Ιδανικά, σε καθημερινή βάση! Φροντίζουμε να προσφέρουμε όσο πιο συχνά γίνεται, έστω και μόνο ξηρά υλικά όταν δεν υπάρχει χρόνος για καθάρισμα.
- Φροντίζουμε να εμπλέκουμε τα παιδιά σε δουλειές της φύσης, του μαγειρέματος, του καθαρίσματος.
- Το Messy Play βοηθάει πολύ τα παιδιά κατά την περίοδο της προσαρμογής στον παιδικό σταθμό. Επίσης στην περίπτωση παιδιών που δεν μιλούν την ίδια γλώσσα.

# Αισθητηριακή γωνιά, δωμάτιο ή αυλή

Η καθιέρωση μιας συγκεκριμένης «αισθητηριακής γωνιάς» στο χώρο του σχολείου επιτρέπει στα παιδιά να εξερευνήσουν μόνα τους ή σε συνεργασία με άλλα παιδιά, να μοιραστούν ιδέες και εμπειρίες.

Οι συνομιλίες, η χωροταξική εγγύτητα, οι ταυτόχρονες ανακαλύψεις προσθέτουν στην ατομική γνώση που αποκτά το κάθε παιδί.

Επίσης μπορεί να αποτελεί το **ιδανικό σημείο αποσυμπίεσης των εντάσεων, εκτόνωσης του άγχους, διαχείρισης των δυσκολιών.**

Ενώ πολλές από τις εμπειρίες που παρέχονται σε μια αισθητηριακή γωνιά μπορεί να μην είναι κάτι το τόσο ιδιαίτερο ή ασυνήθιστο, αυτό που προσφέρει η περιοχή αυτή στα παιδιά είναι την ευκαιρία να ασχοληθούν χωρίς περιορισμούς με τον τρόπο, τον ρυθμό, το χρόνο, που αυτά θέλουν.

Ιδανικό είναι τα παιδιά να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε αυτήν. Σταδιακά μέσα στο χρόνο μαθαίνουν να την αξιοποιούν με τον κατάλληλο τρόπο, τις κατάλληλες στιγμές!

## Σχεδιάζοντας Sensory & Messy Play προγράμματα

Πόσα και ποια υλικά δίνουμε;

Με τί συχνότητα;

Για πόση ώρα;

Ηλικιακές ομάδες;

Αριθμός παιδιών;

Κατευθυνόμενα από το παιδί  
ή από την/τον παιδαγωγό;



# Κατευθυνόμενο παιχνίδι κατά το messy play

**Παιχνίδι Προσποίησης** - Το παιχνίδι προσποίησης μπορεί να βελτιώσει πραγματικά τις δεξιότητες εκφραστικής γλώσσας των παιδιών. Ο συνδυασμός του με αισθητηριακές δραστηριότητες μπορεί να είναι επίσης πολύ διασκεδαστικός! Μερικά παραδείγματα:

- **Προσποιηθείτε ότι το χέρι σας είναι ένα ψάρι μέσα στο γαλάζιο νερό.** Μιλήστε για το πόσο κρύο είναι το νερό, πόσο μικρό είναι το ψάρι... ονομάστε το ψάρι.
- **Πλάστε ένα τηλέφωνο-παιχνίδι από πλαστελίνη.** Καλέστε κάποιον και προσποιηθείτε ότι μιλάτε. Κάντε το εναλλάξ με το παιδί σας.
- **Περάστε κουμπιά σε κλωστή για να σχηματίσετε ένα κολιέ** και προσποιηθείτε ότι το φοράτε, μιλήστε για αυτό και θαυμάστε το.
- **Φτιάξτε ένα ψεύτικο ουράνιο τόξο** με χρωματιστές μπάλες ζυμαρικών / ρυζιού / βαμβακιού. Μιλήστε για τα χρώματα του ουράνιου τόξου.
- **Κυνήγι ζώων σε χάντρες νερού.** Τοποθετήστε χάντρες νερού σε έναν μεγάλο δίσκο. Κρύψτε τα πλαστικά αγαλματίδια ζώων μέσα. Βγάλτε εναλλάξ τα ζώα και εκφωνήστε την κραυγή του ζώου / το όνομα του ζώου. Μιλήστε για το τι θα φάει το ζώο και πού κοιμάται.
- **Φτιάξτε Σούπα Λάσπης.** Βγείτε έξω στον Κήπο, ανακατέψτε λάσπη με νερό, λερωθείτε, πάρτε γλάστρες και κατσαρολάκια και μερικά φλιτζάνια. Ενθαρρύνετε το παιδί σας να φτιάξει κάποια σούπα, σερβίρετε και απολαύστε!
- **Διαβάστε ένα βιβλίο** ή πείτε ένα παραμύθι, δραματοποιήστε το με τα παιδιά και ενσωματώστε αισθητηριακά υλικά σε αυτό.



# Messy Play και συμβολικό παιχνίδι

## Προτάσεις παιχνιδιού

---

Η φάρμα

Το καλοκαίρι

Το γήπεδο

Μαγειρεύω και μοιράζομαι το φαγητό μου

Φτιάχνω το τσάι μου

Φτιάχνω ένα σπίτι

Ταίζω τα ζωάκια μου

Messy Play και συμβολικό παιχνίδι  
Προτάσεις παιχνιδιού

<https://vimeo.com/user7161484>

(fire fighting, sensory table by **Thomas Bedard**)



# Πριν το Messy Play

- Οργανώστε τον χώρο. Είναι χρήσιμο να υπάρχει κοντά παροχή νερού.
- Ιδανικό είναι το αντιολισθητικό πάτωμα. Σίγουρα δεν πρέπει να είναι ευαίσθητο στην υγρασία.
- Μπορεί να είναι στρωμένο με χαρτόνι. Το πλαστικό είναι επίσης μια λύση αλλά αν υπάρχουν πολλά υγρά ή και πηλός στο παιχνίδι δεν βολεύει και τόσο.
- Πάνω στο χαρτόνι και κάτω από τα σημεία που θα περιέχουν υγρά υλικά μπορούμε να βάζουμε έξτρα υφάσματα, απορροφητικά ή αντιολισθηρά.
- Χωρίζουμε τα υλικά σε 3-4 διαφορετικές γωνίες, ώστε να μπορούν τα παιδιά να μοιράζονται στο χώρο.
- Καλό είναι να υπάρχουν υλικά με διαφορετικές ιδιότητες, ώστε τα παιδιά να μπορούν να επιλέξουν σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους, τις αισθητηριακές επιθυμίες και ανάγκες της κάθε μέρας.

# Μετά το Messy Play

## Καθαρισμός των παιδιών

Τα παιδιά σταδιακά μαθαίνουν να καθαρίζουν τον εαυτό τους αν τους δοθεί η ευκαιρία: με σφουγγάρια και λίγο νερό εύκολα καθαρίζουν τα χέρια ή το σώμα τους, αρκεί να έχουν το χρόνο. Επίσης, χρήσιμο είναι να αφήνονται να αλλάζουν τα ρούχα μόνα τους.

Έτσι η μάθηση συνεχίζεται και μετά το παιχνίδι, ενθαρρύνεται η ανεξαρτησία και η αυτονομία και τα παιδιά σταδιακά κατακτούν τις καινούριες αυτές δεξιότητες.



## Καθαρισμός του χώρου

- Σπάτουλα μεταλλική ή σκούπα/ξύστρα, για το ξύσιμο του πηλού από το πάτωμα
- Σφουγγάρια-πετσέτες
- Σπάτουλα για τα τζάμια
- Μια σίτα/τούλι στο νεροχύτη για το πλύσιμο
- Πλένουμε τα εργαλεία με σαπούνι και ζεστό νερό.
- Μπορούμε να βάζουμε για μούλιασμα σε ζεστό νερό τα πολύ λερωμένα εργαλεία. Τα ξύλινα δεν πρέπει να μένουν για ώρα στο νερό γιατί χαλάνε.



# Προτάσεις για ευκολότερο Messy Play!

- Προετοιμαζόμαστε κατάλληλα, φροντίζουμε να έχουμε χρόνο και να μην βιαζόμαστε!
- Φροντίζουμε η δραστηριότητα, αν την προτείνουμε εμείς στο παιδί, να ανταποκρίνεται στον αναπτυξιακό του στάδιο.
- Μπορούμε να εμπλέξουμε τα παιδιά στη διαδικασία παραγωγής των υλικών και στο καθάρισμα.
- Φροντίζουμε να θυμόμαστε ότι τα παιδιά δεν λερώνουν απλά και μόνο για να λερώσουν, δεν είναι αυτοσκοπός τους, δεν το κάνουν για να μας δυσκολέψουν.

# Messy play στο σπίτι!

- Στο καρεκλάκι φαγητού έχοντας τοποθετήσει μια πλαστική κουρτίνα μπάνιου / τραπεζομάντιλο από κάτω.
- Μέσα στη μπανιέρα με χρώματα, αφρούς, oobleck και φυσικά νερό!
- Σε κάποιους τοίχους στους οποίους έχοντας κολλήσει μεγάλη επιφάνεια χαρτιού.
- Στο πάτωμα ή στο κρεβάτι, πάνω σε ένα μεγάλο αδιάβροχο ύφασμα.
- Μέσα σε μια πλαστική πισίνα μπάνιου.
- Στο μπαλκόνι, στην αυλή ή στην αποθήκη.

Μπορούμε να εξασκηθούμε στο να δημιουργούμε τις απαιτούμενες συνθήκες ώστε το παιδί να ικανοποιεί την ανάγκη του για εξερεύνηση, αλλά και εμείς να νιώθουμε άνετα μέσα σε αυτό, χωρίς να καταπατούνται τα προσωπικά μας όρια και αντοχές.

Ίσως είναι πιο εύκολο απ' ότι νομίζουμε!!!

# Ενίσχυση του δεσμού

Και φυσικά, μέσα από μια τόσο θετική και δημιουργική εμπειρία παιχνιδιού, ενισχύεται ο δεσμός του παιδιού με το γονιό ή τον παιδαγωγό!





Το messy play δεν είναι καλό μόνο για τα παιδιά!

Για τους ενήλικες μπορεί να αποτελέσει την ιδανική ευκαιρία για κάτι πολύ σημαντικό που τόσο μας λείπει: να θυμηθούμε να δίνουμε στον εαυτό μας χρόνο, χώρο και την άδεια να απολαμβάνουμε ανέμελα την κάθε εμπειρία, χωρίς ανταγωνισμό, κριτική ή φόβο.



## Messy ενηλίκων

Ως μέσο έκφρασης,  
εκτόνωσης,  
ψυχαγωγίας,  
θεραπείας



Μπορεί  
το μυαλό μας  
να μη θυμάται  
τις εμπειρίες της  
πρώτης παιδικής  
μας ηλικίας...

**Το σώμα μας  
όμως θυμάται.**



# Video

<https://photos.app.goo.gl/C6k2E2QQfJhSBvpx6> -  
λάσπες!

[https://youtu.be/SOEa\\_oeortY](https://youtu.be/SOEa_oeortY)

<https://youtu.be/5n9uWtryH5k>

<https://youtu.be/aXRJIAm6SEM>

<https://youtu.be/2YDRuxTE4fo>

<https://youtu.be/m86PnmmCemU>

[https://youtu.be/BfV6P\\_G7KQw](https://youtu.be/BfV6P_G7KQw)